

MONOBASKİRESİMDE
JEL BASKININ KULLANIMI
Sanatta Yeterlik Tezi
Ayşegül AK
Eskişehir 2025

**MONOBASKİRESİMDE
JEL BASKININ KULLANIMI**

Ayşegül AK

SANATTA YETERLİK TEZİ

Resim Anasanat Dalı

Prof. Zeliha AKÇAOĞLU

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temmuz 2025

Eskişehir

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ayşegül AK’ın “**Monobaskıresimde Jel Baskının Kullanımı**” başlıklı tezi **01/07/2025** tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, **Resim Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik** tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Ünvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Danışman) :	Prof. Zeliha AKÇAOĞLU	
Üye :	Prof. Dr. Lale ALTINKURT	
Üye :	Prof. Melihat TÜZÜN	
Üye :	Prof. Güldane ARAZ AY	
Üye :	Doç. Murat ATEŞLİ	

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Nafiz Öncü CAN

ÖZET

MONOBASKİRESİMDE JEL BASKININ KULLANIMI

Ayşegül AK

Resim Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temmuz 2025

Danışman: Prof. Zeliha AKÇAOĞLU

Bu çalışma, baskıresmin tarihsel süreci içinde yer alan jel baskı tekniğini deneysel bir yöntem olarak ele almakta ve bu tekniğin monobaskı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Baskıresmin sanat tarihindeki yerini anlamak, gelişimini doğru bir perspektifle değerlendirmek ve çağdaş uygulamalar içindeki dönüşümünü ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışma, hem kuramsal hem de uygulamalı bir yaklaşımla ilerlemektedir.

Baskıresmin tarihsel gelişimi ele alınmış, farklı dönemlerde sanatçılar tarafından kullanılan baskı tekniklerinin kültürel ve estetik bağlamdaki önemi vurgulanmıştır. Baskıresmin sanat tarihi içerisindeki konumu, teknik çeşitliliği ve ifade olanakları detaylandırılmıştır. Jel baskı tekniğinin tarihsel temelleri irdelenmiştir. Bu bağlamda, önce hektograf ve mimeograf baskı teknikleri tanıtılmış, ardından bu tekniklerin evrimiyle jel baskı tekniğine nasıl ulaşıldığı açıklanmıştır. Geleneksel çoğaltma teknikleri olan hektograf ve mimeograf, yalnızca teknik birer araç olmanın ötesine geçerek, jel baskının ortaya çıkışına zemin hazırlayan önemli basamaklar olarak değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölüm, jel baskı tekniğinin deneysel sanat uygulamaları içerisindeki yerini araştırmaktadır. Jel baskının malzeme bilgisi, üretim süreci, teknik detayları ve yaratıcı kullanımları ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Evde üretilen jel plakaların hazırlanmasından ticari ürünlerle yapılan baskı süreçlerine kadar geniş bir uygulama yelpazesi sunulmuştur. Ayrıca, deneysel baskılarda karşılaşılan sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri de bu bölümde yer almaktadır. Malzeme çeşitliliği, görüntü transferi teknikleri ve çok katmanlı baskı olanaklarıyla jel baskı, çağdaş sanatsal üretimde esnek ve yaratıcı bir yöntem olarak değerlendirilmiştir.

Son bölümde ise, jel baskı tekniği kullanılarak oluşturulan monobaskılar üzerine odaklanılmıştır. Deneysel sürecin bir çıktısı olarak ortaya çıkan bu monobaskı örnekleri analiz edilerek, jel baskı tekniğinin ifade olanakları somutlaştırılmıştır.

Bu çalışma, baskıresmin teknik çeşitliliği içinde yer alan jel baskı yöntemini sadece bir araç değil, aynı zamanda çağdaş sanatsal üretimin bir parçası olarak değerlendirmekte ve sanatçıya sunduğu özgün ifade biçimlerini tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Jel Baskı, Deneysel Baskıresim, Monobaskı, Özgün Baskıresim

ABSTRACT
USE OF GEL PRINTING IN MONOPRINTING

Ayşegül AK

Department of Painting

Anadolu University, Institute of Graduate School, July 2025

Supervisor: Prof. Zeliha AKÇAOĞLU

This study approaches the gel printing technique, which is a part of the historical process of printmaking, as an experimental method and examines its effects on monoprinting. Prepared with the aim of understanding the place of printmaking in art history, evaluating its development from a proper perspective, and revealing its transformation in contemporary practices, this study adopts both a theoretical and practical approach.

The first section addresses the historical development of printmaking, emphasizing the cultural and aesthetic significance of the printing techniques used by artists in different periods. The position of printmaking within art history, its technical diversity, and expressive possibilities are discussed in detail. In the second section, the historical foundations of the gel printing technique are examined. In this context, the hectograph and mimeograph printing techniques are introduced first, followed by an explanation of how these techniques evolved into gel printing. Hectograph and mimeograph, which are traditional reproduction techniques, are evaluated not just as technical tools but as important steps that paved the way for the emergence of gel printing.

The third section explores the role of the gel printing technique within experimental art practices. The material knowledge of gel printing, production process, technical details, and creative uses of gel printing are thoroughly covered. A broad range of applications is presented, from homemade gel plate preparation to printing processes using commercial products. Additionally, problems encountered during experimental printing and suggested solutions are discussed in this section. With its material diversity,

image transfer techniques, and possibilities for multilayered printing, gel printing is regarded as a flexible and creative method in contemporary artistic production.

The final section focuses on monoprints created using the gel printing technique. These monoprint examples, which emerged as a result of the experimental process, are analyzed to concretize the expressive potential of the gel printing technique.

This study evaluates the gel printing method, which is part of the technical diversity of printmaking, not merely as a tool but as an integral element of contemporary artistic production, and opens a discussion on the unique forms of expression it offers to artists.

Keywords: Gel Printing, Experimental Printmaking, Monoprint, Printmaking

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığında ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Ayşegül AK

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	viii
GÖRSELLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BASKİRESMİN TARİHSEL GELİŞİMİ	3
1.1. Baskiresmin Sanat Tarihindeki Yeri ve Önemi	3
1.2. Monobaskı Nedir? Monobaskının Tarihçesi	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. JEL BASKININ TARİHİ DÖNÜŞÜM SÜRECİ	14
2.1. Hektograf Nedir?	14
2.2. Mimeograf Nedir?	21
2.3. Hektograf'ın Mimeograf'a, Mimeograf'ın Jel Baskıya Dönüşüm Süreci.	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. JEL BASKI TEKNİĞİNİN DENEYSEL BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASI.....	26
3.1. Jel Baskı Nedir?.....	26
3.2. Jel Baskı Malzemeleri	27
3.2.1. Jel Plaka.....	27
3.2.2. Akrilik Boyalar ve Kalemeler.....	28
3.2.3. Merdane	29
3.2.4. Kâğıt.....	29
3.2.5. Doku Oluşturmak İçin Çeşitli Malzemeler	29

3.2.6.	Spatulalar	30
3.2.7.	Baren	30
3.3.	Jel Baskı Kalıbının Hazırlanması	31
3.3.1.	Kim Herringe'in Jel Plaka Reçetesi:	31
3.3.2.	Jel Plaka Yapım Aşamaları:	32
3.4.	Ev Yapımı Jel Plakalarla İlgili Önemli Bilgiler:	35
3.5.	Ev Yapımı Jel Plaka ile İlgili Olabilecek Olumsuz Durumlar ve Çözüm Önerileri:	36
3.5.1.	Toz Jelatinin Çiçeklenme Gücü, Sert ve Yumuşak Plakalar	36
3.5.2.	Toz Jelatinin Topaklanması	36
3.5.3.	Yüzey Kabarcıkları	36
3.5.4.	Jel Plakanın Küçülmesi	37
3.5.5.	Jel Plakanın Eritilmesi ve Tekrar Kalıplara Dökülmesi	38
3.6.	Jel Plakalar Nasıl Muhafaza Edilir?	38
3.7.	Jel Plakalar Nasıl Temizlenir?	40
3.8.	Ticari Jel Plakalar ile İlgili Bilinmesi Gerekenler	41
3.9.	Jel Baskının Basım Süreci	48
3.9.1.	Atık Malzemelerle Jel Baskı	49
3.9.2.	Dokulu Malzemeler ile Jel Baskı	52
3.9.3.	Kâğıt veya Plastik Şablon ile Jel Baskı	53
3.9.4.	Akrilik Kalem ile Jel Baskı	54
3.9.5.	Bitkisel Malzemeler ile Jel Baskı	56
3.9.6.	Dergi Sayfalarından ya da Lazer Yazıcılardan Alınan Çıktılarla Görüntü Transferi	59
3.9.7.	Görüntü Transferini Diğer Malzemelerle Birleştirmek	61
3.10.	Jel Baskı Sırasında Oluşabilecek Olumsuz Durumlar	62
3.11.	Jel Baskı Çalışan Sanatçılar	66
3.11.1.	Kim Herringe	66
3.11.2.	Mark Wills	68
3.11.3.	Susan McCreevy	71
3.11.4.	Drew Steinbrecher	73
3.11.5.	Diana Garrison	76
3.11.6.	Jennifer Anne Love	78
3.11.7.	Sharlene Loomis	80
3.11.8.	Zenna James	83

4. BÖLÜM

4. JEL BASKI TEKNİĞİ İLE MONOBASKI OLUŞTURMAK.....	85
4.1. Uygulama Çalışmaları	85
SONUÇ	95
KAYNAKÇA.....	98
ÖZ GEÇMİŞ	106

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1.1. Diamond Sutra, Sutra Öğretisi, Basılan En Eski Kitap Örneği, M.S. 868	4
Görsel 1.2. Kitagava Utamaro, Yastık Kitabı, Tahta Baskı Kalıbıyla Kâğıt Üzerine Baskı, 25,5x36,9 cm, 1788	5
Görsel 1.3. Albrecht Dürer, Mahşerin Dört Atlısı, Taş Baskı, 1498.....	6
Görsel 1.4. Max Beckmann, Makyaj Masasında, Ağaç Baskı, 116,8 x74,7 cm, 1923....	7
Görsel 1.5. Kathe Kollwitz, The Mothers, Ağaç Baskı, 1922, Tate	7
Görsel 1.6. Kathe Kollwitz, Anne Çocuk, 1916, Litografi, 33,3x19.1 cm, Dallas Sanat Müzesi, Dallas	8
Görsel 1.7. Roy Lichtenstein, Sandviç ve Soda, 50,8x61 cm, 1964.....	9
Görsel 1.8. Edgar Degas, Pauline and Virginie Conversing with Admirers, 21,5x16,1 cm, 1876-1880, Monobaskı, Harvard Üniversitesi Müzesi.....	10
Görsel 1.9. Henri Matisse, Seated Nude with Arms Crossed, Siyah Mürekkepli Monobaskı, 1917, Metropolitan Müzesi.....	11
Görsel 2.1. Eski Babil Silindir Mühürü, 3,05x1,66 cm, M.Ö.1800	14
Görsel 2.2. "Holcomb & Co.'s Transfer Tablets" 19. yüzyıl'a Ait Bir Reklam Afişi, Jelatin şablonun metal bir yüzeye sabitlenmesiyle yapılan Hektografi baskı tekniğinin reklamcılıkta kullanımını.....	15
Görsel 2.3. Hartum Kuşatması notları (1884) Gen. Charles George Gordon (1884) tarafından çıkarılmış ve elle imzalanmıştır. Üstteki not el ile alttaki not ise hektografik bir imza ile imzalanmıştır.	17
Görsel 2.4. Edvard Munch, Self-portrait in Self-portrait, Hectograph, 1933, Fotoğraf: Munchmuseet.....	18
Görsel 2.5. Edvard Munch, Vignette: Kanatlı Bir Saksâğan. Hektograf, 1906-07, The Munch Museum	19
Görsel 2.6. Edvard Munch'un Hektografilerinden Bir Seçki	20
Görsel 2.7. Mimeograf ve Hektograf Çalışma Mantiğı	23
Görsel 2.8. Edison'un 1889'da Yayınlanan Mimeograf Makinesi Reklamı	24
Görsel 3.1. Jel Plaka Markaları	27
Görsel 3.2. Akrilik Boyalar ve Akrilik Kalemmler.....	28

Görsel 3.3. Jel Baskıda Kullanılan Merdaneler	29
Görsel 3.4. Plastik Spatulalar	30
Görsel 3.5. Çeşitli Barenler	31
Görsel 3.6. Jel Plaka Yapımı İçin Gerekli Malzemeler	32
Görsel 3.7. Soğuk Su Ve Gliserine Toz Jelatinin Eklenmesi	33
Görsel 3.8. Jel Karışımın Kalıplara Dökülmesi	33
Görsel 3.9. Yüzeyde Oluşan Hava Kabarcıklarının Alınması	34
Görsel 3.10. Kalıpların Düz Bir Zeminde Bekletilmesi	34
Görsel 3.11. Kalıptan Çıkarılan Jel Plakalar	35
Görsel 3.12. Yüzeyde Oluşan Kabarcıklar	37
Görsel 3.13. Jel Plakanın Küçülmesi	38
Görsel 3.14. Deforme Olan Jel Plaka	38
Görsel 3.15. İki Fotokopi Kâğıdı Arasında Bekletilen Jel Plakanın Kâğıda Bıraktığı Mineral Yağ	39
Görsel 3.16. Jel Plakada Kalan Akrilik Kalem Lekesinin Temizlenmesi	40
Görsel 3.17. Baskı İşleminden Sonra Plakada Kalan Akrilik Boya	40
Görsel 3.18. Plakada Kalan Akrilik Boya'nın Kâğıt Bant İle Temizlenmesi İşlemi	41
Görsel 3.19. Silikon Uçlu Fırçalar	48
Görsel 3.20 Silikon Fırça Kullanarak Çizgiler Oluşturmak	48
Görsel 3.21. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	49
Görsel 3.23. Ayşegül Ak, Atık Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025	51
Görsel 3.24. Ayşegül Ak, Atık Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025	51
Görsel 3.25. Jel Plakaya Turuncu Boya Sürüldükten Sonra Dantel Ve Paketleme Baloncuğu İle Doku Oluşturulmuştur. Daha Sonra Üzerine Beyaz Boya Uygulanarak Kâğıda Baskı Alınmıştır	52
Görsel 3.26. Hayalet Baskı Örnekleri	53
Görsel 3.27. Şablon Kullanarak Oluşturulan Jel Baskı Aşamaları	54

Görsel 3.28. Şablon Kullanarak Oluşturulan Baskının Sonlandırılması.....	54
Görsel 3.29. Jel Plakaya Akrilik Kalem ile Çizim	55
Görsel 3.30. Akrilik Kalemler İle Çizimden Sonra Plakaya Boya Eklenmesi.....	55
Görsel 3.31. Jel Plakadan Baskının Alınması	56
Görsel 3.32. Botanik Jel Baskı Aşamaları	57
Görsel 3.33. Hayalet Baskı.....	57
Görsel 3.34. Botanik Jel Baskı Aşamaları	58
Görsel 3.35. Ayşegül Ak, Botanik Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025.....	58
Görsel 3.36. Jel Baskıda Kullanılan Dergiler.....	59
Görsel 3.37. Dergi Sayfası Transferi.....	60
Görsel 3.38. Dergi Sayfası Transfer Sonucu.....	60
Görsel 3.39. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	62
Görsel 3.40. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	61
Görsel 3.41. İnce Dökülmüş Ev Yapımı Jel Plakanın Kâğıda Yapışarak Parçalanması	62
Görsel 3.42. Plakaya Fazla Boya Verme Sorununun Sonucu	63
Görsel 3.43. Kurumuş Boya Sonuçları	64
Görsel 3.44. Son Kat Sürülen Boyanın, Hızlı Kuruyarak Yer Yer Plakada Kalması	64
Görsel 3.45. Doğru Yerleştirilmeyen Doku Elemanlarıyla Oluşturulmuş Jel Baskı	65
Görsel 3.46. Kim Herringe, Wandering, Monobaskı, 43x38 cm 2019	66
Görsel 3.47. Kim Herringe, Monobaskı, 20x20 cm, 2018.....	67
Görsel 3.48. Kim Herringe, Nature Strip I, Monobaskı, 43x38 cm, 2019.....	67
Görsel 3.49. Kim Herringe, Monobaskı, 43x38 cm, 2019.....	68
Görsel 3.50. Mark Wills, Monobaskı.....	68
Görsel 3.51. Mark Wills, Monobaskı.....	69
Görsel 3.52. Mark Wills, Skeksis Day Off!, Monobaskı	70

Görsel 3.53. Mark Wills, Monobaskı.....	70
Görsel 3.54. Susan McCreevy, Monobaskı.....	71
Görsel 3.55. Susan McCreevy, Monobaskı.....	72
Görsel 3.56. Susan McCreevy, Monobaskı.....	73
Görsel 3.57. Susan McCreevy, Monobaskı.....	73
Görsel 3.58. Drew Steinbrecher, Throwing Stones at Telephone, 17,8x17,8 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı	74
Görsel 3.59. Drew Steinbrecher, That One Time in Queens, 19x19 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı.....	74
Görsel 3.60. Drew Steinbrecher, Roof Party in the Spring, 17,8x17,8 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı.....	75
Görsel 3.61. Drew Steinbrecher, Jumping Over Cobblestones, 20x20 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı.....	75
Görsel 3.62. Diana Garrison, Elliot’s Orbit, 40x50 cm, Monobaskı	76
Görsel 3.63. Diana Garrison, 40x50 cm, Monobaskı.....	77
Görsel 3.64. Diana Garrison, 40x50 cm, Monobaskı.....	77
Görsel 3.65. Jennifer Anne Love 20x25 cm, Monobaskı	78
Görsel 3.66. Jennifer Anne Love 20x25 cm, Monobaskı	79
Görsel 3.67. Jennifer Anne Love 20x20 cm, Monobaskı	79
Görsel 3.68. Sharlene Loomis, Harley & Rose, 22x30 cm, Karışık Teknik, Jel Baskı ve Kolografi, 2024.....	80
Görsel 3.69. Sharlene Loomis ve Mark Wills İşbirliği, Suited for Mischief, 110x140 cm, Çoklu Katman Jel Baskı / Kolografi, 2024.....	81
Görsel 3.70. Sharlene Loomis, Cecily, 22x30 cm, Karışık Teknik Çok Katmanlı Jel Monobaskı, 2025	81
Görsel 3.71. Sharlene Loomis, Felicette II, 27x35,5 cm, Ağaç Panel Üzerine Akrilik Monobaskı, 2025	82
Görsel 3.72. Zenna James, Wildly Obeying No Form, Monobaskı.....	83
Görsel 3.75. Zenna James, Realization of the Concept, 45x60 cm, Monobaskı.....	83

Görsel 3.73.	Zenna James, May They be Delighted, 45x60 cm, Monobaskı	84
Görsel 3.74.	Zenna James, I am More Than You Know, 45x60 cm, Monobaskı.....	84
Görsel 4.1.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	86
Görsel 4.2.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	87
Görsel 4.3.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	88
Görsel 4.4.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	88
Görsel 4.5.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	89
Görsel 4.6.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	89
Görsel 4.7.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	90
Görsel 4.8.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	90
Görsel 4.9.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	91
Görsel 4.10.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	91
Görsel 4.11.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	92
Görsel 4.12.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	93
Görsel 4.13.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	93
Görsel 4.14.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025	94
Görsel 4.15.	Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025	94

GİRİŞ

Sanat, tarih boyunca toplumların kültürel, teknolojik ve sosyolojik dönüşümlerini yansıtan önemli bir ifade biçimi olmuştur. Bu dönüşümler, sanat üretiminde kullanılan teknik ve araçları doğrudan etkilemiş, sanatçının ifade dili ve yaratım süreci üzerinde belirleyici rol oynamıştır. Bu bağlamda, baskıresim sanatı da zaman içinde farklı tekniklerle çeşitlenmiş, her dönemin olanakları doğrultusunda yeniden şekillenmiştir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerin ve dijitalleşmenin ivme kazandığı bir çağda, geleneksel baskı tekniklerinin çağdaş yöntemlerle birleşimi, sanat üretiminde hem estetik hem de işlevsel anlamda yeni yaklaşımların doğmasına zemin hazırlamaktadır. Bu çeşitlilik, sanatçılara ifade olanaklarını genişleten bir ortam sunarken; deneysel üretim, süreç odaklı düşünme ve malzeme ile kurulan etkileşim gibi güncel sanat pratiklerini de ön plana çıkarmaktadır.

Bu çalışmada, geleneksel baskı tekniklerinden biri olan hektograf ve ardından gelen mimeograf yöntemleri ile başlayan süreç içerisinde, son yıllarda dikkat çeken ve özellikle sanat eğitimi ile kişisel üretim bağlamlarında yaygınlaşan jel baskı tekniği ele alınmaktadır. Jel baskı, düşük maliyetli oluşu, kolay uygulanabilirliği ve malzeme çeşitliliğine açık yapısıyla deneysel üretimi teşvik eden alternatif bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Araştırma kapsamında, bu tekniğin tarihsel gelişimi, teknik altyapısı ve çağdaş baskıresim pratiği içerisindeki yeri kapsamlı biçimde değerlendirilecektir.

Tezin temel amacı, jel baskı tekniğinin tarihsel kökenlerini inceleyerek güncel sanatsal üretim sürecine olan katkısını ortaya koymak; aynı zamanda bu tekniğin deneysel baskıresim uygulamalarında nasıl bir yaratıcı potansiyel sunduğunu irdelemektir. Bu doğrultuda tez, üç temel eksen üzerinde yapılandırılmıştır: İlk olarak baskıresmin tarihsel gelişimi ve sanat tarihindeki yeri ele alınmıştır. İkinci bölümde hektograf ve mimeograf baskı teknikleri ile jel baskının ilişkisi teknik ve tarihsel bağlamda incelenmiştir. Son bölümde ise jel baskı tekniğinin güncel deneysel kullanımları, üretim süreçleri, malzeme türleri ve yaratıcı uygulamaları analiz edilmiştir.

Tezin kuramsal çerçevesi; çağdaş sanat pratiklerinde deneysel yaklaşım, süreç odaklı üretim ve malzeme ile kurulan etkileşim temaları üzerinden şekillendirilmiştir. Ayrıca uygulama süreci, bireysel sanatçı pratiği ve sanat eğitimi bağlamında yapılan gözlemlerle desteklenmiştir.

Bu çalışma ile baskıresim sanatında çağın teknolojik ve estetik yenilikleri doğrultusunda gelişen uygulamaların, sanatsal yaratıcılığı nasıl dönüştürdüğü ve alternatif ifade biçimlerine nasıl olanak sunduğu ortaya konulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BASKİRESMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Baskiresmin Sanat Tarihindeki Yeri ve Önemi

Baskı sanatının ne zaman başladığı konusunda kesin bir tarih verilememekle birlikte M.S.105 yılında Çin’de kâğıdın bulunmasıyla ortaya çıkmaya başladığı bilinmektedir. Tarihin ilk baskıları ise; ıstampa-damga şeklinde yüksek baskı olarak yapılmıştır. Bu ilk baskılardır; tamamen yazılardan oluşmaktadır ve tahta kalıplar mürekkeplenerek kâğıt veya ipek üzerine basılmıştır (Kıran, 2017, s.56).

Bayav’a göre; bir gereç yardımı ile yüzey üzerine izler oluşturmaya dayanan gravürün kökleri belki de elini boyayıp mağara duvarına yapıştıran insanlara kadar dayanabilir. Kazıma yoluyla yapılmış çalışmalar prehistorik dönemde mağara yüzeylerine, kemiklere ve taşlara yapılmıştır. Silindir damga mühürleri de uygulanış mantığıyla bir anlamda baskı sanatının köklerini oluşturur. İmgeleri çoğaltma tekniği birkaç bin yıllarca geriye, yumuşak kil tabletler üzerine yuvarlandığı zaman, kabartma izlenimleri bırakan silindir mühürler üzerine desenler ve çivi yazıları kazıyan Sümerlere (M.Ö. 3000) kadar dayanır (Bayav, 2013, s.6).

Akalan ise grafik sanatların bir kolu olan ve birkaç baskı tekniğini içine alan “Özgün Baskiresim” in tarihsel gelişimi ele alındığında, kökeninin insanın ilk üretimini yaptığı mağara duvarındaki resimlere dayandığı görülmektedir. M.Ö. 4000 yıllarında yazının, daha sonraları da kâğıdın bulunmasıyla, basım işi yeni bir nitelik kazandığını söylemektedir (Akalan, 2000, s.2).

Baskiresim, genellikle baskı teknikleri kullanılarak yapılan ve resmin çoğaltılabilir hale geldiği bir sanat dalıdır. Bu teknik, orijinal bir eserin belirli bir sayıda kopyasını üretmek için kullanılır. Baskiresim birçok farklı baskı tekniğiyle yapılabilir. Bunların arasında yüksek baskı, çukur baskı ve düz baskı gibi teknikler yer alır. Bu teknikler kendi içerisinde bazı yöntemler barındırmaktadır. Yüksek baskı; linol ve ağaç baskı, çukur baskı; gravür, asit yedirme, akuatinta, mezzotint, kuru kazıma, düz baskı ise litografi ve serigrafiyi kapsamaktadır.

Baskiresmin teknikleri zamanla daha da çeşitlenmiştir. Litografi (taş baskı), 18.yüzyıl’da Alois Senefelder tarafından geliştirilmiş ve 19.yüzyıl’da özellikle grafik sanatçıları arasında popüler hale gelmiştir. Serigrafi (ipek baskı) ise 20.yüzyıl’da gelişmiştir.

Baskiresim, insanların doğaya bıraktığı ilk izler ile yaşıttır. İnsanoğlunun iletişime geçtiği ilk andan itibaren çeşitli nesnelerin üzerine iz olarak veya onları birebir kullanarak oluşturdukları görüntüler baskiresmin ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir. İlk çağ insanların birbirleri ile iletişime geçmek için kullandıkları baskiresim, sonraları bilgi edinmek amacı ile insanoğlunun ihtiyaçlarına cevap vermiştir. Bugünkü baskiresim anlamında bilinen en eski örnek Çinliler tarafından kâğıt üzerine basılan “Diamond Sutra”dır (Bkz. Görsel 1.1) (Türk Kaya, 2011, s.4).

Görsel 1.1. Diamond Sutra, Sutra Öğretisi, Basılan En Eski Kitap Örneği, M.S. 868

Baskiresmin tarihçesi, Çin'in antik çağlarından başlayıp Avrupa'dan Asya'ya, oradan da modern döneme kadar uzanan geniş bir zaman dilimini kapsar. Bu sanat dalı, hem sanatsal hem de ticari olarak büyük bir öneme sahiptir ve günümüzde hala sanatçılar tarafından kullanılan çeşitli tekniklerle canlı bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

Tunç; bugünkü biçimiyle ilk kez ağaç kalıp üzerinden baskı almanın, Mısır ve Mezopotamya' da kumaş süslemesinde kullanılarak başladığını biliyoruz. Kâğıt üzerine baskı ise önce Çin'de gerçekleştiğini söylemektedir (Tunç, 2004, s.102). Tekcan ise Tunç'un görüşlerini destekler nitelikte; bilinen en eski baskı tekniği olan bu teknik, yüksekte kalan kısımların haricinde kalan bölgelerin oyularak alçaltılması ilkesine dayanmaktadır. Genel olarak ağaç ve linol başlıca kullanılan malzemedir. Önce istenilen dokuda beyaz alanlar oyulur ve daha sonra kalıp yüzeyinde kalan yüksek kısımlara merdane ile boya verilerek kâğıda basılır. Baskının kâğıda aktarılması pres yoluyla olabileceği gibi, kâğıdın arkasından tahta bir kaşık ya da ağaç silindir yardımıyla bastırılarak yapıldığını söylemektedir (Tekcan, 1997, s.1413).

Avrupa’da 15.yüzyılda matbaanın icadı ile birlikte baskı resim, yeni bir döneme girerek kitap süslemeleri ve illüstrasyonlarda kullanılarak sanatsal bir kimlik kazanmıştır (Tansuğ, 2005, s.310). Baskı resmin Avrupa’daki bilinen ilk örnekleri, doğudaki gibi dini kitapların çoğaltılması ve tekstil alanında kullanılmıştır. Rönesans’ın yayılmasıyla ahşap ve metal kalıplara resim oyup basma sanatını beraberinde getirmiştir (Aslıer, 1985, s.33-34).

Görsel 1.2. Kitagava Utamaro, Yastık Kitabı, Tahta Baskı Kalıbıyla Kâğıt Üzerine Baskı, 25,5x36,9 cm, 1788

18.yüzyıl sonu Japon sanatında, gündelik yaşamın içten ve zarif temsilleri büyük önem taşır. Özellikle duygusal ilişkiler, sanatçıların sıkça ele aldığı konular arasında yer alır. Kitagava Utamaro dönemin önemli sanatçılarından ve “Yastık Kitabı” adlı bu eserinde sevgililer ikinci kattaki bir verandada kucaklaşmaktadır. Kadın eliyle nazikçe erkeğin yüzünü okşar, erkek eliyle onun omzunu kavrar, gözleri birbirine kenetlenmiştir. Sanatçı Kitagava Utamaro, bu anın samimiyetini o kadar bütünlüklü yorumlamıştır ki, bu eser, 18. Yüzyıl sonlarındaki Japonya sanatının başyapıt örneği haline gelmiştir (Dell, 2010, s.244) (Bkz. Görsel 1.2).

Görsel 1.3. Albrecht Dürer, Mahşerin Dört Atlısı, Taş Baskı, 1498

16.yüzyıl'da Albrecht Dürer gibi sanatçılar, ahşap baskı ve çinko baskı gibi yöntemleri ustaca kullanarak, çok sayıda grafik eserler yaratmışlardır. Dürer Baskıresmin erken dönem sanatçılarından biri olarak kabul edilmektedir.

Dürer bütün hayatı boyunca, belki de ekonomik sebeplerle yapmaya başlamış olduğu gravür üretimine devam etmiştir. Bunlar onu, eski baskı tarihinde önde gelen sanatçılardan biri kılar. Rembrandt ve Goya gibi Dürer de, gravürü resme yardımcı bir tarz değil, kendi başına bir sanat olarak düşünmüş ve yeni tekniklerin ve konuların önünü açmıştır (Özturan, 2004, s:22) (Bkz. Görsel 1.3).

Görsel 1.4. Max Beckmann, Makyaj Masasında, Ağaç Baskı, 116,8 x74,7 cm, 1923

Max Beckmann'ın bu eserinde ağaç oyma aletleri ile elde edilen doğal etkiyi görmek mümkündür. Görüntü güdük, çömelmiş ve canlıdır. Modelin vücut ve etek kısmında oyma kaleminin kısa vuruşları netlikle seçilmektedir. Tüm görüntü koyu yaklaşımlarla enerji ve güç kazanmıştır. Sandalyeye oturduğu kısımda iki verev çizgi oluşturulmuştur (Görsel 1.4) (Smith, 2003, s:231).

Görsel 1.5. Kathe Kollwitz, The Mothers, Ağaç Baskı, 1922, Tate

Kathe Kollwitz tarafından 1922'de yaratılan "The Mothers", Ekspresyonizmin önemli örneklerindendir ve "War" serisinin bir parçasıdır. Sanat eseri, Ekspresyonist sanatın karakteristik duygusal derinliğiyle yankılanan güçlü ve kasvetli bir sahneyi tasvir eder (Bkz. Görsel 1.5) ([http-2](#)).

Görsel 1.6. Kathe Kollwitz, Anne Çocuk, 1916, Litografi, 33,3x19.1 cm, Dallas Sanat Müzesi, Dallas

Serigrafi, kumaşa baskı yapanların kullandığı gelişmiş şablon baskı yöntemidir. 1930'larda ABD'de geliştirilmiştir. Bu yöntemde çok ince dokulu ipek perde tahta kasnağa gerilir, üzerine desen oyulmuş şablon yerleştirilir, altına da kâğıt konur. Renk, şablonun deliklerinden geçerek ipeğe bastırılır ve desen kâğıda geçer (Sanat Atlası, s.27).

Pop sanatının öncülerinden Roy Lichtenstein, Amerikan popüler kültürüne ait öğeleri sanat galerisi bağlamına taşıyarak sanat tarihinde çığır açıcı bir rol üstlenmiştir. Sanatçı, çalışmalarında sıklıkla reklam afişlerinden ve çizgi romanlardan esinlenmiş, bu kitle iletişim araçlarını yüksek sanat alanına dâhil etmiştir. Natürmort gibi geleneksel sanat konularını da pop sanat estetiğiyle ele alarak, gerçekdışı renk kullanımı ve mekanik görünümlü bir üslupla ifade biçimini çeşitlendirmiştir. Lichtenstein, ticari baskı tekniklerini andıran bir görsellik yaratarak resim ile baskı arasındaki sınırları sorgulamış; eserlerini şablonlar aracılığıyla elle uyguladığı, düz ve tek renkli noktalarla oluşturarak benzersiz bir plastik dil geliştirmiştir. (Bkz. Görsel 1.7) ([http-3](#)).

Görsel 1.7. Roy Lichtenstein, Sandviç ve Soda, 50,8x61 cm, 1964

1.2.Monobaskı Nedir? Monobaskının Tarihçesi

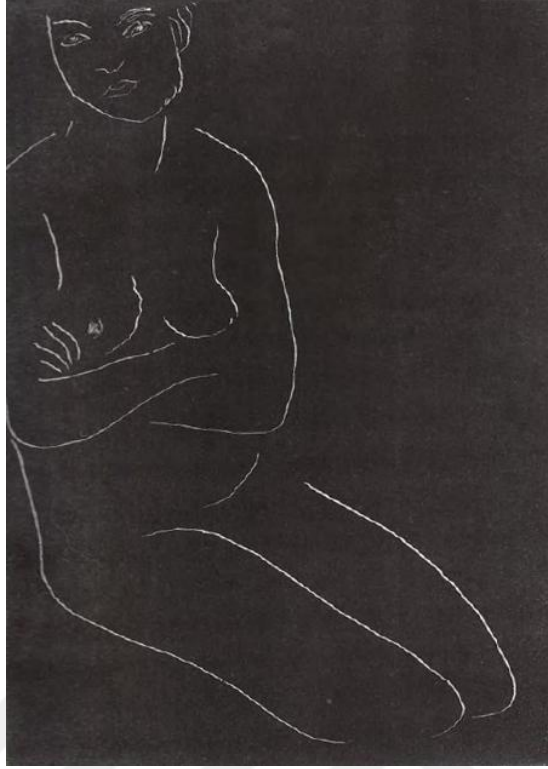
Baskıresim; sanatçının baskı tekniklerinin herhangi birini veya daha fazla tekniği kullanarak hazırladığı görüntüyü, baskı makinası ya da el ile bir kalıp yüzeyinden kâğıda aktarmasıyla çoğalttığı ve numaralandırarak gerçekleştirdiği bir sanatsal üretilerdir. İçinde farklı teknik beceri ve gereksinimleri barındıran baskıresim: tarih öncesi devirlerden en ilkel haliyle mağara duvarlarına aktarılmış el izlerinden günümüze kadar her çağda, o çağın getirdiği olanaklar ve teknik gelişmeler eşliğinde gelişimini sürdürmüştür (Doksanoğlu, 2020, S.240).

Monotipi baskı, tek örnek yapılan bir baskıdır; birden fazla kopyanın yapılabileceği geleneksel baskı sanatının aksine, monotipi tek ve benzersiz bir görüntüyle sonuçlanır. Genellikle baskıresmin en resimsel biçimi olarak adlandırılır çünkü boyama, çizim ve baskı sanatının yönlerini tek bir ifade sürecinde birleştirir. Monotip, bir kalıp üzerine yapılan tek seferlik bir baskıdır. Sanatçı, cam, pleksi, metal gibi düz bir yüzeye doğrudan boya veya mürekkep ile resim yapar ve bu resmi bir kâğıda geçirerek sadece bir kez baskı alır. Kalıp üzerinde oyma, kazıma veya başka kalıcı bir iz yoktur. Bu nedenle baskı yalnızca bir kez alınabilir; ikinci baskı soluk ve başarısız olur. Monobaskı ise geleneksel baskı tekniklerinin (linolyum, gravür, serigrafi, taş baskı vb.) kullanıldığı ama her bir baskının çeşitli müdahalelerle farklılaştırıldığı bir yöntemdir. Aynı kalıp tekrar kullanılabilir, fakat her baskı öncesi yapılan boya müdahalesi, renk değişiklikleri, yüzey oyunları gibi nedenlerle her baskı farklı olur.

Görsel 1.8. Edgar Degas, Pauline and Virginie Conversing with Admirers, 21,5x16,1 cm, 1876-1880, Monobaskı, Harvard Üniversitesi Müzesi

Monobaskıların, on yedinci yüzyılın ortalarından itibaren düzenli olarak üretilmelerine rağmen, bir sanat formu olarak belirli bir saygınlık kazanmaları oldukça yakın bir zamana kadar gerçekleşmemiştir. Giovanni Benedetto Castiglione adlı bir İtalyan baskı sanatçısı, bilinen ilk monotipleri 1600'lerin ortalarında üretmiştir. Rembrandt, mürekkepli plakaları seçici bir şekilde silerek bakır plaka gravürlerini manipüle etti. Aynı plakadan alınan izlenimler, bu resimsel yaklaşım nedeniyle genellikle birbirlerinden önemli ölçüde farklıydı. Monobaskılar 18. yüzyılın sonlarında William Blake tarafından üretildi ve 19. yüzyılın sonunda Edgar Degas (Bkz. Görsel 1.8) bu baskı yöntemiyle olağanüstü bir eser ortaya koymuştur. Camille Pissaro, Paul Gauguin, Mary Cassatt, James McNeill Whistler, Edward Hopper, Wassily Kandinsky, Pablo Picasso ve Henri Matisse geçmişte monobaskı yapan büyük resamlardan sadece birkaçıdır (Bkz. Görsel 1.9). Yirminci yüzyılın sonuna gelindiğinde, benzersiz baskı uygulanabilir bir sanat biçimi haline gelmişti (Marculewicz, 1999, s.14,15,16).

Görsel 1.9. Henri Matisse, Seated Nude with Arms Crossed, Siyah Mürekkepli Monobaskı, 1917, Metropolitan Müzesi

Monotip terimi etrafında süregelen tartışmalar, 1950'lerin sonu ile 1960'ların başlarında ortaya konan orijinal baskı tanımıyla ilgili anlaşmazlıkları hatırlatır. Amerika Baskıresim Konseyi'nin (Print Council of America) yaptığı bu tanımlar, sürekli yeni teknikler deneyen ve baskı sanatının sınırlarını zorlayan sanatçılar tarafından çoğu zaman eski ve çağ dışı bulunmuştur. Benzer şekilde, çok katı kurallara dayanan bir monotip tanımı da sanatçıların bu teknikle geliştirdikleri özgün ve yaratıcı uygulamaların bazılarını dışarda bırakacaktır (Moser, 1997, s.2).

Monobaskı, bazı otoriteler tarafından kusurlu bir sanat türü olarak görülse de; hangi yöntem ya da araç kullanılırsa kullanılsın, sanatçı ruhunun kendini ifade etme biçimi mutlaka bir yol bulacaktır. Biraz deneyim, sanatla iç içe olan deneysel yaklaşımın, samimi bir duyarlılıkla birleştğinde dikkate değer sonuçlar doğurabileceğini kanıtlar (Miller, 1903, s.450).

Monotipi baskıda metal, polikarbonat, taş, cam, ahşap ve her türlü pürüzsüz yüzey malzemesi kullanılabilir. Boyanın yüzeye uygulanması ve dönüştürülmesi herhangi bir hazır araç veya gereç (gravür araçları, kazıyıcı, masa, fırça vb.) gerektirmez. Monotype

plaka yüzeyinde farklı dokular oluşturmak için gerekli görsel etkiyi yaratabilecek hemen hemen her nesne (kumaş, kauçuk nesneler, balon, kâğıt, parmak vb.) (Uzun, 2017, s.343).

Monotipi teknik açıdan en basit baskıresim metodu olarak tanımlamak yanlış olmaz. Zira sanatçının tek yapması gereken, sadece metal veya cam gibi bir yüzeyi mürekkeplemek ya da boyamak, ardından da bu çalışmanın baskısını alabilmek amacıyla kâğıda transfer etmektir. Ağaç baskı, gravür veya litografi gibi geleneksel baskıresim teknikleri, basılacak çizimin tekrar tekrar mürekkeplenebilecek şekilde plaka üzerine kazınmasını veya kimyasal olarak sabitlenmesini gerektirirken, monotip tekniği için böyle bir işlem söz konusu değildir. Monotip tekniği, sadece tek bir baskı almayı hedefler. (Balamber, 2020, s.84)

Monobaskı kalıp baskıların tümünü kapsamaktadır. Kazınmış bir levha, serigrafi, litografi veya kollograf ile başlar. Bu temel görüntü aynı kalır ve belirli bir serideki her baskı için ortaktır. Serideki her baskıyı biraz farklı yapmak için başka pigment veya tasarım ekleme yolları kullanılır. Monobaskıda eklemeler ve çıkarmalar devam ettiği için eserler farklılık gösterir. Monobaskıda kullanılan araç gereçler ve diğer teknik malzemeler baskının nasıl yapılacağına bağlı olarak tercih edilir. Boyanın türü, kâğıdın özelliği vb. işlenen konuya göre sanatçı tarafından belirlenebilir. Bu bakımdan mono baskıların deneysel bir yönü de vardır (Karaalan, 2020, s.154).

Jel baskı tekniği ile monobaskı oluştururken, her bir baskının yalnızca tek bir kopya olarak üretilmesi sanatçıya özgünlük ve yaratıcılık açısından geniş bir alan sunmaktadır. Esnek ve yarı saydam jel plakalar sayesinde sanatçı, boya ve çeşitli malzemeleri yüzeye uygulayarak her biri benzersiz, tekrar edilemez görsel ifadeler oluşturabilmektedir. Jel plaka üzerindeki esnek yüzey, boyanın ve farklı malzemelerin rahatça uygulanmasına olanak tanır. Bu süreçte, doğrudan fırça ya da dokulu nesneler kullanarak yüzey üzerinde çeşitli izler bırakır ve ardından kâğıdı plakanın üzerine yerleştirerek baskıyı alınmaktadır. Her baskı, anlık müdahaleler ve sezgisel kararlarla şekillenir; bu da ortaya çıkan çalışmanın tekrar edilemez olmasını sağlar. Sanatçı bu yöntemle çalışırken, malzemenin sınırlarını zorlamayı ve süreç odaklı bir ifade biçimini deneyimlemeyi amaçlamaktadır. Baskının sunduğu olanaklar ve deneysel yapısı, monobaskının spontane ve yaratıcı doğasıyla örtüşür; böylece her baskı, sanatçının anlık kararlarının izini taşıyan, tekil bir sanat eserine dönüşmektedir.

Monobaskılarda tasarımın oluşturulmasında uygun araç-gereçlerin kullanılması önceden planlanmalı ve kendiliğinden gelişen aşamaların etkisinden faydalanılarak yapılması sağlanmalıdır. Tasarımda başlama noktalarının, kendiliğinden gelişen ve önceden planlama gibi çeşitli aşamaları vardır. Deneysel çalışma eğilimi, yüzey üzerinde çalışılacak tasarımın gidişine göre kâğıt seçimini etkileyebilir. Birçok yüzey materyallerinin, tasarımı geliştirme ve basma özelliklerine göre dezavantajları ve avantajları vardır. Bu unsurları, monobaskıya başlamadan önce değerlendirmek gerekir (Arisoy & Kayahan, 2022, s.1531).

Monobaskılarda kolaj terimi geleneksel anlamıyla kullanılmaz; malzemeler yüzeye yapıştırılmaz, bunun yerine mürekkepli veya mürekkepsiz olarak kâğıt üzerinde kullanılır. Genellikle kullanılan malzemeler dokulu kâğıtlardan kesilmiş veya yırtılmış şekiller, dantel, kumaş, ince vinil levhalar, yapraklar ve hatta metal ızgaralardır. Monobaskıda hemen hemen her türlü ortam ve işlem kombinasyonu mümkündür. Örneğin yapıştırıcılar, kum veya çizim mürekkepleri gibi belirli malzemelerin eklenmesiyle, tesadüfi unsur artırılır (Abdullah, Legino, Kamaruzaman, Ramlı, 2016, s.417).

İKİNCİ BÖLÜM

2. JEL BASKININ TARİHİ DÖNÜŞÜM SÜRECİ

2.1. Hektograf Nedir?

Kromograf, jelatin çoğaltıcı veya basitçe "hekto" olarak da bilinen hektograf, ilk olarak 1870'lerde ortaya çıkmış, ofis ve okullarda kopyalama için yaygın olarak kullanılmıştır. Hekto, mekanik bir cihaz gerektirmeyen basit bir teknolojidir (Dana, 2022, s.12). Hektografin mucidi olarak; Carl Wilhelm Siemens, David Gestetner ya da 1869'da Rusya'da Mikhail Alisov tarafından ilk kez kullanıldığı gibi bilgiler bulunsa da, hektografin mucidi net olarak bilinmemektedir. Ancak bu yöntem ilk kez 1869 yılında Alman Carl Dittrich tarafından tarif edilmiştir. Bu yüzden birçok kaynak hektografin mucidi olarak Carl Dittrich'i kabul etmektedir. Carl Dittrich, hektograf yöntemini tarif eden ilk patent başvurusu yapan kişi olarak bilinmektedir.

Hektograf kelimesi, yüz anlamına gelen Yunanca hekatón'dan gelmektedir. Gerçekte ise, baskı esnasında mürekkep genellikle 100. kopyadan çok önce bitmektedir. Tait'e göre; kopyalama teknolojisinin tarihi, tüm kopyalamaların elle kopyalama kâtipleri tarafından yapıldığı ucuz ve zamanın bol olduğu 18. yüzyılda başlamıştır. Kopyalama veya çoğaltmayla ilgili daha erken dönemlere ait referanslar, kil tabletlerdeki belgeleri imzalamak için silindir mühürleri kullanan Babilliler'e ait olduğunu belirtmektedir (Bkz. Görsel 2.1) (Tait, 2015, s.65).

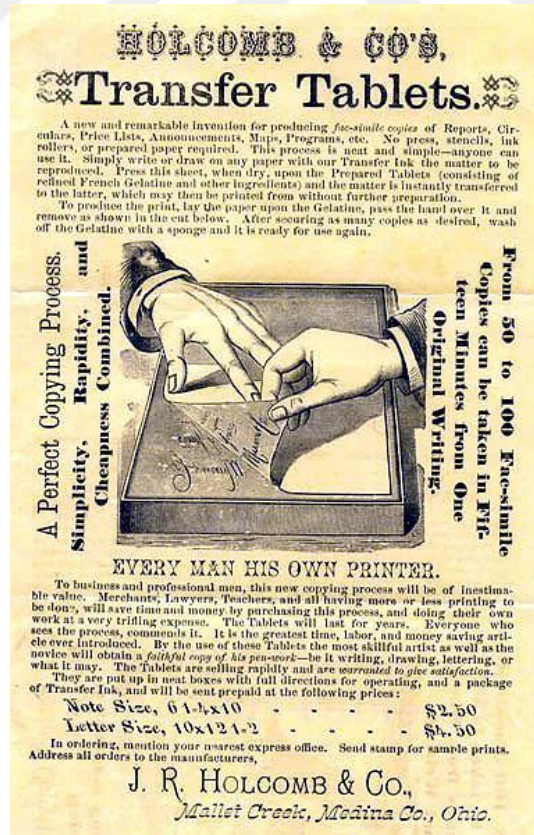

Görsel 2.1. Eski Babil Silindir Mühürü, 3,05x1,66 cm, M.Ö.1800

1780'de James Watt, ortağı olan Matthew Boulton'a gönderdiği, Watt'ın buhar motorları hakkındaki uzun mektup ve teknik bildirileri kopyalamaktan bıkan Watt mektuplarını kopyalamak için bir yöntem icat etti. Yöntem, kurduğunda nemlendirilmiş

bir kâğıt mendille temas ettirilen ve birkaç dakika boyunca mengeneyle sıkılan veya vidalı presle preslenen özel fotokopi mürekkebi ile kaliteli kâğıda yazılmış bir mektuptan oluşuyordu. Daha sonra kâğıt mendil çıkarılıyor ve kopya kâğıt mendilin tersinden okunuyordu (Tait, 2015, s.65).

1850'li yıllarda, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ile Birleşik Krallık arasındaki ticaret hacminin artması ve İngiliz ticaret imparatorluğunun genişlemesi, belgelerin çoğaltılmasına yönelik gereksinimi önemli ölçüde artırmıştır. James Watt tarafından geliştirilen erken dönem kopyalama mürekkebi yalnızca tek bir kopya alınmasına olanak tanımaktaydı. Ancak 1856 yılında William Perkin'in anilin boyalarını keşfetmesi, kopyalama teknolojilerinde yeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır. Bu keşif sayesinde daha kalıcı ve okunabilir kopyalar elde etmek mümkün hale gelmiş; 1875 yılı civarında ise kopyalama defteri, standart bir büro prosedürü olarak benimsenmiştir. Anilin boyalarıyla üretilen bu yeni nesil fotokopi mürekkepleri genellikle mor ya da mavi tonlarında olup, Perkin'in sentezlediği ilk anilin boyası olan menekşe rengi, bu alanda standart renk olarak kabul görmüştür.

Görsel 2.2. "Holcomb & Co.'s Transfer Tablets" 19. yüzyıl'a Ait Bir Reklam Afişi, Jelatin şablonun metal bir yüzeye sabitlenmesiyle yapılan Hektografi baskı tekniğinin reklamcılıkta kullanımını

Anilin boyaları, ilk olarak 1856 yılında İngiltere'de William Perkin tarafından geliştirilmiştir. Hektograf ise, daha sonra 1870'li yıllarda Almanya'da icat edilmiştir. Holcombs tarafından pazarlanan tek sayfalık sistem, Schapirograph adlı aygıtın piyasaya sürülmesiyle kısa sürede geliştirilmiştir. Bu aygıt, jelatin, tutkal ve gliserinle kaplanmış sürekli bir kâğıt rulosu üzerinden çalışacak şekilde tasarlanmıştır. Söz konusu gelişme, 1880'li yıllarda tanıtılmış ve 1920'lerin başlarına kadar pazarlanmasına devam edilmiştir. (http-5).

Hektograf mürekkeplerinin büyük çoğunluğu, anilin boyasıdır. Anilin boyası genellikle gliserin veya alkol olmak üzere bir çözücü kombinasyonu içermektedir. Bu mürekkepler geleneksel olarak bir ana kopya oluşturmak için kalemle yazı kâğıdına uygulanırdı (Dana, 2022, s. 24). Hektograf, varlığını Perkin'in anilin boyalarına borçludur, çünkü hiç şüphesiz Watt'ın fotokopi mürekkebi ile çok az başarı elde edilmiştir veya başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Hektograf, menekşe anilin boyası içeren bu güçlü mürekkeple kaliteli bir kâğıda yazmak/çizmekten ibaretti. Bu kâğıt, kuruduğunda alçak bir tepsideki bir jelatin tabakası üzerine yüzüstü seriliyor, görüntü, jelatindeki nem nedeniyle aktarılıyor ve orijinal çıkarıldıktan sonra, kopyalar tek tek tabakalar döşenerek el ya da bir silindire preslenerek basılmaktaydı.

Hektograf mürekkebi, güçlü bir renge sahiptir. Mürekkep için bir standart düşünüldüğünde, hangi boyanın en fazla sayıda iyi kopya verdiğini bulmak için çok sayıda mürekkep örneği yapılarak test edilmiştir. Mürekkepler, Devlet Matbaası'ndan elde edilen bir formüle göre yapılmış, ancak formülde alkol yerine aseton kullanılmıştır. Bu boyalarla yapılan mürekkeplerle, çizgilerin bozulmadığı en az 30 kopya ve az çok bozuk çizgiler olsa da kolayca okunabilen çok sayıda başka kopya elde etmek mümkün olmuştur (Waters, 1940, s.18,19).

Avrupa'nın devrimci sanatçıları öncelikle kopyalamayı "daha iyi" baskı yöntemlerine ucuz bir alternatif olarak kullanmışlardır. Kopyalayıcı kullanımındaki gerçek öncüler, beklenmedik bir bilim kurgu hayran kitlesiydi. 1930'ların başından başlayarak, gerçekdışı macera hikâyelerinin mavi yakalı genç hayranları da kişisel yayınlamayı keşfediyorlardı. "Amazing Stories" ve "Weird Tales" gibi popüler ve ucuza basılmış aylık "pulp" dergilerini yorumlayan ve taklit eden amatör hayran dergileri (fanzin) oluşturmaya başladılar. Fanzinler zaman zaman Rus avangardının grafik tarzından etkilenen kapak tasarımlarıyla da yayımlanıyordu. Çabaları çoğu zaman amatörce ve hamdı, ancak aynı

zamanda genç enerji ve hayal gücüyle doluydu. Çoğu hayran için litho ve tipo baskı finansal olarak erişilemezdi, kopyalayıcılar tek seçenekleriydi (Dana, 2022, s.10).

Hektograf, genellikle gliserin ve benzeri maddelerle karıştırılarak hazırlanan düz bir jelatin tabakasının yer aldığı bir kap veya tepsi aracılığıyla uygulanır. Kopyalanmak istenen metin ya da görsel, hektograf mürekkebiyle özel bir kâğıda hazırlanır ve ardından bu ana kopya, jelatin yüzeyine dikkatlice bastırılır. Bu işlem sırasında mürekkep, temas ettiği jelatin tarafından emilir ve yüzeyde negatif bir iz bırakır. Ana kopya kaldırıldıktan sonra, bu iz üzerinden art arda kâğıtlar jelatin yüzeye bastırılarak pozitif kopyalar elde edilir. Jelatin yüzeydeki mürekkep belirli bir sayıda baskıdan sonra azalmaya başlar; ancak yüzey uygun koşullarda muhafaza edildiği takdirde, mürekkep kalıntıları temizlenip dağıldıktan sonra yeniden kullanılabilirdi ve bu sayede hektograf pedi, aynı teknikle aylarca farklı belgelerin kopyalanmasında tekrar tekrar kullanılabilirdi.

Geçmişte, yazılı belgelerin birden fazla kopyasının oluşturulmasına olanak tanıyan bir teknoloji bulunmamaktaydı. Kopyaların elde edilebilmesi için her biri üzerinde ayrı ayrı çalışılması ve emek verilmesi gerekmekteydi. Fotokopi makineleri ve yazıcıların geliştirilmesinden önce, mürekkebin bir baskı yüzeyine (Banda veya Ditto marka makineler aracılığıyla) aktarılmasını sağlayan ya da mürekkebin geçişine olanak tanımak amacıyla özel membranlar üzerinde delikler açılarak (Gestetner veya Mimeograph markalarıyla) çoğaltım yapılmaktaydı. Hektograf fotokopi makinesinde, belirli mürekkep türlerini emebilen bir jöle tabakası kullanılmaktaydı; bu tabaka, üzerine bastırılan kâğıda mürekkebi geri vermektedir. Mürekkebin, jöle yüzeyinde yavaşça yayılması sağlanmakta; böylece aynı plaka kullanılarak bir ya da iki gün boyunca çok sayıda kopya üretilbilmektedir (http-4).

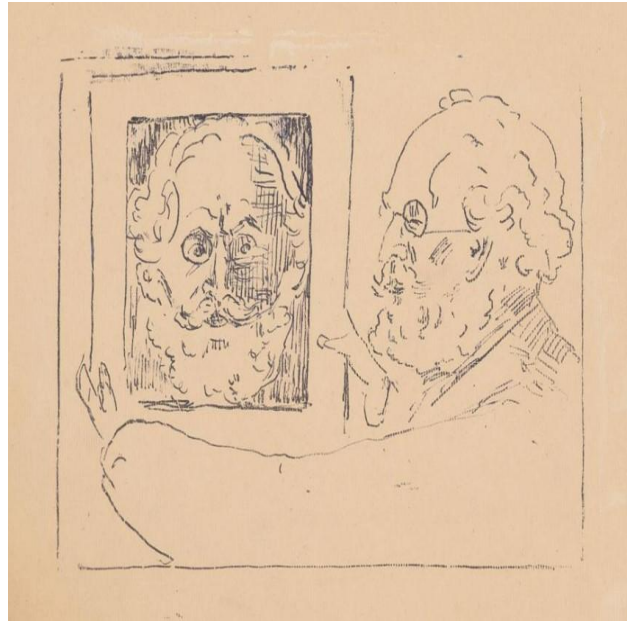

Görsel 2.3. Hartum Kuşatması notları (1884) Gen. Charles George Gordon (1884) tarafından çıkarılmış ve elle imzalanmıştır. Üstteki not el ile alttaki not ise hektografik bir imza ile imzalanmıştır.

Hektografik baskı, özel mürekkeplerle hazırlanan bir orijinalin, bir jelatin kalıba, oradan da kağıda aktarılmasını içeren bir işlemdir. Günümüzde hepimizin elinde bir dijital yazıcı/fotokopi makinesi veya Xerox makinesine erişimi olduğundan bu kadar titiz çoğaltma teknikleri artık gerekli değildir. Karbon kağıdı ile birkaç kopya basılabilir ama daha fazla kopya elde etmek istiyorsanız kurtarıcı hektograftır. Hektografa “Jellygraph” da denilmektedir (http-5).

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, Dada hareketinin Avrupalı sanatçıları, el ilanlarını, broşürleri ve sınırlı sayıda yayınları çoğaltmak ve dağıtmak için daha pahalı olan litografi ve tipo baskıya alternatif olarak kopyalama teknolojisini kullanmaya başlamışlardır. Özellikle Rus Neo-primitivistler hektografi benimsemişlerdir. Fütürist kavramlar ve Rus sanatının birleşimi, hektografi yayınlarının ticari markası haline gelen kaba, dinamik grafikleri basmak için ideal bir platform haline getirmiştir (Dana, 2022, s. 8).

Basitliği nedeniyle hektograf, II. Dünya Savaşı'na kadar popüler bir çoğaltma teknolojisi olarak kalmıştır. Neredeyse herkes market malzemeleriyle bir "jöle" yaparak, aynı gün baskı alıyordu (Dana, 2022, s. 19). Hektografin da yakın zamanda yeniden canlandırılarak kullanılmak üzere güncellenmesi neredeyse kaçınılmaz olmuştur. Bazı web kaynakları bize geçici dövmelerin aslında hektograf olduğunu açıklamaktadır (http-5).

Görsel 2.4. Edvard Munch, Self-portrait in Self-portrait, Hectograph, 1933, Fotoğraf: Munchmuseet

Munch baskılarında çalışmanın geleneksel yollarına bağlı kalmamıştır. Teknikleri denemiş, yenilik yapmış ve birleştirmiştir. Munch hektograf kullanarak çok ilginç eserler üretmiştir.

19

Görsel 2.6. Edvard Munch'un Hektografilerinden Bir Seçki

Munch hektograflarından biri olan “Vignette: Kanatlı Bir Saksâğan” hakkında şunları yazmıştır: “Gizli baskı makinemde basılmıştır.” Hektografinin onun için bir tür gizli matbaa olduğunu belirtmek, Munch'un bu teknikle uzun süredir meşgul olduğunu anlamak için bize bazı ipuçları vermektedir.

Munch'un hektografla çalışmaya neyin yönlendirdiği bilinmemektedir ve karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla diğer sanatçılar tarafından üretilmiş yeterli sayıda örneğe ulaşılamamaktadır. Bununla birlikte, Emil Nolde, Max Pechstein ve Olga Rozanova gibi Rus avangart sanatçılarından bazı örneklerle günümüzde müze koleksiyonlarında yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle, Munch tarafından gerçekleştirilen çok sayıdaki hektograf çalışmanın benzersiz bir nitelik kazandığı kabul edilmektedir.

Geleneksel baskı yöntemlerinin büyük bir kısmı, baskı plakasının hazırlanmasını gerektiren zahmetli süreçler içerir ve çoğunlukla baskı işlemi için profesyonel bir matbaa veya uzman kişilerden destek alınması zorunludur. Bu durum, hem zaman açısından verimsizliğe hem de üretim maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır. Buna karşılık hektograf, erişilebilir malzemelerle gerçekleştirilebilen pratik bir alternatif sunar. Zamanla piyasada kolaylıkla bulunabilir hâle gelen gliserin ve jelatin gibi bileşenler sayesinde, hektograf pedi ev ortamında, sığ bir kap içerisinde yalnızca birkaç saat içinde hazırlanabilir. Bu yöntem, özellikle bireysel üretim açısından önemli kolaylıklar sağlamıştır. Örneğin, Edvard Munch, hektograf tekniğini kullanarak herhangi yardıma ihtiyaç duymaksızın görsel üretimini kendi başına gerçekleştirebilmiştir. Ayrıca,

hektograf baskı sürecinde kullanılan ekipmanlar oldukça az yer kaplamakta ve kolayca muhafaza edilebilmektedir. Bu yönüyle hektograf, hem teknik hem de lojistik açıdan kullanıcı dostu bir baskı yöntemi olarak öne çıkmaktadır.

Hektograf baskılar, ışığa maruz kaldıklarında kısa süre içerisinde solmaya başlamakta, bazı örneklerde bu süre beş güne kadar düşmektedir. Bu durum, yüzyılı aşkın süre önce oluşturulmuş pek çok hektografik eserin günümüze ulaşamamasının başlıca nedenlerinden biridir. Işık ve diğer çevresel faktörlere maruz kalmaları sebebiyle bu baskılar zamanla tamamen silinmekte veya kaybolmaktadır. Bu bağlamda, hektografik baskıların müzelerde uzun süre güvenli bir şekilde sergilenmesi oldukça güçtür ve bu da söz konusu eserlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırmaktadır. (http-6).

Baskıresim yapmak için hektografinin kullanımı, mevcut çok az örnek varlığına dayanarak, Munch'un yaşamı boyunca nadirdir. Bununla birlikte, ışığa aşırı maruz kalma nedeniyle çok fazla malzemenin kaybolmuş olması da muhtemeldir. Hektografik teknik hakkında çok az bilgi nedeniyle bazı materyallerin çizim olarak sınıflandırılması da gerçekleştirilememiştir (http-6).

Hektografi, alkol bazlı çoğaltıcı ve mimeografinin ve dolayısıyla düzinelerce kopyayı kolayca yapabilmenin icadıyla “çoğaltma” teknolojisi sınıflarda, kiliselerde ve toplantı salonlarında hızla popüler hale geldi. Gittikçe daha fazla matbaacı olmayan kişi, düşük maliyetli çoğaltma imkânına ulaştı ve aynı zamanda ucuz kopyalar yeterince temsil edilmeyen topluluklar, sanatçılar ve siyasi muhalifler için de bir dağıtım platformu haline geldi (Dana, 2022, s. 8).

2.2. Mimeograf Nedir?

Hektografi, 19. yüzyılın sonlarında neredeyse herkesin bir belge çoğaltmasına ya da küçük bir baskı üretmesine izin veren devrim niteliğinde bir teknolojiydi, ancak ticari kullanımı kısa ömürlü oldu. Kısa süre sonra mimeograf ve alkol bazlı çoğaltıcı gibi mekanize kopyalayıcılarla değiştirildi. Bununla birlikte, hektograf, mekanik bir kopyalayıcıya sahip olacak kaynaklardan yoksun insanlar için tercih edilen bir çözüm olmaya devam etti. Yoksul mahallelerdeki veya kırsal tek odalı okullardaki öğretmenler, sendika organizatörleri, siyasi aktivistler, kiliseler ve hevesli sanatçılar ve yazarlar 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar jelatin yazıcıyı kullanmaya devam etti (Dana, 2022, s. 24).

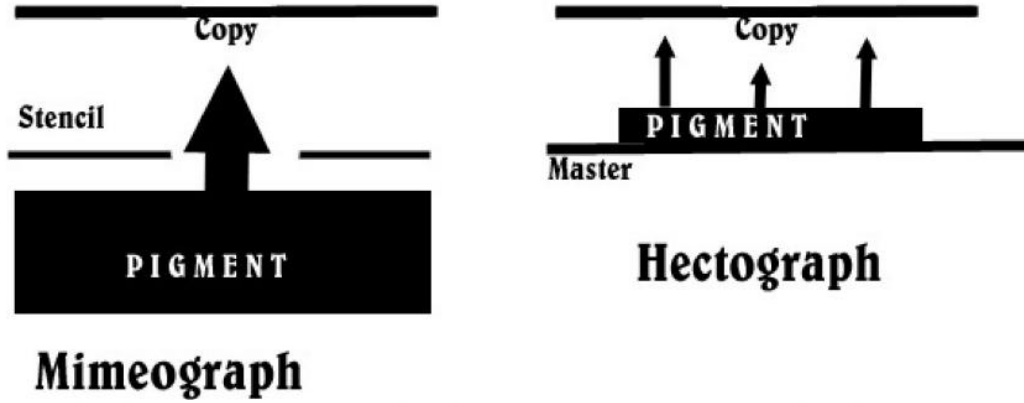
"Mimeograf" adı Albert Dick tarafından türetilmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Thomas Edison tarafından patentlenmiştir. Mimeolara genel olarak "şablon çoğaltıcıları" denir ve genellikle popüler marka adı "Gestetner"'in adı ile anılırlar (Dana, 2022, s. 14).

Mimeograf, 19. ve 20. yüzyılda kullanılan bir çoğaltma makinesi türüdür. Thomas Edison tarafından icat edilen bu makine, ilk olarak 1876'da patenti alınmıştır. Daha sonra birçok iyileştirme ve modifikasyonla birlikte, kopyalama, yazdırma ve yayın alanında popüler bir araç haline gelmiştir. İlk başta ofisler, okullar, kiliseler ve diğer kuruluşlar tarafından belgeleri ve metinleri hızlı ve ucuz bir şekilde çoğaltmak için kullanıldı. Her ne kadar teknoloji ilerledikçe bu makineler yerini daha modern cihazlara bıraksa da, mimeograph makinesi hala bazı yerlerde belirli amaçlar için kullanılmaktadır. Mimeograph makineleri, bir stencil üzerine yazılan veya çizilen bir metni alır, bu stencil makinaya yerleştirilir ve mürekkep stencil üzerinden geçirilerek kâğıda baskı yapar. Bu sayede, orijinal dokümanın bir kopyası oluşturulur. Bu süreç bir dizi kopya oluşturmak için hızlı bir şekilde tekrarlanabilir. Modern fotokopi makinesi ve yazıcıların aksine, mimeograph makineleri genellikle sadece tek renkte (genellikle mavi) basmaktadır ([http-](http://)7).

Makinelerin benzer görünümü nedeniyle genellikle yanlışlıkla "mimeo" olarak adlandırılan alkol bazlı çoğaltıcıları, Xerox fotokopi makinesinin yükselişinden önce okula devam eden hemen herkes tarafından hatırlanan belirgin tatlı kokulu mor kopyaları üretir. Hektografinin bir dalı olan alkol bazlı çoğaltıcı makineler, bir tür silindir baskı makinesidir. Ana sayfa, elle çevrilen veya motorlu bir tambur etrafına sarılır (Dana, 2022, s.13).

Şablon veya mimeograf çoğaltma yönteminde, ana kopya olarak balmumu kaplı lifli bir malzeme kullanılmaktadır. Yeniden üretilecek metin veya çizim, daktilo veya çelik bir kalemle şablona kesilir ve yazı veya çizim, mürekkebin geçebilmesi için şablon üzerindeki mumlu malzemeyi keser. Şablon kesildiğinde, silindir dönerken, şablondaki kesiklerden kâğıda geçen sıvı bir mürekkep içeren delikli bir tamburun etrafına sarılır. İyi bir şablondan birkaç bin kopya yapılabilir. Renkli mürekkepler mevcuttur, ancak aynı anda yalnızca bir renk basılabilir, böylece birkaç renk isteniyorsa kullanılacak her renk için ayrı bir şablon kesilmelidir. Bu, elbette, kesilen malzemenin şablonlara hizalanması

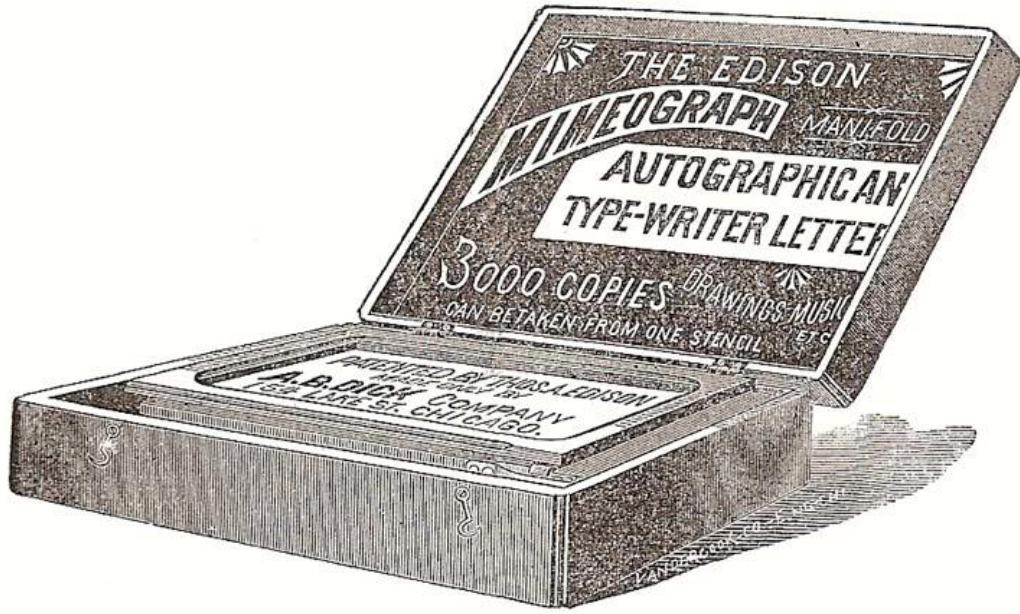
ve kâğıdın ve şablonun çoğaltma makinesinde tam olarak kaydedilmesi sorunlarını ortaya çıkarır (http-8).

Görsel 2.7. Mimeograf ve Hektograf Çalışma Mantiğı

Mimeograflar, alkol bazlı çoğaltıcılar gibi, modern serigrafi baskı makinesine çok benzeyen düz tek sayfalık kopyalayıcılar olarak başlamıştır. Daha sonra kendi kendine beslemeli bir tamburlu yazıcıya dönüştüler. "Ditto" makinesinin aksine, mimeolar, üzerine çizildikten ya da yazıldıktan sonra mürekkebin geçmesine izin veren mumsu bir ana sayfa kullanır. Daktilo veya kalemin darbesi balmumunu kaldırır, ancak ince kâğıt liflerini yerinde bırakarak bir şablon oluşturur. Mimeo daha geniş bir renk yelpazesi sunar ve ruh çoğaltıcılardan çok daha fazla kopya basabilir. Bunun nedeni, mimeografin, anilin boyanın tek kullanımlık uygulamasına dayanan hekto ve ruh çoğaltıcısının aksine yenilenebilen mürekkep kullanmasıdır (Dana, 2022, s. 13).

Mimeograf çoğaltıcıları kütüphanelerde birçok amaç için yaygın olarak kullanılmıştır ve hala da kullanılmaktadır. Katalog kartlarının üretiminde başka hiçbir çoğaltma yöntemi bu kadar yaygın kullanılmamıştır ve bir zamanlar bu amaç için özel olarak tasarlanmış bir şablon çoğaltıcı piyasaya sürülmüştür. Bu model artık üretilmemektedir ancak kütüphaneler kart çoğaltma için diğer modelleri uyarlamada büyük başarı elde etmişlerdir. Katalog kartlarına ek olarak, kütüphaneler hem iç hem de harici kullanım, bibliyografyalar, raporlar, genelgeler, haber bültenleri vb. için her türlü kütüphane formunu çoğaltmak için mimeografi kullanır (http-8).

Görsel 2.8. Edison'un 1889'da Yayınlanan Mimeograf Makinesi Reklamı

2.3.Hektograf'ın Mimeograf'a, Mimeograf'ın Jel Baskıya Dönüşüm Süreci

Hektograf, 19. yüzyılın sonlarında geliştirilen ve jelatin bazlı bir yüzeye mürekkep transferiyle çoğaltma yapılmasını sağlayan basit bir çoğaltma tekniğidir. Bu yöntem, sınırlı sayıda kopya üretebilmesi nedeniyle zamanla yerini daha verimli bir sistem olan mimeografa bırakmıştır. Mimeograf, şablon (stencil) kullanarak mürekkebin kâğıda mekanik olarak aktarılmasını sağlar ve daha fazla kopya üretme imkânı sunar. Teknolojik gelişmeler ve sanatsal yaklaşımların çeşitlenmesiyle birlikte, bu çoğaltma sistemleri zamanla işlevsel olmaktan çıkıp deneysel sanat uygulamalarına ilham kaynağı olmuştur. Bu evrim süreci, mimeografin teknik mantığının ve hektografin jelatin temelli yapısının bir araya gelerek günümüzde kullanılan jel baskı tekniğine dönüşmesiyle sonuçlanmıştır. Jel baskı, kökeni bu iki sistemin birleşimine dayanan, bireysel ifade ve deneysel üretimi merkezine alan çağdaş bir yöntem olarak gelişmiştir.

Jelatin baskının eski çağlardan beri var olduğu açıktır, ancak Gizlice uygulandığından, ortaya çıkış tarihini veya ortaya çıktığı bölgeyi kesin olarak belirlenememektedir. Ancak ilk ortaya çıkışının Çin'de olduğu düşünülüyor ancak bu doğrulanamamaktadır. Bazı bilimsel kaynaklarda bu tekniğin, MS 1780'de Babillilerin kil şablonlar üzerine imza atmak ve baskı yapmak için silindirler kullandığı Irak'taki Babil uygarlığından türediği belirtilmektedir. Kil şablonlar daha sonra jelatin şablonlarla

değiştirildi ve jelatin kalıp, jelatin malzemenin döküldüğü geçici kalıptan çıkarılamamıştır (Morsy, Hekal, 2024, s.447,448).

1970'lerde ABD, Maine'li sanatçı ve öğretmen Francis S. Merritt, geleneksel baskı tekniklerinin maliyetli olması nedeniyle farklı bir yöntem geliştirmeye başladı. Bir Japon baskısının kopyasını yapma isteği üzerine, baskının geleneksel yöntemlerle değil, daha yumuşak dokulu bir malzeme ile yapılmış olabileceğini düşündü. Eski bir çoğaltma yöntemi olan hektografiyi hatırlayarak ev tipi pişirme jelatiniyle deneyler yaptı. Bu deneyler sonucunda, kendi jelatin baskı kalıbını oluşturdu ve başarılı baskılar elde etti. Böylece jel baskı tekniğinin temellerini atmış oldu ve bu bilgileri başkalarıyla paylaşarak tekniğin yayılmasına katkı sağlamıştır (Marculewicz, 1999, s.14-16).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. JEL BASKI TEKNİĞİNİN DENEYSEL BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASI

3.1. Jel Baskı Nedir?

Jel baskı, boyayı veya mürekkebi bir jel plakadan kâğıda aktararak baskıresim oluşturmaya olanak tanıyan çok yönlü bir monobaskı tekniğidir. Genellikle pres veya özel araçlar gerektiren geleneksel baskıların aksine, jel baskı, baskıresime yeni başlayanlar için son derece erişilebilir bir tekniktir.

Jelatin baskı yapımı, düz bir yüzeyden baskı yapılan planografik bir işlemdir. Görüntünün bir baskı plakasında geliştirilmesi bakımından ahşap blok, gravür ve litografi gibi geleneksel yöntemlere benzer. Bakır, taş veya ahşap yerine, bu yöntem jelatinden yapılmış bir plaka kullanır. Görüntü yapımının büyük bir özgürlük ve yaratıcılıkla keşfedilmesine olanak tanıyan, güzel ve basit, toksik olmayan bir baskı yöntemidir (<http-9>).

Planografik baskı, kabartma baskının kabartma yüzeyler, derin baskının ise oyma yüzeyler kullanmasından farklı olarak düz bir yüzey üzerine baskı yapmaktır. Diğer yöntemler gibi kabartmalı veya kesikli olmayan düz bir yüzeyden baskı yapma yöntemidir. Litografi ve ofset litografi, su ve yağın karışmaması nedeniyle işe yarayan planografik baskı örnekleridir (<http-10>).

Baskı plakası yüzeyi olarak çeşitli yüzeyler kullanabilirsiniz (cam, akrilik levha, alüminyum folyo veya hatta bir masanın üstü), ancak jel plaka baskıresim denemek için ideal bir yüzeydir. Jel plaka, baskı makinesi olmadan mono baskılar yapmanıza olanak tanıyan yeniden kullanılabilir bir baskı plakasıdır (Thompson, 2025, s.31).

Jel baskı, boyayı esnek, jelatinimsi bir yüzeye sürmeyi ve ardından desenler oluşturmak için doğal nesneleri, şablonları veya dokuları katmanlaştırmayı, lazer yazıcılardan elde edilen kontrastı yüksek fotoğrafları transfer etmeyi içerir. Kâğıt jel plakaya bastırıldığında, jel plakanın üzerine hazırlanan tasarımı yakalar ve benzersiz bir monobaskıyla sonuçlanır.

Jel baskı, sanatçının baskı yüzeyine doğrudan müdahale edebilmesine olanak tanıyan esnek bir yapı sunar. Bu teknikle, baskı plakasına doğrudan çizim yapılabilmekte, genellikle monokrom olarak basılabilen işler üretilebilmektedir. Ayrıca, lazer teknolojisiyle hazırlanmış görsellerin jelatin baskı ile yeniden basılması yoluyla, yüksek

yüzey hassasiyeti ve nem oranı sayesinde parmak izi düzeyinde doku etkileri elde edilebilmektedir. Bu bağlamda, jelatin baskı, yalnızca geleneksel baskı yöntemlerine alternatif sunmakla kalmaz, aynı zamanda teknolojik gelişmelerle entegre olabilen hibrit bir ifade alanı oluşturur (Morsy ve Hekal, 2024, s.448).

Başlangıçta, sanatçılar jelatin ve su kullanarak jel plakalar yapmışlardır; bu işlem plakanın sağlam kalması için dikkatli bir kullanım gerektirmekteydi. Modern jel plakalar, jelatinin yumuşak, esnek dokusunu taklit eden sentetik polimer bir karışımdan yapılmaktadır. Jel plakanın yüzeyi hafif yapışkandır, bu da boyayı tutmaya ve üzerine bastırılan dokulardan veya nesnelerden ince ayrıntıları almaya yardımcı olur. Yumuşak olmalarına rağmen bu plakalar sağlamdır ve çatlamadan veya yırtılmadan tekrar tekrar kullanıma dayanabilmektedir.

3.2. Jel Baskı Malzemeleri

3.2.1. Jel Plaka

Yumuşak, esnek ama dayanıklı bir malzemeden yapılmış, genellikle silikon ya da polimer bazlı bir baskı yüzeyidir. Tekrar tekrar kullanılabilir. Boyaları ve mürekkepleri yüzeyinde tutar, böylece üzerine doku ve desenler oluşturarak monobaskıresimler üretilir. Jel plaka evde yapılabileceği gibi hazır üretilmiş olanları da bulunmaktadır. Jel plaka markalarının bazıları Gelli Arts, Gel Press ve Speedball'dır (Bkz. Görsel 3.1).

Görsel 3.1. Jel Plaka Markaları

Yakın zamana kadar bu markaların Türkiye’de satışı bulunmamaktaydı. Fakat artık “Gelli Arts” marka jel plakalar ulaşılabilir duruma gelmiş ve sanat malzemeleri satan bir sitede 2024 yılından bu yana satışı gerçekleştirilmektedir. Hazır satılan jel plakalar iyi korunduğu takdirde uzun yıllar kullanılabilir. Kendi hazırladığımız plakalar daha

yumuşak oldukları için zarar görme ihtimalleri yüksektir fakat farklı kalıplara farklı boyutlara eritip tekrar geri dönüştürerek yeniden kullanmak mümkündür.

“Gelli Arts” markası, el yapımı jelatinle aynı hassas yüzeye sahip, bozulmayan bir baskı plakası üretmiştir. Bu plakalar resmi web siteleri üzerinden 2011 yılında satışa sunulmuştur. Bu plaka oda sıcaklığında saklanabilen, her zaman baskıya hazır ve en önemlisi, toksik olmayan malzemelerden yapılmıştır. Gelli Arts®'ın geliştirdiği bu jel baskı plakaları, geleneksel jelatin baskı yönteminin sunduğu yaratıcı olanakları, daha dayanıklı ve kullanıcı dostu bir formatta sunarak, sanatçılar ve eğitimciler arasında kısa sürede popülerlik kazanmıştır.

Ticari üretilen Gelli Art jel plakalar Türkiye’de oldukça pahalıdır. Ama plakaya iyi bakıldığında yıllarca kullanılmaya dayanıklıdır. Jelatin plakanızı evde yaptığınızda farklı büyüklük ve şekillerdeki kalıplara dökerek kolaylıkla hazırlanabilmektedir. Ya da büyük boyutlu bir plaka yapıp daha küçük boyutlara kesilebilmektedir. Karışım herhangi bir düz tabanlı tepsiye, tabağa veya kâseye dökülebildiği gibi her türlü şekil ve boyutta plakalar oluşturmak mümkündür. Jel plakayı evde yaparken en uygun kalınlık olarak yaklaşık 8-10 mm hedeflenmektedir.

3.2.2. Akrilik Boyalar ve Kalemeler

Jel plakalarda en iyi sonuç veren boya akrilik boyalardır. Çoğu marka işe yarasa da, bazı orta gövdeli boyalar en iyi sonucu vermektedir. Piyasada bulunan uygun fiyatlı boyalarla bile jel baskı yapılabilir. Baskı için doğru akriliği bulmak konusunda deneme yanılma yaparak, bazı boya markalarının diğerlerinden daha iyi sonuç verdiğini görmek mümkündür. Jel baskılarda Akrilik kalemeler de kullanılmaktadır (Bkz. Görsel 3.2).

Görsel 3.2. Akrilik Boyalar ve Akrilik Kalemeler

3.2.3. Merdane

Merdane, baskı yapımında kullanılan kauçuk bir silindirdir. Bir tane merdane ile çalışılabilir ancak iki tane bulundurmak kullanışlıdır: biri boya uygulamak için, temiz olan diğer merdane ise kâğıdın arkasından baskı uygulamak için kullanılmaktadır (Bkz. Görsel 3.3).

Görsel 3.3. Jel Baskıda Kullanılan Merdaneler

3.2.4. Kâğıt

A4 fotokopi kâğıdı, resim kâğıdı suluboya kâğıdı, parşömen kâğıdı, yağlı kâğıt, kraft kâğıt, gazete kâğıdı ve japon kâğıdı dâhil olmak üzere çeşitli kâğıtlar kullanılmaktadır. Japon kâğıdı gibi hassas ve ince kâğıtlarla çalışırken, boya kurumadan önce hızlı hareket etmek gerekmektedir. Aksi takdirde kâğıt yırtılabilir veya jel plakaya yapışabilir. Kâğıt gramajı 200-300 gr arası ve dokusuz kâğıtlar en iyi sonucu vermektedir. Dokulu gramajı yüksek suluboya kâğıtları ise ekstra doku elde etmek için kullanılmaktadır. Parlak yüzeyli kâğıtlar jel plakaya yapıştığı için asla kullanılmamalıdır. Kâğıt plakaya yapıştığı takdirde plakaya su püskürterek temiz bir bez ya da kâğıt havluyla plakanın temizliği yapılmaktadır.

3.2.5. Doku Oluşturmak İçin Çeşitli Malzemeler

Jel baskıda doku oluşturmak için ev eşyalarına, atık malzemelere, botanik malzemelere ve yüksek kaliteli dergi sayfalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Köpük, dantel, yaprak, tül, dokulu kumaşlar, farklı kalınlıkta ve dokuda ipler, kurdele, çuval, baloncuklu ambalaj naylonları, eski kasetler vb. doğal ya da hazır malzemeleri kullanılarak özgün doku katmanları elde edebilmektedir. Jel plakaya zarar vermeyecek her türlü malzeme ile

doku elde etmek mümkündür. Sadece jel plakaya zarar verecek, kesici delici, parçalanen, toz bırakan malzemeler kullanılmamaktadır. Kullanıldığı takdirde jel plakaya geri dönüşü olmayan zararlar verilebilmektedir.

3.2.6. Spatulalar

Jel baskı plakası üzerinde sadece plastik spatulalar kullanılmaktadır. Gerek boyayı jel plakanın üzerine sürme, gerekse jel plaka üzerinde doku ve desenler oluşturmakta kullanılmaktadır. Metal uçlu spatulaların kenarları keskin olduğu için jel plakaya zarar vermektedir (Bkz. Görsel 3.4).

Görsel 3.4. Plastik Spatulalar

3.2.7. Baren

Jel plakaya doku malzemeleriyle görsel oluşturduktan sonra baren kullanarak kâğıdın arkasından baskı oluşturup, görselin kâğıda geçmesi sağlanmaktadır. Baren, özellikle Japon geleneksel baskı resim tekniği olan “mokuhanaga” (ahşap baskı) sürecinde kullanılan, baskı aracıdır. Mürekkep sürülmüş kâğıdın, kalıba elle bastırılarak aktarılmasını sağlar. Genellikle bambu kabuğu ile kaplı olan baren, avuç içine sığacak şekilde tasarlanmış olup, iç yapısında bulunan ip veya lif halkaları sayesinde sürtünme kuvveti yaratır ve mürekkebin yüzeye eşit şekilde geçmesini sağlar. Modern barenler ise plastik, keçe ya da metal gibi malzemelerden de üretilebilmekte ve farklı baskı tekniklerinde kullanılabilmektedir. El baskısı sürecinde pres makinesi olmadan, kâğıdı kalıba sabit ve dengeli biçimde bastırmak için vazgeçilmez bir araç olan baren, özellikle deneysel ve geleneksel baskı yöntemlerinde hem teknik açıdan önemli bir rol üstlenir. (Bkz. Görsel 3.5).

Görsel 3.5. Çeşitli Barenler

3.3. Jel Baskı Kalıbının Hazırlanması

Jel baskı yapmak için jel plakaların yumuşaklığı, iyi sonuç veren detaylar yakalamanızı ve basmanızı sağlamaktadır. Jelatin plakaları evde kolaylıkla yapılabileceği gibi hazır olarak da satın alınabilmektedir. Ticari plakaların olmadığı zamanlarda tek seçenek jel plakanın evde yapılarak kullanılmasıydı. Jel plakaların yapılması kolaydır, ancak kullanılan malzemelere bağlı olarak sınırlı bir ömre sahiptir. Fakat sonraki zamanlarda jel plaka tarifine gliserin eklenmesi ile bu sorun çözülmüştür.

Jel baskı ile tam 6 sene önce tanışmış bulunmaktayım. Bu konu hakkında maalesef Türkçe hiçbir kaynak bulunmamaktaydı. Araştırmalar sonucu hepsi birbirinden çok farklı tarifler elde edildi. Hepsini denenerek en doğru tarifi Avustralyalı baskı sanatçısı Kim Herringe'in jel plaka reçetesi olduğu deneyimlenmiştir. Jel plakanın yapım aşamaları, kolaylıkları, zorlukları ve jel plaka ipuçlarına aşağıdaki bölümler içerisinde yer vermek hedeflenmiştir.

3.3.1. Kim Herringe'in Jel Plaka Reçetesi:

Malzemeler:

- 115 gr Toz Jelatin
- 375 ml Gliserin
- 100 ml Soğuk Su
- 300 ml Sıcak Su

Araç Gereçler:

- Büyük karıştırma kabı (Isıya dayanıklı cam veya metal olması önerilir).
- Kauçuk spatula (Karışımı karıştırmak ve kalıba dökmek için kullanılır. Kabarcık oluşumunu azaltmak açısından yumuşak uçlu olmalıdır).
- Hassas mutfak terazisi.
- Kalıp, tepsi ya da tabak (Plaka için yaklaşık 1 cm kalınlığında jelatin plaka elde ettiğiniz sürece, kullanacağınız kalıpların yüksekliklerinin bir önemi yoktur).
- Su terazisi (Plakayı düz bir zemine yerleştirmek için kullanılır).
- Yüzeydeki kabarcıkları gidermek için kesilmiş şerit gazete parçaları (http-11).

3.3.2. Jel Plaka Yapım Aşamaları:

- a. Başlamadan önce tüm malzemeleri, araç ve gereçlerini hazırlamanız gerekmektedir. Başladığınızda jelatin oldukça hızlı tepki verir, bu nedenle ne kadar iyi hazırlanırsa, işlem o kadar kolay olur. Kalıba dökülen karışım sertleşirken (yaklaşık 1-2 saat) kalıbı bırakmak için güvenli ve düz bir yer olduğundan emin olmanız gerekmektedir. Tezgâhın üzerine kalıbınızı, su terazisiyle düz olup olmadığını kontrol ederek yerleştirin. Kalıbın eğimli olmaması çok önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 3.6. Jel Plaka Yapımı İçin Gerekli Malzemeler

- b. Karıştırma kabına 100 ml soğuk su koyulur.
- c. Soğuk suyun üzerine 200 ml gliserin dökülür.

- d. Spatulayı kullanarak iyice karışana kadar karıştırılır, ancak yavaş karıştırmanız gerekmektedir. Bu, yavaş karıştırma işlemi karışımda kabarcık oluşturmamak için önemlidir.

Görsel 3.7. Soğuk Su Ve Gliserine Toz Jelatinin Eklenmesi

- e. İyice karıştırdıktan sonra, tüm jelatin karışımına eklenir.
- f. Spatulayı kullanarak, karışımı karıştırılır ve topaklanan jelatin ezilir, kabarcıkların oluşmasını azaltmak için yavaş bir karıştırma (ve ezme) hareketiyle ilerlenir.

Görsel 3.8. Jel Karışımın Kalıplara Dökülmesi

- g. Tüm topaklar gittikten sonra, hızla kaynamış sıcak su eklenir ve tüm jelatin kristalleri eriyene kadar yavaşça karıştırmaya devam edilir.
- h. Tüm jelatin kristalleri eriyince, kalan 175 ml gliserin eklenir.
- i. Tüm malzemeleri yavaşça karıştırılır. Ek kabarcıklar oluşturmamak için yavaş karıştırmayı sürdürmek hala önemli bir ayrıntıdır.

- j. Tüm malzemeler karıştırıldıktan sonra kalıba hazırlanan karışım dökülür, dökülmemesi için yavaş ve dikkatli hareket etmek gerekmektedir.
- k. Döktüğünüz karışımın yüzeyinde birkaç kabarcık görebilir. Gazete şeritlerini yavaşça jelatin karışımın yüzeyinde gezdirerek yüzeyde oluşan kabarcıkları almanız gerekmektedir.

Görsel 3.9. Yüzeyde Oluşan Hava Kabarcıklarının Alınması

- l. Kalıp tezgâh üstünde katılaşmaya bırakılır Karışım katılaşana kadar kalıbı hareket ettirmemek önemlidir. Normal şartlarda tepsiyi buzdolabına taşımak için dışarıda 1-2 saat bekletmek yeterli olacaktır ve jel plaka katılaşacaktır.

Görsel 3.10. Kalıpların Düz Bir Zeminde Bekletilmesi

- m. Katılaştıktan sonra kalıp son 'katılaşma' için buzdolabına koyulur. Bu 3-4 saat sürecektir. Jel plakanın kalıpta biraz küçülmesi ve kalıptan çıkarılmasının kolaylaşması için bir gece bekletmek en iyi sonucu vermektedir.

- n. Katılaştıktan sonra jel plakayı kalıptan çıkarılır ve kullanıma hazırdır.

Görsel 3.11. Kalıptan Çıkarılan Jel Plakalar

- o. Kullanılmadığında jel plakayı iki kâğıt ve sert plastik levha arasına yerleştirilir. Bu, plakanın yüzeyinin zarar görmesini engelleyecek ve koruyacaktır ([http-11](http://11)).

3.4. Ev Yapımı Jel Plakalarla İlgili Önemli Bilgiler:

- a. Jel plaka sertleştikten sonra kalıptan çıkarıp kullanmaya hemen başlanılabilir.
- b. Plakanın buzdolabında saklanması gerekmez. Buzdolabında saklarsanız, karışımı hazırlarken içine koyulan sıcak ve soğuk suyun buharlaşması sayesinde jel kalıp küçülmeye devam eder.
- c. Plakayı saklarken, plaka ile plastik levha arasında yabancı madde olmadığından emin olmanız gerekmektedir. Doğru saklanmadığı zaman jel plakada kalıcı çukurluklar oluşabilmektedir.
- d. Malzemenin hassasiyeti göz önüne alındığında, bazı küçük kusurlar baskılarda görünmeyebilirken, bazılarında kaçınmak zor veya imkânsız olacaktır.
- e. Yukarıda yer verilen tarifi kullanarak yaptığınız ev yapımı jel plakalar sarımsı bir renk tonuna sahip olacaktır. Ticari plakalardan biraz daha yumuşaktır, ancak aynı şekilde işe yararlar. Ticari plakalar kadar mükemmel bir şekilde şekillerini koruyamadıklarını gerçektir. İsterseniz daha sert bir plaka yapmak için jelatin, su ve gliserin oranlarını kendiniz deneyerek en doğru sonuca ulaşmanız mümkündür.

3.5. Ev Yapımı Jel Plaka ile İlgili Olabilecek Olumsuz Durumlar ve Çözüm Önerileri:

3.5.1. Toz Jelatinin Çiçeklenme Gücü, Sert ve Yumuşak Plakalar

Kendi hazırladığınız jel plakanın baskı yapmak için çok yumuşak olduğunu veya kalıptan çıkardığınızda şeklini koruyamadığını görürseniz, kullandığınız jelatinin düşük bir “Çiçeklenme gücü” değerine sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

“Çiçeklenme gücü”, toz jelatinin tarifteki işlemleri yapıp sıvı haline getirilip, kalıba döküp sertleştikten sonra, mukavemetinin ne kadar güçlü olduğunu ifade eder. “Çiçeklenme değeri” ne kadar yüksekse, jel o kadar sertleşir ve jel plakanın kalitesi o kadar iyi olur.

Türkiye’de satılan toz jelatinlerde; jelatinin çiçeklenme gücünü belirtmez. Doğru olan toz jelatini deneyerek bulmanız gerekmektedir. Yurtdışında satılan jelatin tozlarının çiçeklenme gücü 210-230’dur. Birçok markanın üzerinde jelatinin çiçeklenme gücü değeri yazmaktadır. Ölçek 50-325 arasındadır ve 125-225 orta çiçeklenme gücüdür. Jel plakanızın sertliğiyle ilgili sorun yaşıyorsanız, kullandığınız jelatinin çiçeklenme gücünü öğrenmeye çalışmanız gerekmektedir. Doğru jel plakayı yapmak için jelatin miktarını artırıp azaltarak ayarlayamaya çalışmanız veya alternatif bir marka aramanız gerekmektedir (<http-11>).

3.5.2. Toz Jelatinin Topaklanması

Jelatin toprakları; toz jelatin, gliserin ve su karışımınızı yavaşça karıştırırken tüm toprakları ezmezseniz olabilecek bir sorundur. Bu topraklar baskılarınızda görünerek, plakanızda yüzey kusurları oluşturacaktır.

Sıvıyı karıştırmak 5-10 dakika sürebilir, bu aşamada sabırlı ve yavaş hareket etmek çok önemlidir. Toz jelatini su-gliserin karışımına döktüğünüzde oluşan tüm jelatin topraklarını dikkatlice ezmek için spatula ile ezerek karıştırma hareketi yeterli olacaktır. Karışımı kalıba dökerken inatçı toprakları çıkarmayı deneyebilir veya bunları plakanın bir ucuna alıp jelatin katılaştığında plakanızdan kesebilirsiniz; ancak malzemelerinizi karıştırırken çıkarmanız en iyisidir.

3.5.3. Yüzey Kabarcıkları

Yüzey kabarcıkları, jel plaka karışımının her aşamada yavaş karıştırmanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koyan bir sorundur. Malzemeleri çok hızlı karıştırırsanız

karışıma ekstra kabarcıklar katabilirsiniz. Bazı kabarcıklar doğal olarak oluşacaktır, ancak bunu en aza indirmek için çalışmalısınız (Bkz. Görsel 3.12).

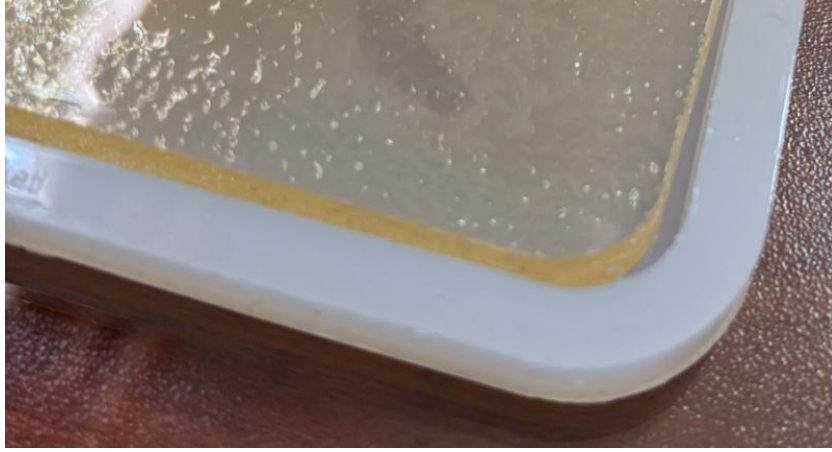
Görsel 3.12. Yüzeyde Oluşan Kabarcıklar

Karıştırdığınız malzemeleri kalıba döktükten sonra, kabarcıkları plakanın yüzeyinden almak kolaydır, ancak ne kadar az kabarcık varsa baskı aşamasında o kadar iyi sonuç alınmaktadır. Çok fazla kabarcık, yüzeyde köpük oluşturabilir.

Jelatin karışımı kalıba döktükten sonra sıvının yüzeyinde bir gazete şeridini tek yöne hareket ettirmeniz yeterlidir. Sıvı kalın ve yapışkandır, bu da kabarcıkları yüzeyden kaldırmayı oldukça kolaylaştırır. Yüzeyde çok fazla kabarcık veya köpük varsa, bunları plakanın bir bölümüne sürükleyebilirsiniz, ardından plaka sertleştiğinde, aynı topaklanma sorununda olduğu gibi plakanın o bölümünü keserek çıkarabilirsiniz.

3.5.4. Jel Plakanın Küçülmesi

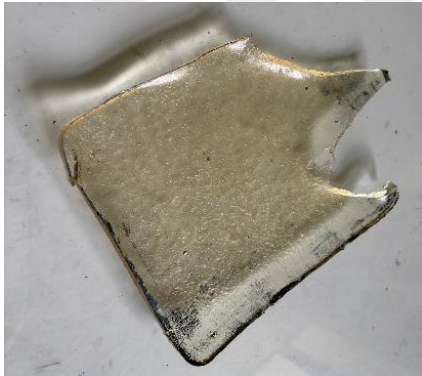
Jel plakanızı sürekli buzdolabında bırakırsanız küçülecektir. Jelatin karışımını kalıba ilk döktüğünüzde jelatin karışımı dışarıda 1-2 saat katılaştıktan sonra bir gece buzdolabında bekletmek idealdir. Ama hemen çalışmak istendiğinde çalışmaya hazır hale gelmeden önce son katılaşması için buzdolabında yaklaşık 4 saat bekletmek yeterlidir. Bir gece buzdolabında bırakırsanız, plaka kalıpta biraz küçülür. Ama günlerce buzdolabında bekletmek; kalıp içerisindeki jel plakanın yanlardan biraz küçülmesini sağlayacaktır.

Görsel 3.13. Jel Plakanın Küçülmesi

3.5.5. Jel Plakanın Eritilmesi ve Tekrar Kalıplara Dökülmesi

Eğer ev yapımı jel plakanızda çok fazla topak olduğunu fark ederseniz, onu farklı bir kalıpta yeniden şekillendirmek isterseniz veya kullanımla çatlamış veya hasar görmüşse, onu küçük parçalara ayırarak mikrodalgada veya ocakta eriterek tekrar farklı boyutlarda ve şekillerdeki kalıplara dökerek yeniden kullanabilirsiniz.

Görsel 3.14. Deforme Olan Jel Plaka

3.6. Jel Plakalar Nasıl Muhafaza Edilir?

Jel plakanızı baskı işlemi bittikten sonra doğru saklamak çok önemlidir. Ticari jel plakalar sert bir plastik kutu içerisinde arkasında ve önünde ince bir asetat kâğıdı içerisinde gelmektedir. Bu sert plastik kutuya istirdiye kutu denmektedir. Arka ve önündeki ince asetat kâğıtlarını ilk kullanımdan sonra tekrar kullanmanız jel plakanızda baloncuk izleri oluşmasına neden olur. Hava almadan asetat kâğıtlarını tekrar jel plakanızın arka ve önüne yerleştirmeniz mümkün değildir. Jel plakayla işiniz bittiğinde, onu bir sıvı sabun ya da sıvı bulaşık deterjanıyla nazikçe yıkayıp kurulayarak plakalarınızın her iki tarafına

birer fotokopi kâğıdı koymak en iyi sonucu vermektedir. Jel plakanızın arka ve önüne fotokopi kâğıdı yerleştirip elinizle düzeltmeniz hava oluşumunu engelleyecektir. Ve sonra ilk aldığınız istiridye kutuda arka ve önünde fotokopi kâğıdıyla yerleştirerek bir sonraki baskınıza kadar muhafaza edebilirsiniz. İki fotokopi kâğıdı arasında bekletilen jel plakanın kâğıda mineral yağ bırakması çok normaldir ve bu jel plakaya zarar vermez. Aşağıda görüldüğü gibi dört gün fotokopi kâğıdı arasında bekleyen jel plaka 1 cm'ye yakın yağ bırakmıştır (Bkz. Görsel 3.15). Doğrudan herhangi bir kutuda saklarsanız plakanıza yapışan küçük akrilik boya kırıntıları plakanızda çukurlaşmaya neden olur ve bu jel plakanızda geri dönüşü olmayan çukurlara sebep olacaktır. Sert akrilik levhaların arasında muhafaza etmeniz hava baloncuklarının oluşmasına sebep olacaktır ve uzun süre beklediğinde bu baloncuklar jel plakanıza kalıcı hasarlar vererek çukurlar oluşmasına sebep olacaktır. Doğru temizlik ve doğru bir şekilde muhafaza edilen jel plakalar yıllarca bozulmadan kullanılmaktadır.

Görsel 3.15. İki Fotokopi Kâğıdı Arasında Bekletilen Jel Plakanın Kâğıda Bıraktığı Mineral Yağ

Ev yapımı jel plakalarda ise, jel karışımı hazırlarken içerinse toz sığır jelatini koyulduğundan dolayı, jel plakayı aylarca dışarda bıraktığınızda küflenmeler oluşabilir. Toz jelatinin kalitesiyle doğrudan bağlantılı bir durumdur. Çünkü toz jelatin hayvansal ve yenilebilir bir üründür. Piyasadan aldığınız toz jelatinin taze olup olmadığına ve son kullanma tarihine mutlaka dikkat etmeniz gerekmektedir. Jel plakanızı korumak ve saklamak için yine arka ve önüne fotokopi kâğıdı koyarak serin bir yerde muhafaza etmeniz gerekecektir. Çok uzun süre kullanmayacaksanız buzdolabında saklamak daha iyi bir çözümdür. Ama buzdolabında uzun süre bekletilen ev yapımı jel plakalarda küçülme sorunu yaşanabilmektedir.

3.7. Jel Plakalar Nasıl Temizlenir?

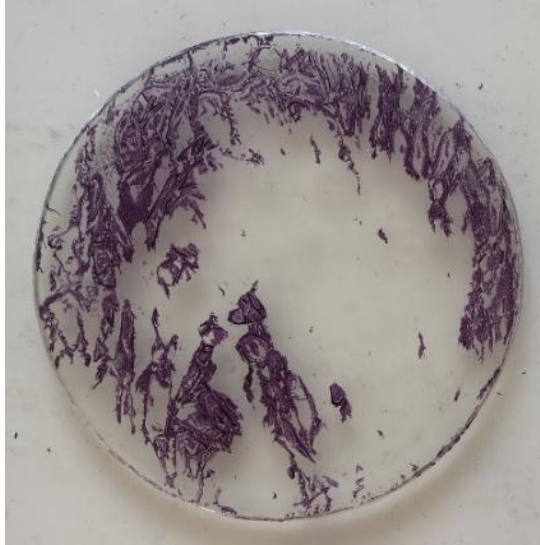
Jel plaka kullanarak elde ettiğimiz baskıların bazıları gerek boyadan gerek kalemin yapısından, kâğıda baskı transfer işleminde jel plakanın üzerinde akrilik boya kalıntıları bırakmaktadır. Bu endişe verici bir durum değildir ve jel plakanın temizliği mümkündür.

Görüldüğü gibi jel plakada kalan beyaz akrilik kalem lekelerini temizlemek için bebek yağına ve bir parça kâğıt peçeteye ihtiyaç duyulmaktadır. Jel plakanın üzerine birkaç damla bebek yağı döküp kâğıt havluyla nazikçe akrilik boya kalıntılarını temizleyebilirsiniz.

Görsel 3.16. Jel Plakada Kalan Akrilik Kalem Lekesinin Temizlenmesi

Jel plakada kalan boya kalıntılarını temizlemenin bir yolu ise kâğıt bant kullanmaktır. Kâğıt bantı boya kalıntılarının üzerine yapıştırıp kaldırarak temizlemek mümkündür. Fazla baskı uygulamak jel plakanıza zarar verecektir (Bkz. Görsel 3.17).

Görsel 3.17. Baskı İşleminde Sonra Plakada Kalan Akrilik Boya

Görsel 3.18. Plakada Kalan Akrilik Boya'nın Kâğıt Bant İle Temizlenmesi İşlemi

Bazen jel plakada kalan boya kalıntılarını bir sonraki oluşturacağınız görsele dâhil edebilir, üzerine başka bir boya sürüp yeniden kompozisyon oluşturup başka bir kâğıda baskı alabilirsiniz ya da ıslak mendille nazikçe silerek çıkarabilirsiniz. Spreyli bir şişeden su püskürterek plakaya yapışan kâğıt parçalarını da nazikçe temizleyebilirsiniz. Kuruladıktan sonra jel plaka yeni bir baskı için hazır hale getirebilirsiniz.

3.8. Ticari Jel Plakalar ile İlgili Bilinmesi Gerekenler

Ticari olarak üretilen jel plakalar şeffaf ve yumuşaktır. Hassas bir yüzeye sahiptir, yumuşaktır ve üzerine yerleştirilen herhangi bir öğenin ayrıntılarının çoğunu muhafaza etmektedir. Plakayı elinize aldığınızda çok esnektir, ancak şeklini mükemmel bir şekilde korur. Yüzey oldukça sağlam olsa da, yine de oldukça hassas olduğunu unutmamak önemlidir. Dikkatli kullanılmazsa yüzeyi çizilebilir ve kalıcı izler oluşabilir.

Bu bölümde ticari jel plakaları ilk üreten “Gelli Arts” Jel Plaka firmasının resmi web sitesinde yayınladığı soru cevap bölümüne yer verilecektir. Türkiye’de satılan tek ticari marka olan “Gelli Arts” Jel plakalarını kullanacak olan kullanıcılar için iyi bir kaynak olacağı beklenmektedir. Bu bilgiler sadece “Gelli Arts” markasına sahip kullanıcılar için değil diğer ticari marka jel plakalara sahip olan kullanıcılar için de geçerli ve faydalı

olacaktır. Ev yapımı jel plakaların deneyimlendiği süreç içerisinde; aşağıdaki soru cevapların hepsinin ev yapımı plakada da geçerli olduğu söylenebilmektedir.

Soru 1: Jel plakada hangi tür boyalar ve mürekkepler kullanılmaktadır?

Cevap 1: Akrilik boyaları önerilmektedir. Herkesin favori markaları deneyimledikçe oluşacaktır, bu yüzden denemeniz gerekmektedir. Ucuz el işi hobi boyaları da bir diğer seçenektir, ancak oldukça hızlı çalışmanız gerekir. Herhangi bir akrilik boyaya geciktirici, akrilik medyumunu ekleyerek kuruma süresini yavaşlatabilirsiniz.

Soru 2: Jel plakada baskı mürekkepleri kullanılabilir mi?

Cevap 2: Evet. Fakat sadece suda çözünen su bazlı mürekkepler önerilmektedir.

Soru 3: Yağ bazlı mürekkepler ve boyalar kullanabilir mi?

Cevap 3: Yağ bazlı boyalar ve mürekkepler kullanılabilir, ancak bunların plakada uzun süre kalmaması en iyisidir. Jel plaka toksik olmayan bir mineral yağdan yapılır ve boya veya mürekkepteki yağlar çok uzun süre orada bırakılırsa plakayı yumuşatabilir.

Soru 4: Boyalar ve kauçuk damga mürekkepleri kullanabilir mi?

Cevap 4: Boyalar ve damga mürekkepleri jel plakayı lekeleyebilir, ancak bu jel plakanızın performansını etkilemez.

Soru 5: Kumaş boyaları kullanabilir mi?

Cevap 5: Evet kullanılabilir.

Soru 6: Suluboya kullanabilir mi?

Cevap 6: Suluboya boyalar, jel plakada damla damla kalacağı için mono baskı için ideal değildir. Ancak, suluboya ile yapılmış ve güzel sonuçlar veren jel baskıları görmekteyiz.

Guajla çalışmak daha kolay olabilir. Suluboya kullanmak istiyorsanız denemeler yapmanızı önerilmektedir.

Soru 7: Alkollü mürekkepleri kullanabilir mi?

Cevap 7: Evet, jel plakanızda alkollü mürekkepleri kullanabilirsiniz. Mürekkepler plakanızı lekeleyebilir, ancak plakanızı gelecekteki baskılarda kullanmak için sorun olmaz.

Soru 8: Birden fazla boya türü kullanıldığında 2 ayrı plaka kullanmam gerekir mi?

Cevap 8: Hayır, birden fazla plaka kullanmanıza gerek yok. Tek bir baskı seansında farklı boyalar kullanabilirsiniz.

Soru 9: Boya plakadan tamamen çıkmıyorsa, bu çok fazla boya kullanıldığını anlamına mı gelmektedir?

Cevap 9: Plakanızda boya kalmasının birkaç nedeni olabilir: 1. Çok fazla boya kullanıyor olabilirsiniz - daha az boya kullanmayı denemelisiniz. 2. Yavaş çalışıyorsunuz ve baskınızı çekmeden önce boyanız kuruyor. Kuruma süresini uzatmak için bir akrilik medyumlar kullanabilirsiniz.

Soru 10: Jel baskı için hangi kâğıtlar iyi sonuç verir?

Cevap 10: Jel baskı için harika olan çok sayıda kâğıt bulunmaktadır. Fotokopi kğıdından kartona ve baskı kâğıdına kadar her şey. Çok fazla kâğıt kullanılacağı için jel baskıya alışana kadar normal A4 fotokopi kâğıdıyla başlamanızı öneririz. Bristol da harika bir seçenek. Kolaj için ince, yarı saydam özellikleri nedeniyle parşömen kâğıdı kullanılabilir. Kâğıt çok kişisel bir tercihtir ve nihai amacınız kâğıt seçiminizi etkileyecektir. Pürüzsüz bir kâğıt daha ayrıntılı bir baskı sağlar.

Soru 11: Baskı kâğıtlarını ıslatmak gerekir mi?

Cevap 11: Hayır. Jel plaka üzerine monobaskı yapmak için kuru kâğıt kullanmak en iyisidir.

Soru 12: Kullanılmaması gereken kâğıtlar var mı?

Cecap 12: Evet var. Parlak kaplamalı kâğıtlar jel plaka ile uyumlu değildir. Plakaya hemen yapışabilir ve plakanın yüzeyine zarar vermeden çıkmaz. Hiçbir parlak kâğıdı (parlak fotoğraf kâğıtları dâhil) kullanmanız önerilmez.

Soru 13: Kumaş üzerine monobaskı yapabilir miyim?

Cevap 13: Evet. jel baskı, kumaş üzerine mono baskı yapmak için mükemmeldir. Pamuk ve muslin gibi sıkı dokunmuş kumaşlar harika sonuçlar verir.

Soru 14: Akrilik boyaların plaka üzerinde çok hızlı kurumaması için ne yapılabilir?

Cevap 14: Hangi boyaların en iyi sonucu verdiğini ve ne kadar kullanılacağını bulmak için deneyimlemeniz gerektiğini söylemiştik. Boyalarınız çok hızlı kuruyorsa, biraz daha yoğun bir boya uygulaması kullanmayı deneyebilirsiniz. Bir diğer iyi seçenek ise kuruma süresini yavaşlatmak için boyanıza biraz geciktirici veya akrilik medyumlar eklemektir. Plakaya su püskürtmek genellikle işe yaramaz.

Soru 15: Boya plakada boncuklanıp ve belli yerlere toplandığı zaman ne yapılabilir?

Cevap 15: Jel plaka toksik olmayan mineral yağdan yapılmıştır. Bazen plakada su bazlı boyaları hafifçe iten ince bir yağ tabakası olabilir. Plakayı bulaşık deterjanıyla yıkamak bu durumu hafifletmeye yardımcı olacaktır. Plaka kullanıldıkça boya düzgün bir şekilde sürülmelidir. Boyanın boncuklanmasına neden olabilecek bir diğer durum da boyanın çok sulu olmasıdır. Daha kalın boya kullanmak daha istenen bir sonuç verebilir.

Soru 16: Baskıların jel plakaya yapışması durumunda ne yapılır?

Cevap 16: Genellikle, baskılar plakaya yapıştığında, plakayı kaplayan çok az boya vardır. Boya plakada kuruyorsa da bunu yaşayabilirsiniz. Biraz daha boya kullanmak yardımcı

olabilir. Plakanın yüzeyi yapışkan geliyorsa, bulaşık deterjanıyla yıkamak ve kurulamak en iyisidir. Ardından baskıya devam edilebilir.

Soru 17: Baskılar arasında plakamı silmem veya yıkamam gerekir mi?

Cevap 17: Hayır. Aslında, en mutlu sürprizlerden bazıları önceki baskılardan kalan boyanın sonraki baskılarda görünmesiyle gerçekleşir. Ancak, temiz bir plakayla yeni bir baskıya başlamak istiyorsanız, üzerine su püskürtün ve kâğıt havluyla silin. Islak mendiller iyi iş görür ve jel el dezenfektanı da plakayı kolayca temizler.

Soru 18: Baskı sırasında jel plakanın altına bir referans resim yerleştirebilir miyim?

Cevap 18: Referans resminiz ile jel plakası arasında bir bariyer oluşturmak önemlidir. Jel plakanızı önce asetat, pleksiglas veya camın üzerine yerleştirin. Ardından bunu resminizin üzerine yerleştirin. Jel plakanızı doğrudan bir fotoğrafın üzerine koymayın.

Soru 19: Jel plaka jelatinden mi yapılmıştır?

Cevap 19: Hayır. Jel plakada jelatin yoktur.

Soru 20: Jel plakalarda hayvansal ürün var mıdır?

Cevap 20: Hayır. Jel plakada hayvansal ürün yoktur.

Soru 21: Plakada lateks var mıdır?

Cevap 21: Hayır. Jel plakada lateks yoktur. Mineral yağ ile yapılır ve hipoalerjenik bir polimer malzemedir.

Soru 22: Jel plaka zamanla bozulur mu? Ne kadar dayanmaktadır?

Cevap 22: Uygun bakımla, jel plakalar son derece dayanıklı ve uzun ömürlüdür.

Soru 23: Jel plakanın yüzeyi mat ve bulanık hale geldi. Bu normal mi?

Cevap 23: Evet. Plakanız kullanıldıkça cam yüzeyini kaybedecek ve mat ve bulanık hale gelecektir. Bu tamamen normaldir ve performansı hiçbir şekilde etkilemez.

Soru 24: Jel plakayı kaplayan koruma için kullanılan şeffaf ince plastik levhalar arasında kabarcıklar olduğunu fark ettim. Bu bir sorun mu?

Cevap 24: Koruma için kullanılan şeffaf ince asetat levhalar ile jel plaka yüzeyi arasında hava kabarcıklarının oluşması ve küçük bir kabarcık izi bırakması mümkündür. Bunlar önemsizdir ve genellikle baskıda herhangi bir sorun oluşturmaz. Baskılarınızda kabarcık izleri belirirse - aşağıdakileri deneyin: Plakanızı kabarcık izi tarafı aşağı bakacak şekilde sert, düz bir yüzeye yerleştirin (jel baskı plakası mineral yağ içerir, bu nedenle plakayı mineral yağı emebilecek bir yüzeye koymayın) ve bir gece bekletin. Jel malzeme, üzerine yerleştirildiği yüzeye uyum sağlar - bu nedenle sabah kabarcık izleri gitmiş olmalıdır.

Soru 25: Jel plakamı daha küçük parçalara kesebilir miyim?

Cevap 25: Jel plaka makasla kesilebilir. Maket bıçağıyla kesmeye çalışmayın. Plakanın esnek, gerilebilir yapısı bıçakla kesmeyi çok zorlaştırır.

Soru 26: Boyanın Jel plakada kuruması sorun olur mu?

Cevap 26: Evet. Taze boyayla doğrudan kuru boyanın üzerine baskı yapmak, kurumuş boyayı plakadan çekerek ilginç, tahmin edilemeyen baskılar oluşturabilir. Ancak baskı seansınız bittiğinde plakanızı temizlemenizi öneririz. Jel plakanızı kapaklı ambalajına koymadan önce her zaman yüzeyleri temizleyin.

Soru 27: Akrilik boyalar kullandıktan sonra jel plaka nasıl temizlenir?

Cevap 27: Plaka çok kolay temizlenir. Üzerine su püskürtebilir ve kâğıt havluyla silebilir, ardından kurulayın. Islak mendiller ve jel el dezenfektanları da plakayı temizlemek için faydalıdır. Ayrıca plakayı lavaboya götürüp hafif sabun ve suyla yıkayabilirsiniz.

Soru 28: Yağ bazlı boyalar kullandıktan sonra jel plakamı nasıl temizlerim?

Cevap 28: Plakayı bebek yağıyla (mineral yağ) silin, ardından yağlı kalıntıları çıkarmak için bulaşık deterjanıyla yıkayın.

Soru 29: Plaka pigmentlerden lekелendiğinde lekeleri nasıl çıkarılır? Jel plakadan gazete mürekkebi veya kalem izleri nasıl çıkar?

Cevap 29: Plakanızı bebek yağıyla silmek çoğu pigment lekesini çıkarmaktadır. Plakayı temizledikten sonra yağlı kalıntıları çıkarmak bulaşık deterjanıyla yıkamalısınız.

Soru 30: Jel plakamı nasıl saklarım?

Cevap 30: Baskıyı bitirdiğinizde, jel plakanızı temizlemenizi ve bir kâğıt havluyla kurulamanızı öneririz. Plakanızı saklarken baskı yüzeyini korumak için plakanın her iki tarafını düz beyaz bir kopya kâğıdıyla örtün. Kâğıt ile plaka arasında hava kabarcığı kalmadığından emin olmak için kâğıdı ellerinizle düzeltmeye dikkat edin. Şimdi plakanızı tekrar kullanmaya hazır olana kadar istirdye kabuğuna geri koyabilirsiniz. Plakayla birlikte gelen ince plastik koruma kâğıtlarını atabilirsiniz.

Soru 31: Merdane nasıl temizlenir?

Cevap 31: Merdane sabun içeren ılık suda 10-15 dakika bekletmenizi öneririz. Akrilik boya hemen çıkacaktır. Merdanede boya kalırsa, ıslatma işlemini tekrarlayın.

Soru 32: Jel plaka ısıya duyarlı mıdır?

Cevap 32: Evet, jel plaka ısıya duyarlıdır ve tüm ısı kaynaklarından uzak tutulmalıdır. Jel plakayla ısı tabancası kullanmamalıdır (<http-12>).

3.9. Jel Baskının Basım Süreci

Jel plaka ile monobaskı, her yaştan yaratıcı zihni büyüleyen, sürükleyici, uygulamalı bir deneyim sunmaktadır. Akrilik boya ve botanik malzemeler kullanarak benzersiz işaretler ve şekiller oluşturmak için kâğıt üzerine renk katmanları oluşturulabilmektedir. Bu sürecin iyi yanı, hata diye bir şeyin olmadığı, sürecin doğru veya yanlış bir yolunun olmadığı ve deneylere açık olmasıdır. Jel baskı; ilgi çekici, çok yönlü ve basit bir baskı sürecidir. Deney ve keşfetmeye elverişlidir. Elde edilen baskılar diğer sanatsal çabalara entegre edilebilmektedir.

Jel plakaya temiz bir merdane yardımıyla az miktarda boya sürerek başlanmaktadır. Merdaneyi yuvarlayıp, her seferinde jel plakadan kaldırarak, jel plakanın üzerine pürüzsüz, eşit bir boya tabakası yaymanız gerekmektedir. Çeşitli desenler oluşturmak için farklı işaretleme araçlarıyla denemeler yapmak mümkündür. Örneğin, kıvrımlı çizgiler için bir tarak ve daireler ve çizgi şekilleri için birkaç silikon araç kullanabilirsiniz. (Bkz. Görsel 3.19, 3.20, 3.21).

Görsel 3.19. Silikon Uçlu Fırçalar

Görsel 3.20 Silikon Fırça Kullanarak Çizgiler Oluşturmak

Görsel 3.21. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Hassas kâğıtlarla çalışırken, yırtılmayı önlemek için nazik olmanız gerekmektedir. Boya biraz kuruyorsa, kâğıdı yırtabilir, ancak bu yırtılan kâğıttaki baskıları, yapacağınız kolajlarda kullanmak mümkündür.

Çok renkli baskılar oluştururken, her rengin jel plakaya uygulanmasından sonra soğuk ayarlı bir saç kurutma makinasıyla boyayı kurutmak gerekmektedir. Kurutma makinasının sıcak ayarı jel plakaya zarar vereceği için önerilmemektedir. Her renkve doku geçişinde bu işlem tekrarlanır. Saç kurutma makinası yoksa boyanın jel plakada doğal halinde kuruması beklenerek diğer renge geçmek mümkündür. Eğer ilk rengin jel plakada kurumasını beklemezseniz, sonraki süreciniz renk ilk renk ile karışarak çamurlaşmalara sebep olacaktır.

Yeni bir baskı işlemine başlanmadan önce jel plakanın tamamen kuru olduğundan emin olunması gerekmektedir.

3.9.1. Atık Malzemelerle Jel Baskı

Gündelik hayatta işlevini yitirmiş, artık kullanılmayan atıl malzemelerin sanatsal üretim sürecine dâhil edilmesini amaçlar. Sanat üretiminde sürdürülebilirliğe dikkat çekerken, malzemenin kimliğini ve geçmişini dönüştürerek yeniden değerlendirme fikri temel alınarak jel baskıda atık malzemeler kullanılabilir.

Baskı sürecinde, evsel atıklardan oluşan çeşitli malzemeler doku aracı olarak kullanılabilir. Bunlar arasında dantel parçaları, file torbalar, eski plastik ağlar, kullanılmayan düğmeler, yapraklar, ambalaj kâğıtları, karton parçaları ve yumurta kolileri

yer almaktadır (Bkz. Görsel 3.22). Bu malzemeler, hem yüzeydeki boyaya fiziksel olarak iz bırakır hem de görsel anlamda çok katmanlı, zengin kompozisyonların oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Görsel 3.22. Atık Malzemeler

Çalışmalarda geri dönüştürülmüş kâğıtlar, eski defter sayfaları ve kitap yaprakları üzerine uygulanarak yalnızca baskının değil, baskı yüzeyinin de döngüsel bir yaklaşımla ele alınması sağlanabilir. Bu sayede her bir baskı, geçmişin izlerini taşıyan ve dönüşümün estetiğini yansıtan özgün işler hâline gelmektedir.

Atık malzemelerle yapılan jel baskılar; doğrudan malzeme ile temas kurmaya, rastlantısal etkileri kabullenmeye ve doğaçlamayı sürecin bir parçası hâline getirmeye olanak tanımıştır. Bu yaklaşım, sanat üretiminde hem deneysel hem de ekolojik bir bakış açısı geliştirmenin mümkün olduğunu göstermektedir (Bkz. Görsel 3.23, 3.24).

Görsel 3.23. Ayşegül Ak, Atık Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 3.24. Ayşegül Ak, Atık Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025

3.9.2. Dokulu Malzemeler ile Jel Baskı

Jel plakaya boya sürdükten sonra ıslak boyaya doğrudan doku eklenebilmektedir. Hırdavatçılarda faydalı ve ilginç nesneler bulmak mümkündür. Ancak ilginç şekiller ve desenler oluşturmak için ev eşyalarını da kullanabilirsiniz. Hangi nesneyi kullanırsanız kullanın, jel plakaya zarar verecek kadar keskin olmamasına dikkat etmeniz gerekmektedir. Keskin kenarlı ve sivri malzemeler doku oluşturmak yerine jel plakanızda geri dönüşü olmayan zararlar açmaktadır.

Az miktarda boyayı merdane yardımıyla jel plakaya eşit şekilde yayın. Boyayı uygulamak ne çok kalın ne de çok ince olmalıdır. Plakada düzgün bir katman elde etmek istersiniz; merdaneyi düzgün, uzun vuruşlarla kullanın; en iyi sonucu elde etmek için her vuruşta merdaneyi plakadan kaldırmanız gerekmektedir.

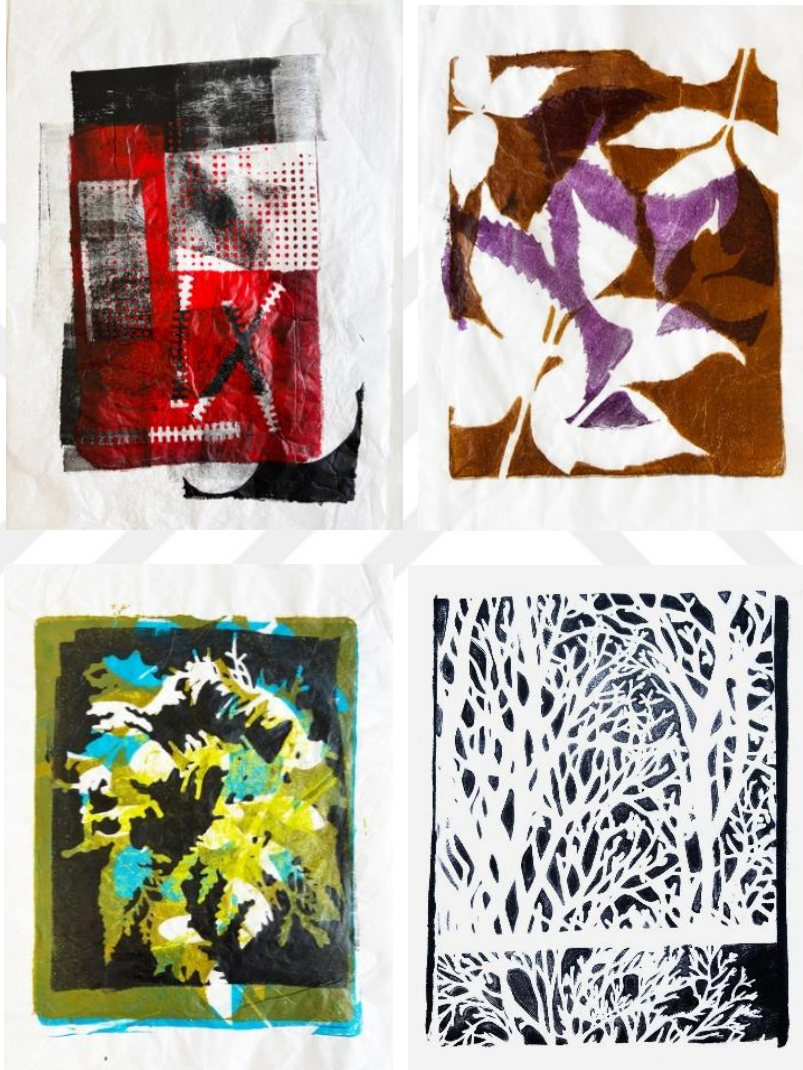
Seçtiğiniz nesneyi deseninizi oluşturmak için boya kaplı plakaya, nesneyi fazla hareket ettirmeden bastırın. Ellerinizi bastırabilir, nesnenin üstünden temiz bir merdane ya da barenle geçirebilirsiniz. Bu, net ve ayrıntılı bir baskı elde etmenize yardımcı olacaktır. Ardından, nesnenin altındaki deseni ortaya çıkarmak için nesneyi dikkatlice kaldırmanız gerekmektedir (Bkz. Görsel 3.25).

Sonra, plakanın üstüne temiz bir kâğıt koyun. Kâğıdın boyayla tam temas ettiğinden emin olmak için elinizle nazikçe düzeltin. Boyanın kuruduğundan emin olduktan sonra kâğıdı dikkatlice kaldırarak ilk baskınızı elde edebilirsiniz. Boyayı kurutmak için saç kurutma makinasının soğuk ayarını kullanabilirsiniz. Ya da üzerine jel plakanın tamamını kaplayacak şekilde ağır bir kitap koyarak 10-15 dk bekletebilirsiniz.

Görsel 3.25. Jel Plakaya Turuncu Boya Sürüldükten Sonra Dantel Ve Paketleme Baloncuğu İle Doku Oluşturulmuştur. Daha Sonra Üzerine Beyaz Boya Uygulanarak Kâğıda Baskı Alınmıştır

Genellikle plakada biraz mürekkep kalıntısı olur ve bunun boşa gitmesine izin vermemeniz gerekmektedir. Kalan mürekkebi kaldırmak için yeni bir kâğıt parçası kullanabilirsiniz, ancak daha fazla derinlik ve doku için mevcut bir baskının üzerine katmanlamayı tercih edebilirsiniz. Bu yöntem "Hayalet Baskı" olarak bilinir ve ayrıca bu, bir sonraki tasarıma geçmeden önce jel plakayı hızlıca temizlemenize yardımcı olmaktadır.

Görsel 3.26. Hayalet Baskı Örnekleri

3.9.3. Kâğıt veya Plastik Şablon ile Jel Baskı

Jel plakaya biraz boya ekleyerek merdane ile pürüzsüz bir alan oluşturulur. Şablon olarak hazır satılan ticari şablonlardan kullanacağınız gibi, bristol ya da karton kâğıttan keserek kendi şablonlarınızı kendiniz oluşturmanız mümkündür. Şablon jel plakanın üzerine yerleştirilir, ardından bir parşömen kâğıdı şablonun üzerine yerleştirilerek

ellerinizle nazikçe bastırılarak fazla boyanın parşömen kâğıdına transfer edilmesi sağlanır (Bkz Görsel 3.27).

Görsel 3.27. Şablon Kullanarak Oluşturulan Jel Baskı Aşamaları

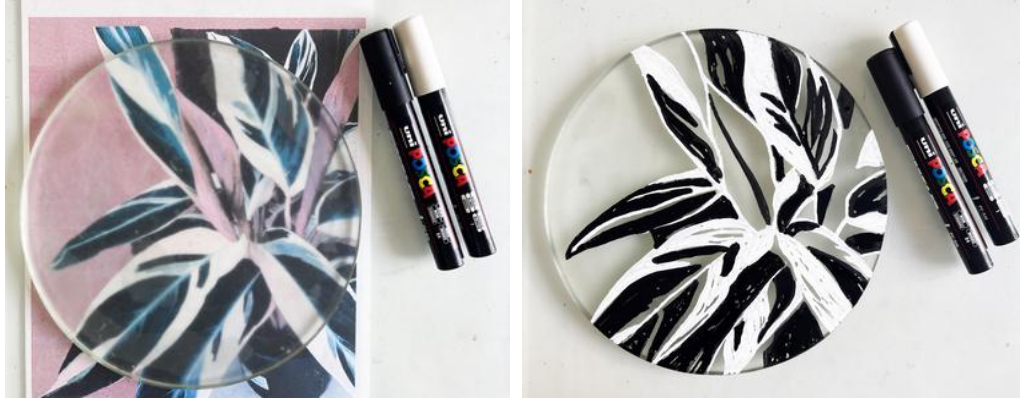
Önce parşömen kâğıdı ve ardından şablon jel plaka üzerinden kaldırılır. Plakada oluşan görsel tamamen kuruduktan sonra arka fon oluşturmak için bir renk uygulanır ve kâğıda transferi sağlanır (Bkz. Görsel 3.28).

Görsel 3.28. Şablon Kullanarak Oluşturulan Baskının Sonlandırılması

3.9.4. Akrilik Kalem ile Jel Baskı

Akrilik boyalarla jel baskı yapıldığı gibi akrilik kalemlerle de jel baskı yapılmaktadır. Plakaya aktaracağınız eskiz ya da görselinizi doğaçlama direkt jel plaka üzerine çizebileceğiniz gibi jel plakanın şeffaflığını kullanarak; görseli plakanın altına koyarak akrilik kalemlerle çizerek de oluşturmak mümkündür (Bkz. Görsel 3.29).

Görsel 3.29. Jel Plakaya Akrilik Kalem ile Çizim

Çizim işleminden sonra çizilen alanların tamamen jel plaka üzerinde kuruduğundan emin olunur ve ardından plakaya akrilik boya sürülür. Akrilik kalem kurumadan akrilik boya sürüldüğünde akrilik kalemle boya birbirine karışacaktır ve çamurlaşmalar görülecektir.

Görsel 3.30. Akrilik Kalemler İle Çizimden Sonra Plakaya Boya Eklenmesi

Arka planda görünen pembe ve yeşil renkler temiz bir merdane yardımıyla eşit bir şekilde plakaya sürüldükten sonra boya kurumadan hızlıca plakaya kâğıt yerleştirmek gerekmektedir (Bkz. Görsel 3.30). Kâğıdı yerleştirdikten sonra elinizle ya da bir baren ile kâğıdın arkasında baskı uygulayarak görselinizin kâğıda transfer edilmesi işlemi gerçekleştirilmektedir. Kâğıdı plakadan kaldırmadan önce boyanın tamamen kuruduğundan emin olmanız gerekmektedir. Boya kurumadığında oluşturduğunuz görselinizin bazı bölümleri plakada kalacaktır ve o bölgeler kâğıtta beyaz bir görüntü bırakacaktır.

Görsel 3.31. Jel Plakadan Baskının Alınması

Görüldüğü gibi akrilik boya yeterince kuruyup, kâğıdı jel plakadan kaldırdığımızda, oluşturduğumuz görsel eksiksiz kâğıda aktarılmıştır. Burada görüldüğü gibi siyah akrilik kalemle boyadığı alanlar jel plakadan tamamen kâğıda aktarılmıştır fakat beyaz kalemle boyanan çizgiler plakada leke olarak kalmıştır. Bu akrilik kalemlerin içindeki boyanın yapısıyla ilgili bir durumdur (Bkz. Görsel 3.31). Beyaz boya jel plakada kalmasına rağmen görüldüğü gibi kâğıda görüntü olarak, olduğu gibi transfer olmuştur. Jel plakada kalan beyaz akrilik kalem lekelerinin nasıl temizlendiğine “3.7. Jel Plakalar Nasıl Temizlenir?” bölümünden ulaşabilirsiniz.

3.9.5. Bitkisel Malzemeler ile Jel Baskı

Jel baskıya başlayanların mutlaka başlangıç olarak bitki baskıları denemeleri gerekmektedir. Yapraklar, çiçekler ve hatta dallar, güzel botanik baskılar yaratmak için kullanılır. İster bir kitap arasında kurutulmuş olsun, ister toplanmış haliyle kurutulmuş olsun veya bahçeden yeni toplanmış olsun, çeşitli şekil, boyut ve dokuların bir karışımına sahip olmak önemlidir. Taze bitki materyalleriyle çalışıyorsanız, bunları olabildiğince düzleştirmeye çalışmanız gerekmektedir; ne kadar düz olursa o kadar iyi sonuçlar alabilirsiniz.

Plakaya bir veya iki damla boya sıkarak merdane ile plakanın üzerinde ince, eşit bir katman oluşturun. Bu işlem sırasında birkaç rengi de aynı anda karıştırmanız mümkündür. Yapraklar plakaya yerleştirilir. Yaprak yerinde tutulur ve ince parşömen kâğıdı plakanın yüzeyine koyulur. Parşömen kâğıdın arkasını avucunuzla veya bir barenle ovalayarak hayalet baskı alınmaya hazır hale getirilir (Bkz. Görsel 3.32).

Görsel 3.32. Botanik Jel Baskı Aşamaları

Baskının üzerindeki parşömen kâğıt nazikçe alınır. Bu parşömen kâğıdına aldığınız baskıya “Hayalet Baskı” denmektedir. Baskınızda kullanılmayacak alanları kâğıda almaya ve plakada hala boya olduğunda, bunu başka temiz bir kâğıda baskı olarak almaya da “Hayalet Baskı” denmektedir (Bkz. Görsel 3.33).

Görsel 3.33. Hayalet Baskı

Görsel 3.34. Botanik Jel Baskı Aşamaları

Hayalet baskıyı aldıktan sonra jel plakada oluşan görselden istemediğiniz görüntüleri ıslak bir mendil yardımıyla silmeniz mümkündür. İlk rengin tamamen kurduğundan emin olduktan sonra, arka fon için birkaç damla boya eklenir ve zaman kaybetmeden baskı kâğıdı jel plakaya kapatılır. Boya iyice kurduktan sonra kâğıt nazik ve yavaşça kaldırılarak baskı alınır (Bkz. Görsel 3.34, 3.35).

Görsel 3.35. Ayşegül Ak, Botanik Malzemeler ile Jel Baskı, 20x25 cm, 2025

3.9.6. Dergi Sayfalarından ya da Lazer Yazıcılardan Alınan Çıktılarla Görüntü Transferi

Kuşe kağıt basılmış dergilerdeki yüksek kontrastlı görselleri jel plakanızla çok düzgün bir şekilde istediğiniz kağıda transfer etmeniz mümkündür (Bkz. Görsel 3.36). En önemli nokta seçeceğiniz görselin kontrastının çok yüksek olması ve jel plakaya süreceğiniz boyanın doğru ve çok ince sürülmesidir. Bu iki faktör gerçekleştikten sonra dergi görselinizin jel plakınıza geçmemesi gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Doğru boya seçimi de çok önemlidir. Transfer işleminde en doğru boya seçimine deneyimleriniz sonucu ulaşmanız mümkündür.

Görsel 3.36. Jel Baskıda Kullanılan Dergiler

Boya tabakası plakaya çok ince bir şekilde sürüldüğünde, lazer baskınızı hemen jel plakınıza yerleştirmeniz, dergi sayfasına elinizle ya da bir baren kullanarak nazikçe baskı uygulayıp düzelterek görselin jel plakaya transfer olmasını sağlamanız gerekmektedir. Dergi sayfası boya yüzeyiyle temas ettikten 10-12 saniye sonra nazikçe jel plakadan ayırarak kaldırılmaktadır.

İlk aşamada boyayı jel plakaya sürerken sahip olduğunuz en geniş merdaneyi veya jel plakanızın boyutlarına uyan bir merdaneyi kullanmanız, doğru sürede eşit katmanlar oluşturmanıza yardımcı olacaktır. Zamanlama bu aşamada gerçekten çok önemlidir (Bkz. Görsel 3.37).

Görsel 3.37. Dergi Sayfası Transferi

Görsel 3.38. Dergi Sayfası Transfer Sonucu

Jel plakaya transfer olan görsel tamamen kuruduğunda, arka fon oluşturacak bir renk seçerek jel plakanın her yerine homojen bir şekilde sürmek gerekmektedir. Bu aşamada metalik akrilikler kullanılabilir, ancak metalik akrilikler çok çabuk kurur, bu nedenle baskı kâğıdınızı boyayı sürer sürmez hemen jel plakanın üzerine düzgün ve hızlı bir şekilde yerleştirmeniz gerekmektedir (Bkz. Görsel 3.38). Eğer ilk görsel transferi için sürdüğünüz boya tam kurumadan fon oluşturacak rengi plakaya sürerseniz alttaki kullandığınız renkler karışacaktır, dergiden transfer ettiğiniz görselin formu bozulacaktır ve istediğiniz sonuç elde edilemeyecektir. Plakada çok az boya olması ise merdane kullanırken jel plaka üzerindeki boyanın merdaneye yapışmasına neden olmaktadır.

3.9.7. Görüntü Transferini Diğer Malzemelerle Birleştirmek

Görüntü transferi yaptıktan sonra, dergi sayfasından transfer olan görüntü kurumadan önce istediğiniz alanlara, doku veren malzemelerle müdahale edilmektedir. Görüntü transferi, genellikle lazer yazıcıdan alınan çıktılarla uygulanırken, yüzeye geçirilecek imajın altına ve üstüne uygulanan jel medyum, görselin yüzeye sabitlenmesini sağlar. Bu teknik, yalnızca görselin kendisini değil, aynı zamanda doku ve katman etkilerini de çalışmaya dâhil etme fırsatı verir. Jel baskı, farklı malzemelerle birleştiğinde, sanatçıya çok katmanlı ve deneysel kompozisyonlar oluşturma imkânı tanımaktadır. Ayrıca kolaj unsurlarının, boya müdahalelerinin ve farklı baskı tekniklerinin entegre edilmesiyle ortaya çıkan işler, hem teknik çeşitlilik hem de ifade özgürlüğü açısından zenginleşir. Bu bağlamda, jel baskı yalnızca bir transfer yöntemi değil, aynı zamanda malzemeler arası diyalogu mümkün kılan deneysel bir sanat dilidir (Bkz. Görsel 3.39, 3.40).

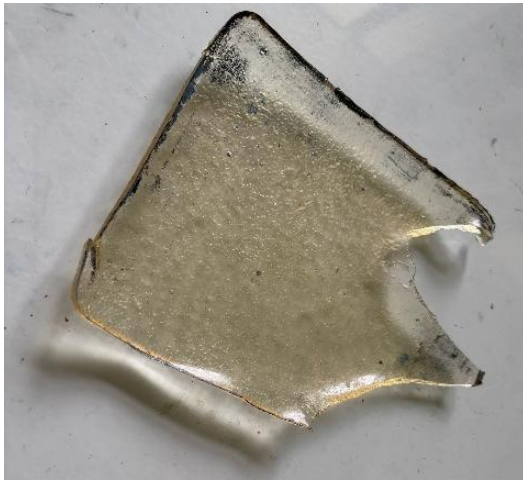
Görsel 3.39. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 3.40. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

3.10. Jel Baskı Sırasında Oluşabilecek Olumsuz Durumlar

Jel baskı süreci, jel plakanın hazırlanmasıyla başlar. Bu aşamada kullanılan malzeme oranlarının doğru ayarlanması büyük önem taşır. Jelatin ve su oranı dengesiz olursa plaka ya çok yumuşak ya da çok sert olabilir. Yumuşak plakalar baskı sırasında deforme olabilirken, çok sert plakalar esneklik göstermediği için detayların transferinde yetersiz kalabilir. Jel plakanın kalınlığı da çok önemlidir. Ayrıca ev yapımı plakalar doğru şekilde temizlenmez ise zamanla küflenebilir veya çatlayabilir.

Görsel 3.41. İnce Dökülmüş Ev Yapımı Jel Plakanın Kâğıda Yapışarak Parçalanması

Ev yapımı jel plakalardan arta kalan jel karışım 4-5 mm kalınlığında bir kalıba dökülmüştür. En az 9-10 mm kalınlığında dökülmesi gereken jel plaka, olması gerekenden çok ince döküldüğü için yapılan ilk baskıda kâğıda yapışarak parçalanmıştır. Kâğıda yapışan jel plakayı kâğıttan ayırmak çok zor bir süreç olmuştur. Bu durum kâğıda alınan baskıda farklı bir etki bırakmaktadır (Bkz. Görsel 3.41).

Jel yüzeyine boya uygularken merdanenin dengeli ve homojen bir şekilde kullanılması gerekir. Fazla boya kullanıldığında yüzeyde kabarcıklar oluşabilir ya da detaylar bulanıklaşabilir. Az boya kullanıldığında ise baskı soluk ve etkisiz olur. Ayrıca, bazı akrilik boyalar çok hızlı kuruyabildiği için baskı yapılmadan önce yüzeyde kuruma başlayabilir, bu da boya transferini zorlaştırır.

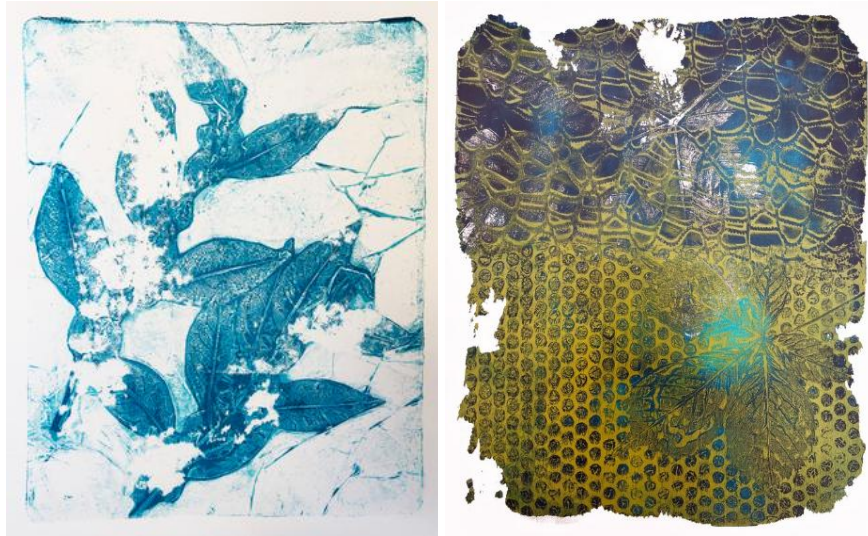
Görsel 3.42. Plakaya Fazla Boya Verme Sorununun Sonucu

Jel plakaya görsel transferi sırasında fazla boya vermenin sonucu olarak yukarıda sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Plakaya sürülen boya ince, kontrollü ve homojen olarak uygulanmalıdır (Bkz. Görsel 3.42).

Görsel 3.43. Kurumuş Boya Sonuçları

Yukarıdaki örneklerde ise plakada oluşturulan kompozisyonların bazı bölgelerindeki boya jel plakaya yapışarak, kâğıda transfer olmamıştır (Bkz. Görsel 3.43). Jel plakaya sürülen boyanın katılaşmış olması, baskı kalitesini olumsuz etkileyen önemli bir durumdur. Kurumuş ya da çok katılaşmış boya, jel yüzeyine düzgün şekilde yayılmaz. Bu durumda plaka üzerinde düzensiz, parça parça alanlar oluşur ve baskı yüzeyine boya eşit oranda geçemez. Bu da baskının zayıf, lekeli ve kontrolsüz görünmesine neden olur. Boya jel plaka üzerinde kurumuşsa, kâğıt üzerine transfer edilecek pigment artık yüzeyle bütünleşemez. Bu durumda baskı ya hiç çıkmaz ya da sadece boya parçacıkları halinde kısmi izler bırakır. Sonuç olarak istenilen kompozisyon oluşmaz ve baskı başarısız olur (Bkz. Görsel 3.44.).

Görsel 3.44. Son Kat Sürülen Boyanın, Hızlı Kuruyarak Yer Yer Plakada Kalması

Jel baskı tekniği, yüzeydeki boya katmanının esnekliği sayesinde dokuların ve ince detayların kâğıda geçmesini sağlar. Ancak boya katılaştığında, bu elastikiyet ortadan kalkar. Bu da özellikle şablon ya da doku malzemesi kullanılan çalışmalarda desenlerin silik, bozulmuş ya da hiç çıkmamış olmasına yol açar. Kurumuş boya, jel yüzeyden temizlenmek istendiğinde daha sert bir temizlik gerektirir. Bu işlem sırasında jel plaka çizilebilir, yıpranabilir ya da yüzeyinde kalıcı izler oluşabilir. Uzun vadede bu tür müdahaleler plakanın ömrünü kısaltır.

Bu tür sorunları önlemek için boya uygulamasından önce boyanın yoğunluğu mutlaka kontrol edilmeli; gerekiyorsa az miktarda su ya da akrilik medium ile inceltilmelidir. Ayrıca jel yüzey üzerinde çalışmaya başlamadan hemen önce boya sürülmeli ve hızlıca baskı alınmalıdır.

Kâğıdın jel plaka yüzeyine düzgün yerleştirilmesi, baskının kalitesi açısından kritiktir. Kâğıdın kayması ya da eğri yerleştirilmesi, görüntünün çarpık veya bulanık çıkmasına neden olabilir. Ayrıca, kâğıdın çok erken ya da çok geç kaldırılması da sorun yaratır; erken kaldırıldığında boya yeterince transfer olmayabilir, geç kaldırıldığında ise kâğıt jel plakaya yapışabilir.

Jel baskının en yaratıcı aşamalarından biri olan doku veya şablon uygulaması sırasında, malzemenin yüzeye yeterince bastırılmaması veya düzgün yerleştirilmemesi istenilen desenin oluşmamasına neden olabilir. Ayrıca, çok girintili çıkıntılı ya da keskin kenarlı malzemeler jel yüzeye zarar verebilir. Şablonun ya da dokunun kayması, baskının bulanık veya çift görüntülü çıkmasına yol açabilir.

Görsel 3.45. Doğru Yerleştirilmeyen Doku Elemanlarıyla Oluşturulmuş Jel Baskı

3.11. Jel Baskı Çalışan Sanatçılar

3.11.1. Kim Herringe

Avustralyalı sanatçı Kim Herringe, linol baskı, gravür, monobaskı, kolaj ve dijital katmanlar gibi çeşitli baskı tekniklerinde çalışmaktadır. Doğadan ilham alan eserleri, özellikle bahçesinden topladığı organik materyallerle oluşturduğu jel plaka kullanarak oluşturduğu monobaskılarıyla dikkat çekmektedir (<http-13>). Bu tez kapsamında yer verilen ev yapımı jel plakası reçetesi ona aittir. Bitkileri kullanarak renkler yardımıyla saydammış gibi başarılı görüntüler elde etmektedir (Bkz. Görsel 3.46, 3.49).

Görsel 3.46. Kim Herringe, Wandering, Monobaskı, 43x38 cm 2019

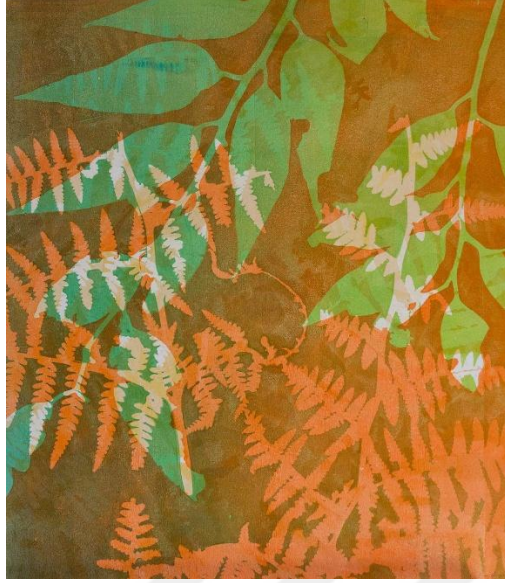
Herringe'in bu jel baskısı, canlı renkleri ve üst üste binen bitki silüetleriyle dikkat çekici bir görsel yoğunluk sunar. Zeminle kontrast oluşturan fosforlu yeşil, pembe ve sarı tonlar, botanik formların hem estetik hem de grafik niteliklerini ön plana çıkarırken, yaprakların üst üste gelişi mekânsal derinlik hissi yaratır. Renk geçişleri ve şeffaflık etkisi, jel baskı tekniğinin yüzeydeki duyuşsal olanaklarını güçlü biçimde yansıttığını söyleyebiliriz (Bkz. Görsel 3.46).

Görsel 3.47. Kim Herring, Monobaskı, 20x20 cm, 2018

Görsel 3.48. Kim Herring, Nature Strip I, Monobaskı, 43x38 cm, 2019

Görsel 3.49. Kim Herringe, Monobaskı, 43x38 cm, 2019

3.11.2. Mark Wills

İngiltere'nin Somerset bölgesinde yaşayan Mark Wills, jel baskı monobaskı konusunda uzmanlaşmış bir sanatçıdır. Canlı portrelerden soyut desenlere kadar geniş bir yelpazede eserler üretmektedir. Sanatı, cesur şekiller, sadeleştirilmiş formlar ve renk ile desen arasındaki ritmik ilişkiyle karakterizedir (<http-14>).

Görsel 3.50. Mark Wills, Monobaskı

Mark Wills bu eserinde, figüratif resmin sınırlarını zorlayan; grafik ve ekspresif öğeleri bir araya getiren çarpıcı bir çağdaş anlatım geliştirmiştir. Portre formu, karakalem ve fırça izleriyle oluşturulan dramatik modellemeyeyle ifadesel bir yoğunluk kazanırken; figürün gözlerinin yerini alan düz turuncu daireler ve göz çukurlarından aşağıya doğru akan neon renkli izler, yüzeydeki psikolojik gerilimi artırmaktadır. Arka planda yer alan iki farklı zemin (sol kısımda dikey çizgiler, sağda ise pop art estetiğini çağrıştıran noktalı desen) figürün varoluşsal bölünmüşlüğüne ya da ruhsal parçalanmasını simgeleyen bir karşıtlık yaratır. Sanatçı, çok katmanlı bu yüzey düzenlemesi aracılığıyla izleyicinin algısında çarpıcı bir gerilim kurar ve figürün kimliğini sorgulatan bir düzlem ortaya koyar. Renklerin hem duygusal hem de semiyotik anlamlar taşıdığı bu ifadeci yaklaşım, çağdaş sanatın birey-merkezli krizlerine ve kimliğin parçalı doğasına yönelik güçlü bir yorum niteliği taşımaktadır (Bkz. Görsel 3.50).

Görsel 3.51. Mark Wills, Monobaskı

Görsel 3.52. Mark Wills, Skeksis Day Off!, Monobaskı

Görsel 3.53. Mark Wills, Monobaskı

3.11.3. Susan McCreevy

İskoçya'da yaşayan Susan McCreevy, doğadan ilham alan karışık teknik eserler yaratmaktadır. Resim, kolaj ve baskı tekniklerini birleştirerek, sakinleştirici sanat eserleri üretir. Eserlerinde huzur veren mavi, turkuaz ve altın tonlarını kullanarak, resim, kolaj ve baskı tekniklerini bir araya getirir. Katmanlı ve dokulu kompozisyonlar oluşturur (<http-15>).

Görsel 3.54. Susan McCreevy, Monobaskı

Görsel 3.55. Susan McCreevy, Monobaskı

McCreevy, doğa temelli bir estetik yaklaşımla yüzey üzerinde zengin katmanlar oluşturarak görsel bir şiirsellik ortaya koymuştur. Arka plandaki yumuşak geçişli mavi, bej ve pastel tonlar; üzerine uygulanan yarı saydam dokular ve metinsel izlerle birlikte zamansız ve düşsel bir atmosfer yaratmaktadır. Ön planda yer alan bitkisel formlar, beyaz çizgisel konturlarla betimlenmiş olup flora figürlerinin zarif ve ritmik düzeni sayesinde yüzeyde dengeli bir kontrast kurulmuştur. Farklı katmanlardaki doku ve şeffaflık, kolaj ve monobaskı tekniklerinin birleşimini çağrıştırmakta; üst yüzeyde yer alan kuş silüetleri ise kompozisyona hareket ve hafiflik duygusu katmaktadır. Sanatçı, doğa formlarını grafiksel bir sadelikle ele alarak, ekolojik duyarlılık, huzur ve döngüsel yaşam temalarını çağdaş bir görsel dil aracılığıyla yeniden yorumlamadığını söyleyebiliriz (Bkz. Görsel 3.55).

Görsel 3.56. Susan McCreevy, Monobaskı

Görsel 3.57. Susan McCreevy, Monobaskı

3.11.4. Drew Steinbrecher

Cincinnati, Ohio'da yaşayan Drew Steinbrecher, kolaj, baskı ve tekstil sanatlarıyla uğraşan tam zamanlı bir sanatçıdır. Renk kullanımında sezgisel bir yaklaşım benimseyen

Steinbrecher, jel plaka baskı yöntemleriyle kontrollü bir kaos yaratmayı amaçlar (http-16).

Görsel 3.58. Drew Steinbrecher, Throwing Stones at Telephone, 17,8x17,8 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı

Görsel 3.59. Drew Steinbrecher, That One Time in Queens, 19x19 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik Monobaskı

Görsel 3.60. Drew Steinbrecher, Roof Party in the Spring, 17,8x17,8 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik
Monobaskı

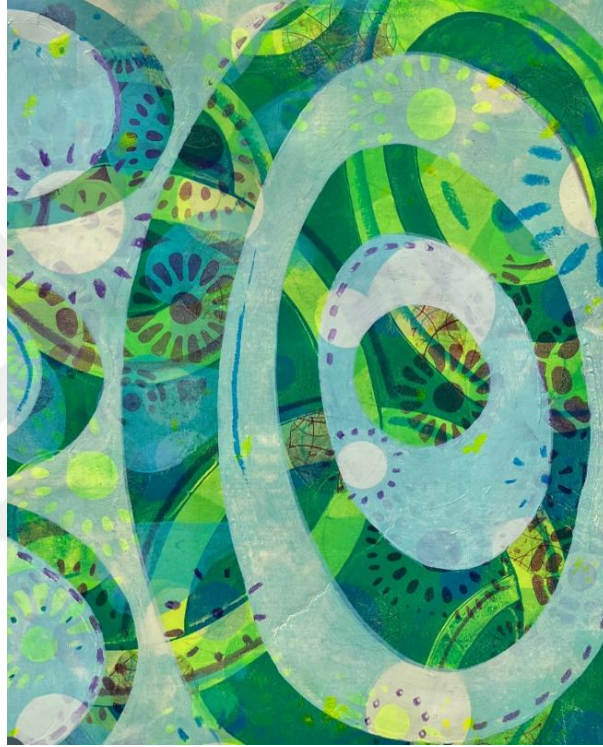

Görsel 3.61. Drew Steinbrecher, Jumping Over Cobblestones, 20x20 cm, Kâğıt Üzerine Akrilik
Monobaskı

Katmanlı yapısıyla dikkat çeken bu kompozisyon, tekrarlayan biçimler ve dokulu yüzeyler aracılığıyla hem hareket hem de derinlik hissi yaratmaktadır. Eserdeki geometrik desenler ve opak renk geçişleri, rastlantısallıkla düzen arasında bir denge kurmaktadır (Bkz. Görsel 3.61).

3.11.5. Diana Garrison

Hot Springs, Arkansas'ta yaşayan Diana Garrison, jel baskı ve karışık teknikler kullanarak sanat eserleri üretmektedir. Renklerin ve desenlerin rastlantısallığını benimsemiştir. Garrison'un jel baskıları, doğadan ilham alan organik formları canlı renk katmanlarıyla birleştirerek dinamik ve duyuşsal bir deneyim sunmaktadır. Yarı saydam dokular ve üst üste binen silüetler aracılığıyla doğanın ritmini ve görsel zenginliğini soyut bir dille ifade etmektedir (http-17).

Görsel 3.62. Diana Garrison, Elliot's Orbit, 40x50 cm, Monobaskı

Sanatçının jel baskı tekniğiyle ürettiği bu soyut kompozisyon, katmanlı renk geçişleri ve organik formların etkileşimiyle dikkat çeker. Mavi ve yeşil tonların hâkim olduğu yüzeyde, dairesel motiflerin ritmik tekrarı hem görsel bir denge hem de dinamik bir hareket hissi yaratmaktadır. Jel plakanın sağladığı yarı saydam doku olanakları, üst üste gelen katmanlarda derinlik algısını güçlendirirken, izleyicide hem mikroskobik bir hücre sel yapı izlenimi hem de doğaya özgü döngüsel düzenler üzerine çağrışımlar uyandırır. Bu yönüyle eser, hem teknik hem de kavramsal açıdan zengin bir soyut anlatım sunmaktadır (Bkz. Görsel 3.62).

Görsel 3.63. Diana Garrison, 40x50 cm, Monobaskı

Görsel 3.64. Diana Garrison, 40x50 cm, Monobaskı

3.11.6. Jennifer Anne Love

Kanada'da yaşayan Jennifer Anne Love, 40 yılı aşkın süredir sanatçı ve eğitimci olarak çalışmaktadır. Jel plaka üzerinde monobaskı konusunda tutkulu olan Love, bu teknikle sanatın sonsuz olanaklarını keşfetmek için çalışmaktadır. El boyaması ve jel baskı uygulamalarıyla yarattığı kâğıt ve kumaş katmanları aracılığıyla organik formları soyut bir görsellikle buluşturmaktadır (<http-18>).

Görsel 3.65. Jennifer Anne Love 20x25 cm, Monobaskı

Love'ın bu çalışması, çok katmanlı figüratif yapısı ve renk geçişlerindeki yumuşaklık sayesinde, teknik ve estetik açıdan dikkat çekici bir ifade diline sahiptir. Eserde, üst üste binen silüetler ve merkezi kadın yüzü formu, bireysel kimliğin çoğul temsili ve benliğin parçalı doğasına dair görsel bir anlatı sunar. Jel baskının yarı saydam, geçirgen yapısı, figürlerin iç içe geçmesini ve arka planla olan etkileşimini mümkün kılarak, yüzeyde derinlik ve geçirgenlik hissi oluşturur. Jel baskının deneysel olanaklarını kullanarak, kimlik, aidiyet ve temsil gibi kavramsal sorgulamaları ele almaktadır (Bkz. Görsel 3.65).

Görsel 3.66. Jennifer Anne Love 20x25 cm, Monobaskı

Görsel 3.67. Jennifer Anne Love 20x20 cm, Monobaskı

3.11.7. Sharlene Loomis

Colorado'da yaşayan Sharlene Loomis, kâğıt ve kil üzerine monobaskılar yapmaktadır. Günlük hayatın absürtlüğünden ilham alan Loomis, hayvanları kostümler içinde tasvir eden karışık teknik eserler yaratır. Sanatını eğlenceli ve neşeli bir atmosfer yaratmak için kullanır (<http-19>).

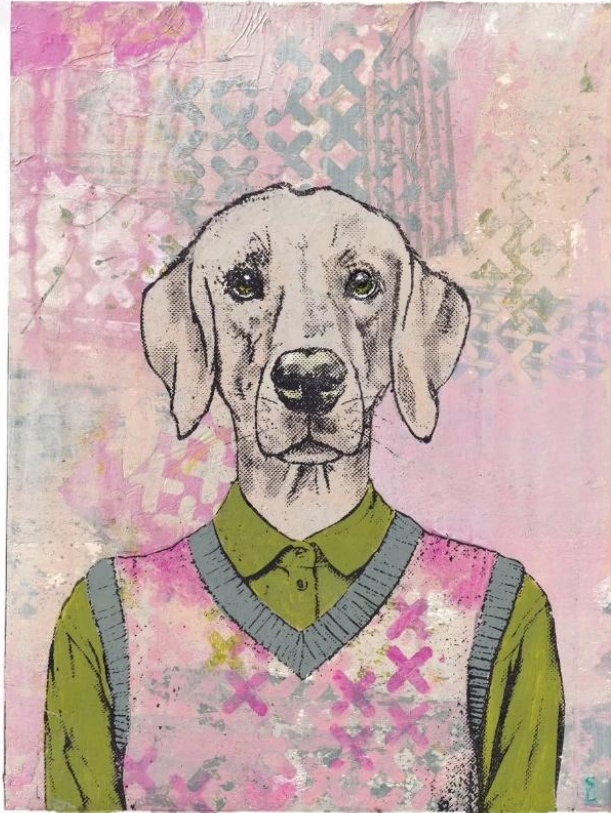

Görsel 3.68. Sharlene Loomis, Harley & Rose, 22x30 cm, Karışık Teknik, Jel Baskı ve Kolografi, 2024

Sharlene Loomis'in jel baskı tekniğiyle ürettiği bu eser katmanlı yüzey diliyle dikkat çekmektedir. Sanatçı, köpek figürlerini insansı duruş ve giysilerle betimleyerek izleyicide hem mizahi hem de eleştirel bir etki yaratmayı amaçlar. Kompozisyonda karşılıklı duran iki doberman figürü, toplumsal rollerin ve cinsiyet temsillerinin bir alegorisi niteliğinde sunulmuştur. Giyimleri, duruşları ve üzerlerinde yer alan metinsel unsurlar, günümüz tüketim kültürü ve kimlik inşası üzerine göndermeler taşıırken; Loomis'in jel baskının olanaklarını kullanarak oluşturduğu doku ve katmanlar, esere hem görsel zenginlik hem de kavramsal derinlik kazandırmaktadır (Bkz. Görsel 3.68).

Görsel 3.69. Sharlene Loomis ve Mark Wills İşbirliği, Suited for Mischief, 110x140 cm, Çoklu Katman Jel Baskı / Kolografi, 2024

Görsel 3.70. Sharlene Loomis, Cecily, 22x30 cm, Karışık Teknik Çok Katmanlı Jel Monobaskı, 2025

Görsel 3.71. Sharlene Loomis, Felicette II, 27x35,5 cm, Ağaç Panel Üzerine Akrilik Monobaskı, 2025

Loomis'in bu eseri boyalı bir beşik tahtası üzerinde oluşturulmuştur. Metin öğeleri lazer görüntü transferi kullanılarak bir jel plakaya uygulanıp ve ardından elle boyanmış tahtaya aktarılmıştır. Ortadaki kedi resmi bir lazer baskıdan jel plakaya aktarılarak sonrasında elle boyanmıştır. Kompozisyonu tamamlamak adına katmanlı çizgi çalışması eklemek için 12,7 x 17,7 cm jel plaka birkaç kez kullanılmıştır. Çizgiler lazer görüntü transferi yoluyla jel plakaya aktarılıp, ardından jel plaka kullanılarak tahtaya uygulanarak süreç sonlandırılmıştır (Bkz. Görsel 3.71.) (Sharlene Loomis, 20 Mayıs 2025, Yazı ile görüşme).

3.11.8. Zenna James

Tekساس merkezli görsel sanatçı Zenna James, monobaskı, resim ve çizim gibi çeşitli projeler üzerinde çalışmaktadır. James, jel plaka monobaskı tekniğini kullanarak içsel manzaraları, direnci ve insan deneyiminin bağlılığını keşfeder. Çalışma süreci, sezgisel, deneysel ve sürpriz dolu baskı katmanlarıyla örülmüş olup, her bir baskı benzersiz bir monobaskı olarak ortaya çıkmaktadır (http-20).

Görsel 3.72. Zenna James, Wildly Obeying No Form, Monobaskı

Görsel 3.75. Zenna James, Realization of the Concept, 45x60 cm, Monobaskı

Görse 3.73. Zenna James, May They be Delighted, 45x60 cm, Monobaskı

Sanatçının jel baskı tekniğiyle oluşturduğu bu eser, figüratif unsurlar ile soyut yüzey dokularının iç içe geçtiği çok katmanlı bir anlatı sunmaktadır. Kompozisyonda yer alan, ters çevrilmiş insan ve oyuncak figürleri; hafıza, nostalji ve kimlik temalarını çağrıştıran bir görsel yapı içerisinde ele alınmıştır. Alt katmanlarda yer alan dokulu altın sarısı yüzey, resmin hem fiziksel hem de kavramsal derinliğini artırırken, üst katmanlardaki transparan maviler ve yeşiller, görsel zaman ve mekân kırılmalarını temsil eder niteliktedir. Jel baskının sunduğu rastlantısal izler ve şeffaflık olanakları kullanılarak oluşturulmuştur (Bkz. Görse 3.73).

Görse 3.74. Zenna James, I am More Than You Know, 45x60 cm, Monobaskı

4. BÖLÜM

4. JEL BASKI TEKNİĞİ İLE MONOBASKI OLUŞTURMAK

4.1. Uygulama Çalışmaları

Sanatın tarihsel gelişimi boyunca kullanılan teknikler, yalnızca ifade araçları değil, aynı zamanda düşünsel ve estetik dönüşümlerin de taşıyıcısı olmuştur. Baskıresim sanatı da bu bağlamda, farklı dönemlerde farklı üretim olanaklarıyla yeniden şekillenmiş, sanatçının malzeme ve teknikle kurduğu ilişki doğrultusunda sürekli olarak evrilmiştir. Bu çalışmada, geleneksel baskı tekniklerinden ayrılarak deneysel bir yaklaşım sunan jel baskı yöntemi, ele alınmıştır.

Jel baskı, yüzey üzerindeki tesadüfi dokular ve müdahaleler aracılığıyla özgün üretimlere olanak sağlayan bir yöntemdir. Bu yönüyle, deneysel baskıresmin temel ilkeleriyle örtüşmekte ve sanatçıya süreç odaklı bir üretim pratiği sunmaktadır. Bu uygulamalar sırasında, yalnızca görsel sonuca değil, aynı zamanda üretim sürecinde malzeme ile kurulan ilişkinin biçimlendirici etkisine de odaklanılmıştır.

Gerçekleştirilen deneysel jel baskı uygulamalarında, teknik olanakların sınanması, farklı yüzey ve boya türlerinin etkisi, katmanlama ve şeffaflık gibi görsel nitelikler araştırılmış; aynı zamanda tesadüf ve kontrol arasındaki denge sorgulanmıştır. Böylece, geleneksel baskı anlayışının dışında kalan, özgür ve keşif odaklı bir yaratım süreci hedeflenmiştir.

Bu bölümde sunulan uygulamalar, jel baskının deneysel bir yöntem olarak nasıl kullanılabileceğini göstermeyi amaçlamakta; deneysel arayışlarla şekillenen üretim sürecini belgelemektedir.

Bu süreçte jel baskının sunduğu esneklik, benim için sadece teknik bir tercih değil, aynı zamanda ifade biçimimi genişleten bir araç olmuştur. Geleneksel kalıpların dışına çıkmak, malzemenin doğasına kulak vermek ve sürece bilinçli olarak tesadüfü dâhil etmek, üretimlerimde yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Her baskıda karşıma çıkan öngörülemez dokular, renk geçişleri ve izler, sürecin kendisini işin bir parçası haline getirmiştir. Bu da beni, sonucu önceden belirlenmiş bir üretimden çok, süreçle şekillenen, keşfe açık bir yaratım anlayışına yöneltmiştir.

Jel baskı uygulamaları sırasında farklı yüzeyler, boyalar, katmanlama teknikleri ve dokularla denemeler yaparak tekniğin sınırlarını zorlamayı amaçlanmıştır. Bu deneyler sırasında bazen bilinçli müdahalelerde bulunulmuş, bazen de malzemenin kendi

dinamiğini izlenmeye çalışılmıştır. Özellikle katmanlar arasında oluşan saydamlık, iz ve boşlukların birbirine karışması, görsel anlamda olduğu kadar kavramsal olarak da önem kazanmıştır. Her bir çalışma, hem tekniği tanıma sürecini hem de ifade arayışını yansıtan birer deney alanı haline gelmiştir.

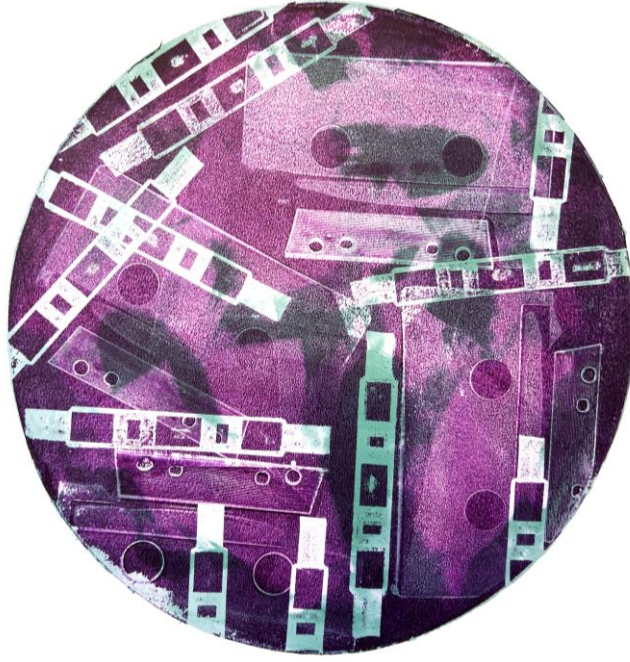
Görsel 4.1. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Bu çalışma görsel transferi ve boya katmanlarını kullanarak gerçekleştirilmiştir. Lazer çıktısı alınmış bir portre görseli, jel plaka üzerine fotoğraf transfer yöntemiyle aktarılmış; ardından kompozisyon, bej, beyaz ve yeşil tonlarında akrilik boya katmanlarıyla oluşturulmuştur. Maskeleye ve katmanlama teknikleriyle yüzeyde derinlik ve kontrast etkisi sağlanmıştır. Baskı alma süreci, baren kullanılarak gerçekleştirilmiş; bu sayede detayların yüzeye dengeli biçimde aktarılması amaçlanmıştır (Bkz. Görsel 4.1).

Görsel 4.2. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Bu çalışma da ise jel baskı tekniğini kolaj mantığıyla birleştirerek katmanlı bir anlatı oluşturulmuştur. Üst bölümde yer alan figüratif sahne, lazer çıktısı alınmış bir fotoğrafın jel plaka üzerine transfer edilmesiyle elde edilmiştir. Alt bölümde ise dokulu ve organik yüzey etkileri yaratan bir bitki formu, jel plaka üzerinde çeşitli doğal materyallerin baskıya dâhil edilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kompozisyonda, yüzeydeki yoğun doku ve negatif-pozitif alan dengesi görsel gerilim yaratırken; figürler ile bitkisel motifler arasında kurulan ilişki, doğa ve insan temsiline dair çok katmanlı bir anlatım sunmayı hedeflemiştir (Bkz. Görsel 4.2).

Görsel 4.3. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Nostaljik bir nesne olan kaset formu üzerinden görsel bir ritim yaratmak hedeflenen ve dairesel formda hazırlanan bu çalışma, şeffaf plastik kaset kalıpları doğrudan jel plaka üzerine yerleştirilmiş ve negatif boşluklar aracılığıyla iz bırakan bir izlenim oluşturulmuştur. Üst üste bindirilen katmanlar, mor ve yeşil tonlarının kontrastıyla derinlik etkisi yaratırken; baskı sürecinde yapılan tekrarlamalar kompozisyona dinamik bir yapı kazandırmıştır (Bkz. Görsel 4.3).

Görsel 4.4. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

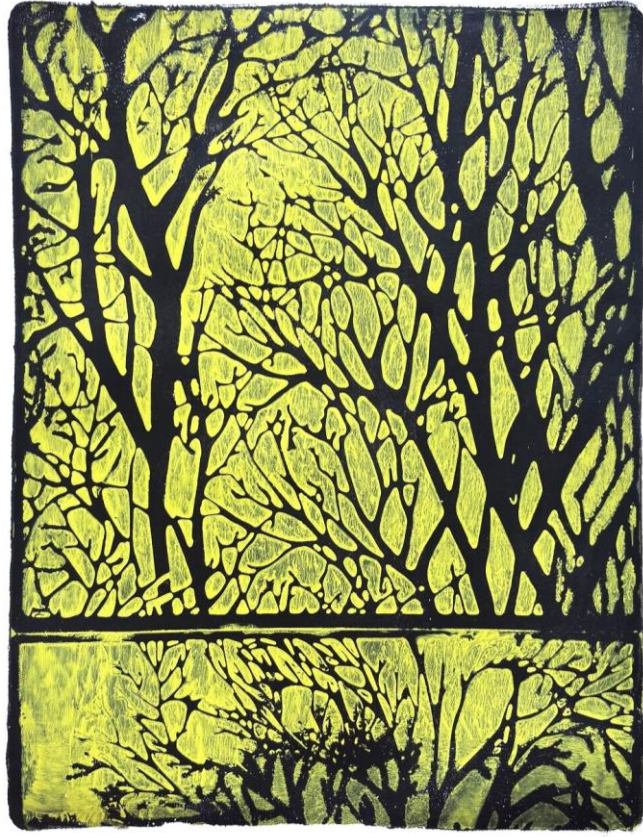

Görsel 4.5. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Bu görselde yer alan çalışmada ağaç dalları şablon kullanılarak soyut bir biçimde betimlenmiştir. Siyah renkli negatif alanlar, yoğun bir biçimde dalların ağ gibi yayılımını vurgularken, arka planda kullanılan sarı ve yeşil tonları, ılık ve derinlik etkisi yaratmakta ve mekânsal bir atmosfer oluşturmaktadır. Jel plaka üzerine akrilik boya ile yapılan bu baskı, hem monobaskı hem de şablon benzeri bir katmanlama tekniği ile gerçekleştirilmiş olup, yüzeydeki dokusal etkiler ve renk geçişleri deneysel bir yaklaşımı ortaya koymaktadır (Bkz. Görsel 4.5).

Görsel 4.6. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Görsel 4.7. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 4.8. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Görsel 4.9. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Görsel 4.10. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 4.11. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Portre temelli deneysel bir monobaskıresimdir. Katmanlı bir yüzey yapısına sahip olan çalışma, kadın portresi üzerinden kurgulanmış; yüzeydeki renk geçişleri ve dokusal etkiler sayesinde figür soyut bir biçimde sunulmuştur. Sarı-bej ve mor tonlarının birlikte kullanımı, görsel derinliği artırmakta ve portreye duygusal bir yoğunluk kazandırmaktadır. Arka plandaki çizgisel düzenlemeler ve yüzey dokusu, hem ritmik bir yapı oluşturmakta hem de kompozisyona grafiksel bir dinamizm katmaktadır. Bu yönüyle eser, jel baskının çok katmanlılık ve transparanlık özelliklerini estetik bir dil ile birleştiren bir örnek niteliğindedir (Bkz. Görsel 4.11).

Görsel 4.12. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 4.13. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

Görsel 4.14. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x25 cm, 2025

Görsel 4.15. Ayşegül Ak, Jel Baskı ile Monobaskı, 20x20 cm, 2025

SONUÇ

Baskıresim sanatı, insanlık tarihinin farklı dönemlerinde teknolojik, toplumsal ve kültürel değişimlerle şekillenmiş; üretim araçları, uygulama yöntemleri ve ifade biçimleri açısından sürekli bir dönüşüm içinde olmuştur. Geleneksel baskı tekniklerinin kökenleri, çoğaltımın işlevsel bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı dönemlere dayansa da zamanla bu teknikler, yalnızca yeniden üretim araçları olmaktan çıkarak sanatsal bir üretim pratiğine evrilmiştir. Bu bağlamda, baskıresim, sadece bir teknik disiplin değil; aynı zamanda sanatçının düşünsel ve estetik arayışlarını şekillendirdiği, malzeme ile doğrudan ilişki kurduğu çok katmanlı bir ifade alanı olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, baskıresim sanatının tarihsel sürecini inceleyerek, özellikle alternatif ve deneysel bir baskı tekniği olan jel baskının gelişimini, teknik özelliklerini, üretim sürecini ve sanatsal potansiyelini çok yönlü bir biçimde ele almayı hedeflemiştir. Araştırmanın temel yaklaşımı, jel baskı tekniğini yalnızca malzeme ve uygulama bakımından değil; aynı zamanda tarihsel kökenleri, dönüşüm süreçleri, çağdaş sanat pratikleri ve deneysel olanakları bakımından değerlendirmek üzerine kuruludur. Bu kapsamda yapılan inceleme ve analizler, jel baskı tekniğinin baskıresim disiplini içinde sahip olduğu özgün konumunun daha net anlaşılmasına olanak sağlamıştır.

Çoğaltım amacıyla geliştirilen söz konusu tekniklerin zaman içerisinde bireysel üretime olanak tanıyan, düşük maliyetli ve pratik alternatif sanat araçlarına dönüşmesi dikkat çekici bir dönüşüm olarak değerlendirilmiştir. Özellikle mimeograf ve hektograf gibi araçların eğitim, bürokrasi ve iletişim alanlarından çıkıp sanatın deneysel alanına dâhil edilmesi, baskıresmin malzeme temelli dönüşüm potansiyeline dair önemli veriler sunmuştur.

Hem ev yapımı hem de ticari jel plakalar, sanatçıya müdahale etme, dönüştürme ve tekrar üretme olanakları sunması bakımından, çağdaş baskıresmin temel eğilimleriyle örtüşmektedir. Bu yönüyle jel baskı, yalnızca estetik sonuçlara ulaşmayı hedefleyen bir yöntem değil; aynı zamanda süreç odaklı, deneyime dayalı ve malzeme ile kurulan etkileşimi ön planda tutan çağdaş bir üretim pratiğidir.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, jel baskı tekniğinin sadece bireysel sanat pratiği açısından değil, aynı zamanda sanat eğitimi bağlamında da dikkate değer olanaklar sunduğunu ortaya koymuştur. Özellikle toksik olmayan yapısı, kolay ulaşılabilir ve ekonomik malzemelerle uygulanabilir olması, sanat eğitiminin farklı düzeylerinde bu

teknikğin etkin biçimde kullanılabileceğini göstermektedir. Sanatçının malzemeyle doğrudan ve deneysel bir ilişki kurmasını mümkün kılan bu teknik, aynı zamanda üretim sürecine dair farkındalık geliştirmeye, süreçten sonuç çıkarma becerisini artırmaya ve özgün kompozisyonlar üretmeye olanak tanımaktadır. Bu özellikleriyle jel baskı, geleneksel tekniklerden ayrışmakta ve deneysel sanat anlayışını destekleyen nitelikler taşımaktadır.

Jel baskı tekniğinde kullanılan araçlar — akrilik boyalar, kalemler, merdane, spatula, çeşitli dokulu malzemeler, kâğıtlar ve şablonlar — bir araya geldiğinde, monobaskı üretiminde çok katmanlı ve zengin bir görsellik sunan potansiyel yaratmaktadır. Teknik bilgiye dayalı uygulamalar sırasında ortaya çıkabilecek sorunlar (örneğin jelatinin çiçeklenme gücü, yüzey kabarcıkları, plakaların küçülmesi gibi) ve bunlara yönelik çözüm önerileri ise, sanatçının teknik becerilerinin gelişmesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu noktada, baskı sürecinde karşılaşılan problemlerin yalnızca teknik değil, aynı zamanda yaratıcı birer müdahale alanına dönüşebileceği görülmüştür.

Tez kapsamında incelenen sanatçılar, jel baskı tekniğinin bireysel ve kavramsal üretimlerde nasıl farklı biçimlerde yorumlandığını göstermesi açısından önemli örnekler sunmuştur. Bu sanatçıların üretimleri, söz konusu tekniğin yalnızca teknik bir araç olmadığını, aynı zamanda düşünsel ve estetik bir dil oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Sanatçının müdahalesine açık yapısıyla jel baskı, çağdaş sanatın katılımcı, çok disiplinli ve süreç temelli yönleriyle doğrudan ilişkilenebilmektedir. Jel baskı gibi deneysel yöntemler, sanatçının yaratıcı süreçlerine esneklik ve özgünlük kazandırmakta; hem geleneksel sanatsal üretimle bağlarını korumakta hem de çağdaş teknolojik gelişmelerle uyum sağlayarak sanatsal baskı alanında yeni açılımlar sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu tez çalışması, jel baskı tekniğini tarihsel bağlamı, teknik özellikleri ve deneysel potansiyeli üzerinden değerlendirerek, söz konusu yöntemin baskıresim sanatı içerisindeki özgün konumunu ortaya koymuştur. Jel baskı, geleneksel çoğaltım sistemlerinin günümüzde yeniden yorumlandığı, malzeme merkezli düşünmenin ve üretmenin teşvik edildiği çağdaş bir sanat pratiği olarak öne çıkmaktadır. Sanat eğitimi, bireysel üretim, atölye çalışmaları ve alternatif sanatsal ifadeler bağlamında çok yönlü kullanım alanına sahip olan bu teknik, yalnızca yeni bir baskı yöntemi değil; aynı zamanda çağdaş sanatın postmodernite bağlamında sıkça maruz

kaldığı çoğaltım, kopya, kendine mal etme eylemleri gibi yaklaşımlarıyla örtüşen bir yaratım biçimini sergilemektedir.

Bu bağlamda, jel baskı yalnızca uygulamalı bir teknik değil, aynı zamanda sanatçının düşünsel sürecini somutlaştıran, deneysel estetikle buluşturan, malzemenin doğasına dair araştırmacı bir yaklaşım geliştirmesine olanak tanıyan bir üretim biçimi olarak sanat alanındaki yerini giderek daha fazla sağlamlaştırmaktadır.

Bu araştırma ile ortaya sunulan veriler ışığında jel baskı tekniği ile elde edilen deneyimler, gerek tuval gerekse farklı yüzeyler üzerine geniş uygulama olanakları sağlayarak, sanatçı ve sanatçı adaylarının oluşturacakları kendi anlatım dillerine uygun yeni alternatifler sunacağı kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- ABDULLAH, Muhammad & LEGINO, Rafeah & KAMARUZAMAN, Muhamad Fairus & RAMLI, Siti Humaira. (2016). **Monoprint Technique: Medium and Expression**, DOI: 10.1007/978-981-10-0237-3_41.
- AKALAN, Güler. (2000). **Gravür**. Ankara: Kale Seramik Sanat Yayınları.
- ARISOY, Döne & KAYAHAN, Zeliha, (2022). **Monobaskı Üzerine Bir Uygulama Örneği**, Smart Journal, Vol.8, Issue.62, Yayınlanmış Makale, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.64056>
- ASLIER, Mustafa. (1985). **Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskıresim Sanatı. Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1.Uluslararası Sanat Sempozyumu, Güzel Sanatlar Fakültesi, 1. 31-38.
- BALAMBER, Burçak. (2020). **Melez Bir Baskıresim Tekniği: On Yedinci Yüzyıldan On Dokuzuncu Yüzyıla Monotip**, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi.
- BAYAV, Deniz. (2014). **Geleneksel ve Deneysel Yönleriyle Gravür Baskı**, Paradigma Akademi Yayınevi, s:6.
- DANA, Rich. (2022). **Cheap Coppies!**, Obsolote Press.
- DOKSANOĞLU, A. (2020). **Güzel Sanatlar Eğitiminde Etkin Öğrenme Becerisi Geliştirme Bağlamında Bir Şema Örneği: Monobaskı Tekniği**, Journal of Arts, 3(3), s:237-264, Yayınlanmış Makale.
- ERSOY, Ayla. (2016). **Sanat Kavramlarına Giriş**, Hayalperest Yayınevi, s:91.
- GOMBRICH, E.H. (1992). **Sanatın Öyküsü**, Çev. Bedrettin Cömert, İstanbul: Remzi Kitabevi
- GÜNEŞ, Canan & YİĞİT, Burak, (2023), **Jel Baskı Tekniğinin Seramik Karo Yüzeylerde Uygulanabilirliğinin Araştırılması**, İdil, Sayı 109, Yayınlanmış Makale.
- KARAALAN, S. Ö. (2020). **Jelatin Plakalar ile Monotip Baskı Uygulamaları**. Pearson Journal, 5(8), s:153-168, Yayınlanmış Makale.
- KIRAN, Hasan. (2017). **Çağdaş Baskı Resim Sanatına Bir Bakış**. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 10.

- MARCULEWICZ, N, (1999). **Making Monotypes Using a Gelatin Plate**, Hand Books Press, Page:14-15-16
- MILLER, John R. (1903). **The Art of Making Monotypes**, Brush and Pencils,
- MORSY HEKAL, Mariam Samir Mohamed, (2024). **Çevre Dostu Jelatin Baskının Sanatsal Baskiresimlere Etkisi**, Yayınlanmış Makale.
- MOSER, Joann. (1997). **Singular Impressions the Monotype in America**, Smithsonian American Art Museum.
- ÖZTURAN, K. (Çev). (2004). **Art Book Dürer**, s:22-24.
- LOOMIS, Sharlene. 20 Mayıs 2025 Sosyal Medya ile Görüşme
- SMITH, Ray. (2003). **Sanatçının El Kitabı**, İnkılap Yayınevi, s:231.
- TAIT, R, (2015). **Hectographs-Their History, Technology, and Conservation Treatment**, AICCM Bulletin, Vols:22-23, Page:65-67
- TANSUĞ, Sezer. (2005). **Çağdaş Türk Sanatı**, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- TEKCAN, Süleyman Saim. (1997). **Özgün Baskı**. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3. İstanbul: Yem. 1413-1414.
- THOMPSON, G, (2025). **Exploring Printmaking, A Practical Guide to Printmaking Techniques**, Herbert Press, Page:31
- TUNÇ, Arif Ziya. (2004). **Baskı Resim Sanatı Ve Kültürümüzdeki Yeri**, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları 11, 99-107.
- TÜRK KAYA, Sezin. (2011). **Geliřim Sürecinde Kolografi ve Deneyisel Baskiresme Etkileri**, Sanatta Yeterlik Tezi.
- UZUN, Çağlar. (2017). **An Overview of Monotype Printmaking**, Scholars Journal of Arts, Humanities and Social Scinces, DOI: 10.36347/sjahss.2017.v05i04.010
- WATERS, C.E. (1940). **Circular of the Bureau of Standards No. 413: Inks; NBS Circular 413**, United Stated Goverment Printing Office Washington, s:18-19.

İNTERNET KAYNAKLARI

1. <https://www.reddit.com/media?url=https%3A%2F%2Fi.redd.it%2F7ixgjch3rvwy.jpg&rdt=63445> (01.01.2024)
2. <https://www.artchive.com/artwork/the-mothers-kathe-kollwitz-1922/> (01.02.2025)
3. <https://www.artsy.net/artwork/roy-lichtenstein-sandwich-and-soda-from-ten-works-by-ten-painters> (03.01.2025)
4. <https://scruss.com/blog/2018/09/03/the-modern-hectographer/> (12.10.2024)
5. <https://rhollick.wordpress.com/2020/01/23/hectograph/> (12.10.2024)
6. <https://www.munchmuseet.no/en/our-collection/edvard-munchs-hectographs/> (12.07.2024)
7. https://goong.com/tr/word/mimeograph_ne_demek/ (10.10.2024)
8. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/legacy/circ/nbscircular426.pdf (23.03.2024)
9. <https://daisyyellowart.com/vividlife/gelatin-printing> (12.02.2025)
10. <https://avantarte.com/glossary/planographic-printing> (23.03.2024)
11. <https://kimherringe.com.au/printmaking/gelatin-plate-printmaking-recipe/> (04.06.2025)
12. <https://www.gelliarts.com/pages/faq#one> (18.02.2025)
13. <https://kimherringe.com.au/about/> (04.06.2025)
14. <https://markwillsartwork.com/> (12.12.2024)
15. <https://www.susanmccreevy.com/> (12.12.2024)
16. <https://www.andrewsteinbrecher.com/> (12.12.2024)
17. <https://crookedlittlestudio.com/> (12.02.2025)
18. <https://www.jenniferanneloveart.com/> (12.02.2025)
19. https://www.instagram.com/ceramink_/ (12.02.2025)
20. <https://www.zennajames.com/more-monotypes> (12.02.2025)

GÖRSEL KAYNAKLAR

Görsel 1.1.

<https://www.reddit.com/media?url=https%3A%2F%2Fi.redd.it%2F7ixgjch3rvwy.jpg&rdt=63445%20> (03.01.2025)

Görsel 1.2. Dell, 2010, s:244.

Görsel 1.3. Art Book Dürer, 2004, s:24

Görsel 1.4. Smith, 2003, s:231

Görsel 1.5. <https://www.artchive.com/artwork/the-mothers-kathe-kollwitz-1922/> (03.01.2025)

Görsel 1.6. Ersoy, 2016: 91

Görsel 1.7. <https://www.artsy.net/artwork/roy-lichtenstein-sandwich-and-soda-from-ten-works-by-ten-painters> (03.01.2025)

Görsel 1.8. Marculewicz, 1999, s.14

Görsel 1.9. Marculewicz, 1999, s.16

Görsel 2.1. <https://tugvemuhur.omeka.net/items/show/7> (12.01.2025)

Görsel 2.2. <https://rhollick.wordpress.com/2020/01/23/hectograph/> (25.01.2025)

Görsel 2.3. <https://en.wikipedia.org/wiki/Hectograph> (01.03.2025)

Görsel 2.4. <https://www.munchmuseet.no/en/our-collection/edvard-munchs-hectographs/> (12.01.2025)

Görsel 2.5. <https://www.munchmuseet.no/en/our-collection/edvard-munchs-hectographs/> (12.01.2025)

Görsel 2.6. <https://www.munchmuseet.no/en/our-collection/edvard-munchs-hectographs/> (12.01.2025)

Görsel 2.7.

<http://drydredgers.org/anniversary75/Mimeograph%20vs%20Hectograph.pdf?x=1> (12.12.2024)

Görsel 2.8. <https://en.wikipedia.org/wiki/Mimeograph> (12.12.2024)

Görsel 3.1. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.2. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.3. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.4. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.5. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.6. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.7. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.8. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.9. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.10. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.11. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.12. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.13. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.14. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.15. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.16. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.17. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.18. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.19. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.20. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.21. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.22. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.23. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.24. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.25. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.26. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.27. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.28. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.29. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.30. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.31. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.32. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.33. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.34. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.35. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.36. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.37. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.39. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.40. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.41. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.42. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.43. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.44. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.45. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 3.46. <https://kimherringe.com.au/print-gallery-2/monoprint-gallery/>
(12.12.2024)

Görsel 3.47. <https://kimherringe.com.au/print-gallery-2/monoprint-gallery/>
(12.12.2024)

Görsel 3.48. <https://kimherringe.com.au/print-gallery-2/monoprint-gallery/>
(12.12.2024)

Görsel 3.49. <https://kimherringe.com.au/print-gallery-2/monoprint-gallery/>
(12.12.2024)

Görsel 3.50. <https://www.instagram.com/p/C2TQH9HodYo/> (01.04.2025)

Görsel 3.51. <https://www.instagram.com/p/DGvdgivoMpy/> (01.04.2025)

Görsel 3.52. <https://www.instagram.com/p/CuQDOKVofkB/> (01.04.2025)

Görsel 3.53. <https://www.instagram.com/p/ClJrfGPIyzs/> (01.04.2025)

Görsel 3.54. https://www.instagram.com/p/DIhK0A3NUze/?img_index=12
(01.04.2025)

Görsel 3.55. https://www.instagram.com/p/DIhK0A3NUze/?img_index=12
(01.04.2025)

Görsel 3.56. https://www.instagram.com/p/DIhK0A3NUze/?img_index=12
(01.04.2025)

Görsel 3.57. https://www.instagram.com/p/DIhK0A3NUze/?img_index=12
(01.04.2025)

Görsel 3.58. <https://www.andrewsteinbrecher.com/printmaking> (12.01.2025)

Görsel 3.59. <https://www.andrewsteinbrecher.com/printmaking> (12.01.2025)

Görsel 3.60. <https://www.andrewsteinbrecher.com/printmaking> (12.01.2025)

Görsel 3.61. <https://www.andrewsteinbrecher.com/printmaking> (12.01.2025)

Görsel 3.62. <https://www.instagram.com/p/DG50yTieDK/> (12.01.2025)

Görsel 3.63. <https://www.instagram.com/p/DDfDsFpOKCx/> (12.01.2025)

Görsel 3.64. https://www.instagram.com/p/DIY9imnOleL/?img_index=3
(12.01.2025)

Görsel 3.65. https://www.instagram.com/p/DJC7BtHT0_i/?img_index=1
(12.01.2025)

Görsel 3.66. https://www.instagram.com/p/DE2upcGSflu/?img_index=3
(12.01.2025)

Görsel 3.67. https://www.instagram.com/p/C9vplHcy5lq/?img_index=1
(12.01.2025)

Görsel 3.68. https://www.instagram.com/p/DAeUbrOPpgr/?img_index=1
(18.03.2025)

Görsel 3.69. https://www.instagram.com/p/DIbZ1Kbg2t2/?img_index=2
(18.03.2025)

Görsel 3.70. https://www.instagram.com/p/DEX1Mc5vy5O/?img_index=1
(18.03.2025)

Görsel 3.71. <https://www.instagram.com/p/DF5g9rBAWL3/> (18.03.2025)

Görsel 3.72. <https://www.zennajames.com/more-monotypes> (22.02.2025)

Görsel 3.73. <https://www.zennajames.com/more-monotypes> (22.02.2025)

Görsel 3.74. <https://www.zennajames.com/more-monotypes> (22.02.2025)

Görsel 3.75. <https://www.zennajames.com/more-monotypes> (22.02.2025)

Görsel 4.1. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.2. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.3. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.4. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.5. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.6. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.7. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.8. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.9. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.10. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.11. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.12. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.13. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.14. Kaynak: Ayşegül Ak

Görsel 4.15. Kaynak: Ayşegül Ak

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı : AYŞEGÜL AK

Yabancı Dil : İNGİLİZCE

Doğum Yeri / Yılı :

Eğitim Bilgileri:

2011, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans.

2008, Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Lisans.

Mesleki Deneyimi:

2012, Araştırma Görevlisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü.

2012, Öğretim Görevlisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü.

Yayınları:

Kalkan, Ayşegül & Altinkurt Lale, 2012, Günümüz Sanat Ortamında Çağdaş Güncel Sanat Yaklaşımlarına İlişkin Sanatçı Eleştirmen ve Sanat Galericiilerinin Görüşleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kütahya, Sayı:34, s:125-135.

Bilimsel Faaliyetleri (Kongre, Sempozyum, Çalıştay vb.):

2019 - 5. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Temida Art, Eski Zagra, Bulgaristan.

2019 - Uluslararası Güzel Sanatlar Kolonisi Çalıştayı, Kavadar, Makedonya.

2018 - 9. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Tepebaşı Belediyesi, Eskişehir.

2018 - 55.Uluslararası Usturumca Güzel Sanatlar Kolonisi, Usturumca, Makedonya.

2017 - Hazır Bulunmuş Gelecek, 6. Serigrafi Buluşması, Edirne.

2017 - 2. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Efeler Belediyesi, Aydın.

2014 - 51. Usturumca Uluslararası Güzel Sanatlar Kolonisi, Makedonya.

2014 - Artsuites Galeri 10. Uluslararası Workshop Çalışmaları, Yalıkavak, Bodrum, Muğla.

2013 - Artsuites Galeri 6. Workshop Çalışmaları, Yalıkavak, Bodrum, Muğla.

2011 - 5. Rahmi Pehlivanlı'yı Anma Günleri, Keskin, Kırıkkale.

2008 - 5. Uluslararası Kapadokya Sanat Kampı, Nevşehir.

Sanatsal Faaliyetleri (Sergi, Konser, Gösteri vb.):

2025 - Artcontact İstanbul, Edition Of İstanbul, İstanbul.

2025 - Edition Of Sofia, Turkish Printmaking Exhibition, Grafikart Galeri, Sofya, Bulgaristan.

2025 - Sanatçı Kadın Akademisyenler, I. Ulusal Karma Sergisi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

2025 - Turkish Printmaking Beyond The Ocean, Awita New York Studio, A.B.D.

2024 - Cumhuriyetin 101. Yılı Uluslararası Karma Sergisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Edirne.

2024 - Sound Of Turkish Printmaking, Shibuya, Tokyo, Japonya.

2024 - Impression Of Turkish Printmaking, Dora Art Galery, Kazakistan.

2024 - Uluslararası Yaz Sergisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Edirne.

2024 - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Karma Sergisi, Osman İnci Müzesi, Edirne.

2024 - Üak Sdek Buluşma Sergisi, Kütahya.

2024 - Sanatçı Kadın Akademisyenler V. Ulusal Karma Sergisi.

2024 - Akademisyen Sanatçılar Baskıresim Seçkisi, Trakya Üniversitesi Balkan Kongre Merkezi, Edirne.

2024 - Bas Buluş Cumhuriyetin Uluslararası Baskıresim Sergisi, Üsküdar Belediyesi, İstanbul.

2023 - Bas Buluş 2023, Cumhuriyetin 100. Yılına Özel, Devecihan Kültür Merkezi, Edirne.

2021 - Uluslararası Baskıresim Sergisi Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Galerisi, Balıkesir.

2021 - Güney Rüzgârları, Ulusal Güzel Sanatlar Ve Mimarlık Akademisi, Naoma Sergi Salonu, Kiev, Ukrayna.

2021 - 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Karma Sergisi, Osman İnci Müzesi, Edirne.

2021 - Cumhuriyetin 98. Yılı 98 Eser Uluslararası Karma Resim Sergisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Edirne,

<https://www.youtube.com/watch?v=Ugflu4qdsig&T=249s>

2021 - Öğretim Elemanları Sergisi, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Edirne.

2021 - Online Serigrafi Sergisi, Megalo Print Studio, Avustralya.

2021 - 15 Temmuz Demokrasi Ve Milli Birlik Günü Anısına Davetli Karma Resim Sergisi, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Gaziantep.

2021 - Şiirden Baskıresme Yansımalar, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Alanı, İzmir.

2021 - 4. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat Ve Bilim Tarihi Sempozyumu Ve Sergisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, http://febts.com/images/febts_katalog_2021.pdf

2021 - Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 15 Nisan Dünya Sanat Günü Temalı Online Ulusal Karma Sergi,

<https://www.youtube.com/watch?v=Um1hgebX0tk>

2021 - Anadolu Üniversitesi Aart Uluslararası Anadolu Sanat Sempozyumu,

<https://augsf.anadolu.edu.tr/profesyonel-kategori>

2021 - Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Pandemik İlhamlar Sergisi,

<https://www.youtube.com/watch?v=Kgvfxoz8rj1>

2021 - İstiklal Marşının Kabulünün 100. Yılı Anısına Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, “Trakya’dan Anadolu’ya” Davetli Çevrimiçi Karma Sergi,

<https://www.youtube.com/watch?v=Drwryymvraq>

2021 - İstiklal Marşı’nın 100. Yılında Exlibris, Küçükçekmece Belediyesi, İstanbul.

2021 - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Sergisi, Dumlupınar Üniversitesi,

<http://sergi.dpu.edu.tr/sergiler/kadinlar2021/index.html>

2021 - Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü
“Sanatçı Akademisyenler” 1. Ulusal Karma Sergi,
<https://www.youtube.com/watch?v=3xauwy-M6ak>

2021 - Orta Rota, Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi, Füreya Koral Sergi
Salonu, Ankara.

2020 - Engravist Baskı Bienali, <https://www.engravist.art/wp-content/uploads/2020/08/Engravist-2020-Catalogue-.pdf>

2020 - Cumhuriyetin 97. Yılı, 97 Eser, Uluslararası Sanat Karma Sergi,
<https://www.youtube.com/watch?v=7seti0agcke>

2020 - Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 15 Nisan Dünya Sanat Günü Sanat
Sergisi, <https://www.youtube.com/watch?v=Gyz0a18ee6c>

2020 - Artankara 6. Çağdaş Sanat Fuarı, Portakal Çiçeği Sanat Kolonisi, Ankara.

2020 - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, Sanatçı Kadın Akademisyenler Sergisi, Edirne.

2020 - 8 Mart “Kutsal Kadın” Karma Sergi, Edirne.

2020 - 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Anısına, Osman İnci Müzesi, Edirne.

2020 - “Şehir/City” Jürili Karma Sergisi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

2020 - 100 Sanatçı 100 Portre, Beykoz Üniversitesi, İstanbul.

2020 - Bas - Buluş 2020, Trakya Üniversitesi, Edirne.

2019 - Balkanlarda Hep Beraber, Veliko Tarnovo, Bulgaristan.

2019 - Gravürist Kıbrıs Modern Sanat Müzesi Sergisi, Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.

2019 - Öğretim Elemanları & Mezun Akademisyenler Karma Sergisi, Dumlupınar
Üniversitesi, Kütahya.

2019 - 15. Uluslararası Konferans, Trakya Üniversitesi Öğretim Üyeleri Grup Sergisi,
Edirne.

2019 - Uluslararası Güzel Sanatlar Kolonisi Çalıştayı, Kavadar, Makedonya.

2019 - 5. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Temida Art, Eski Zagra, Bulgaristan.

2019 - A4 A Small Graphics Salon The 5th Edition, Bükreş.

2019 - Kurtuluşa Giden Yolun 100. Yılında 100 Sanatçı 100 Portre Sergisi, İstanbul.

2019 - Uluslararası Kâğıt İşler Sergisi, Kafkas Üniversitesi, Kars.

2019 - Trakya Üniversiteler Birliği Güzel Sanatlar Öğretim Elemanları Sergisi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

2019 - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Sergisi, Trakya Üniversitesi, Edirne.

2018 - Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Karma Resim Sergisi, Shumen, Bulgaristan.

2018 - 55.Uluslararası Usturumca Güzel Sanatlar Kolonisi, Usturumca, Makedonya.

2018 - 100 Türk Sanatçının Portresi Romanya'da, Köstence, Romanya.

2018 - 9. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Tepebaşı Belediyesi, Eskişehir.

2017 - Hazır Bulunmuş Gelecek, 6. Serigrafi Buluşması, Edirne.

2017 - 2. Uluslararası Sanat Çalıştayı, Efeler Belediyesi, Aydın.

2017 - 2. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat Ve Bilim Tarihi Sempozyumu Ve Sergisi, Muğla.

2017 - Uluslararası Çağdaş Sanatlar Sergileri, İcas, İzmir Türk-Amerikan Derneği, İzmir.

2016 - “Dayanışma Iı” Karma Resim Sergisi, Edirne.

2016 - 10.Uluslararası Çizgi Film Animasyon Festivali, Kütahya.

2016 - 23 Nisan Sanat Ve Ulusal Egemenlik Sergisi, Edirne.

2016 - 3. Uluslararası Üniversite Müzeleri Birliği Platformu Sergisi, Edirne.

2016 - Köy Enstitülerinin Kuruluşu Anısına Öğretmen Ressamlar Sergisi, Edirne.

2016 - 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, Görsel Sanatlar Öğretim Elemanları Sergisi, Tekirdağ.

2015 - Ege Üniversitesi 6. Uluslararası Egeart Sanat Günleri, İzmir.

2015 - Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanları Karma Sergisi, Edirne.

2015 - 1. Uluslararası Hacı Bektaşî Veli Hoşgörü Ve Barış Festivali Plastik Sanatlar Sergisi, Nevşehir.

2015 - Immagina Arte In Fiera Sanat Fuarı, İtalya.

2015 - 2. Uluslararası Görsel Sanatlar Buluşması, Kedi Kültür Sanat Merkezi, İzmir.

2015 - “Yaz Karması”, Galeri Desen, Ankara.

2015 - Artsuites Galeri, 15. Uluslararası Workshop Çalışmaları Karma Resim Sergisi, Bodrum.

2015 - “Buluşma” Karma Resim Sergisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sergi Salonu, Muğla.

2015 - Barış Petekleri, Yüzyılın Barış-Sanat Buluşması, Çanakkale.

2015 - “Dört Köşe”, Suadiye Sanat Galerisi, İstanbul.

2014 - “Dayanışma” Karma Resim Sergisi, Edirne.

2014 - İlhan Koman Heykel Ve Resim Müzesi Açılış Sergisi, Edirne.

2014 - 51. International Fine Arts Colony Of Strumica, Usturumca, Makedonya.

2014 - Artsuites Galeri, 10. Uluslararası Workshop Çalışmaları Karma Resim Sergisi, Bodrum.

2013 - Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Mezunlar Sergisi, Kütahya.

2013 - Türkiye Sanatı Etkinlik Grubu, İzmir Buluşma V1, İzmir Resim Heykel Müzesi Ve Galerisi, İzmir.

2013 - Artsuites Galeri, 6. Workshop Çalışmaları Karma Resim Sergisi, Bodrum.

2013 - Öğretim Elemanları Karma Resim Sergisi, Devecihan Kültür Merkezi, Edirne.

2013 - Vadim O Kadar Yeşildi Ki! , Cennet Kültür Ve Sanat Merkezi, İstanbul.

2013 - Bir Kentin Belleği Haydarpaşa, Haydarpaşa Garı, İstanbul.

2012 - X Bienal Internacional De La Acuarela, Meksika.

2012 - Ufak Tefek Şeyler Bir Karma Resim Sergisi, Kuşadası, Aydın.

2012 - Dünya Sanat Günü, Upsd, İstanbul.

2012 - 19 Mayıs Alaçatı Genç Sanat Günleri Karma Sergi, Alaçatı, İzmir.

2012 - Turkish Art Uncovered, Bournemouth, İngiltere.

2011 - Düünden Bugüne Akdeniz’de Buluşma 3, Plastik Sanatlar Karma Resim Sergisi, Antalya.

2011 - Dumlupınar Üniversitesi Öğretim Elemanları Karma Resim Sergisi, Kütahya.

2011 - Elmas Exhibition, Poole, İngiltere.

2011 - 5. Rahmi Pehlivanlı’yı Anma Günleri, Keskin, Kırıkkale.

2010 - 5. Uluslararası Öğrenci Trianeli, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

2009 - 19. İstanbul Sanat Fuarı, Genç Sanat Müzesi, Tüyap, İstanbul.

2009 - Karma Resim Sergisi, Cihangir Sanat, İstanbul.

2009 - “İrtifai Eserler Projesi Zirvede” Karma Resim Ve Heykel Sergisi, Abra Sanat Galerisi, İstanbul.

2009 - “İrtifai Eserler Projesi Zirvede” Karma Resim Ve Heykel Sergisi, Abra Sanat Galerisi, Niğde.

2009 - Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Karma Sergisi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

2009 - Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Karma Sergisi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

2009 - Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Karma Sergisi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

2009 - Dumlupınar Üniversitesi, Atatürk Konulu Karma Resim Sergisi, Kütahya.

2008 - Rahmi Pehlivanlı Anma Günleri, 15+1 Karma Resim Sergisi, Kırıkkale.

2008 - 5. Uluslararası Kapadokya Sanat Kampı Sergisi, Nevşehir.

2007 - Karma Resim Sergisi, Alaaddin Parkı Sergi Salonu, Eskişehir.

2006 - Güsed Derneği Karma Resim Sergisi, Kültür Merkezi Sergi Salonu, Kütahya.

2006 - Resim Kulübü Karma Resim Sergisi, Sanatlar Fakültesi Sergi Salonu, Kütahya.

2005 - Karma Resim Sergisi, Erciyes Üniversitesi Sergi Salonu, Kayseri.

Görev Aldığın Projeler:

Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, III.

Uluslararası Üniversite Müzeleri Birliği Konferansı, Araştırmacı, 2016.

Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, Ustalarla Buluşma, Araştırmacı, 2017.

Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, Sanat Söyleşileri, Araştırmacı, 2019.

Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, Desen Atölyesini Geliştirme, Yardımcı Personel, 2019.

Yükseköğretim Kurumları Tarafından Destekli Bilimsel Araştırma Projesi, Trakya Üniversitesi GSF Baskı Atölyesini Geliştirme, Araştırmacı, 2020.

Ödülleri:

Çukurova Üniversitesi Resim, Heykel, Baskıresim Yarışması Mansiyon, 2007, Türkiye.

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:

2020, Özgün Baskıresim Sanatçıları Derneği, Tekirdağ.